

VRJ NEDERLAND

je maintiendrai

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD VOOR ALLE NEDERLANDERS

Abonnementsprijs voor Engeland:
£2-0-0 per jaar—11 sh. per kwartaal
Buiten Engeland: Alleen jaar-abonnementen à £2-10-0
Voor Zwitserland, Spanje en Portugal: Alleen luchtpost
abonnementen à £3-10-0

3 October 1942
3de JAARGANG No. 10 ONE SHILLING

7 Park Lane, London, W.1
Telephone: Grosvenor 4666-4667
Registered at the G.P.O. as a Newspaper

★ De weg naar het licht

VEEGE TEEKENEN VALLEN er waar te nemen voor de Duitschers. Hun aanhangers beginnen te begrijpen, dat het voor hen verkeerd gaat. Zij worden voorzigtiger of probeeren een aftocht te dekken.

Het is opmerkelijk, hoe de liefde voor het vaderland bij de internationale quislings terugkeert. Misschien moeten wij de rede van Mussert te Lunteren ook in dit licht beschouwen. Er was een tijd, dat hij al volgzaamheid was en naar Berlijn ging om Hitler blinde trouw te zweren tot in den dood. Toen zou hij het niet hebben geëwaagd, de "heim ins Reich-lieden" in ons land aan te vallen. Wel was hij te Lunteren nog gediensig genoeg; maar hij probeerde toch een zekere Nederlandsche fierheid aan den dag te leggen. Misschien hoopt hij er nog op eens zijn strijd voor eigen ambities voor te kunnen stellen als een strijd voor onze onafhankelijkheid tegen de annexionisten. Mussert zal zelfs de flauwste kans niet ongebruikt laten, als hij voelt dat het misgaat.

De Misthoorn, een orgaan van eenige eerlijke gekken en vele pure schavuiten, valt de N.S.B. nu dan ook met kracht aan. De N.S.B. is anti-Duitsch; wie eerlijk pro-Duitsch is wordt de partij uitgekeken, of komt er heelemaal niet in, zoo klaagt het waardige blad. Het weet allerlei voorbeelden te vertellen van den anti-Duitschen geest in de partij. Het kon Mussert waarschijnlijk geen groter dienst bewijzen, met het oog op de toekomst.

Mussert staat heelemaal niet alleen. In België laten *Volk en Staat* en *Le Pays Réel* overkomstige geluiden hooren. De Belgen hebben hun nationale eigenaardigheden, die de Duitschers zullen moeten respecteren, hebben die bladen nu ontdekt; tevens trachten zij te bewijzen, dat juist een Duitse overwinning de beste waarborgen biedt voor de Belgische zelfstandigheid. Zij wagen zich zelfs aan critiek op zekere Duitse beweringen, precies als Mussert. Overeenkomstige verschijnselen vallen in Noorwegen op te merken. Quisling heeft geen eenheid meer in zijn partij. Er zijn onder de zijnen pro-Duitschers door dik en dun, en voorstanders van een algeheele Noorsche zelfstandigheid. Deze laatste zouden de Duitschers onmiddellijk willen zien weggaan; ja, er is een groep die den koning terugwenscht. Dat kan nu alles verkondigd worden. Dat wijst op wankelend gezag der Duitschers.

Het tafereel strekt zich nog verder uit. Dezer dagen heeft de Finsche legatie te Washington laten verluiden, dat er met Helsinki te praten ware, als Finland werkelijke waarborgen voor zijn zelfstandig en onbeknot bestaan zou kunnen krijgen. Eens zijn die van Amerikaansche zijde geoperd, maar toen wilden de Finnen niet toehappen, ofschoon er stellig met de Russen te spreken ware geweest. Eerlijk gezegd kunnen wij niet inzien hoe de Finnen zich zouden kunnen bevrijden uit de Duitse omarming; zoomin als een der andere vazallen van Hitler.

Onder die andere vazallen was koning Boris van Bulgarije steeds nog de betrekkelijk zelfstandigste. De Hongaren mochten zich op die "eer" laten voorstaan, zij hebben niet kunnen vermijden zware offers te brengen op de slagvelden van Rusland. De Hongaren hebben het in den laatsten tijd zelfs heel hard gekregen. Het volk gelooft vast, dat het verongelukken van den zoon en aangewezen opvolger van Horthy, den stadhouder, en onmiddellijk daarop dat van zijn schoonzoon, aan Duitse machinaties te wijten was, omdat Hitler een eigen kandidaat heeft voor den troon van Hongarije. De Hongaren zijn werkelijk geheel aan de Duitse heidenen overgeleverd, maar de Bulgaren zijn dat nog niet. Zij vechten niet in Rusland, en het volk wordt er steeds opstandiger tegen den tegenwoordigen koers. Volgens berichten uit Ankara, waar men zijn Balkan — en in het bijzonder Sofia — goed kent, zouden koning Boris en zijn ministerraad, met slechts één stem tegen, besloten hebben zich niet te verzetten als de geallieerden, gelijk in 1918, door Bulgarije tegen de spil zouden oprukken. Wie het onwaarschijnlijk acht, kent noch Boris, noch de Bulgaren. Het merkwaardige aan het bericht is alleen, dat Boris nu reeds het oogenblik voor een dergelijk besluit rijp zou hebben geacht.

Samenvattend mogen wij zeggen, dat er een reeks verschijnselen valt waar te nemen, die men samenvatten kan in het oude gezegde over de ratten en het schip. Laval maakt een uitzondering. Als hij in den allerlaatsten tijd wat water heeft gedaan in zijn stinkenden wijn, dan was het onder druk van het volk, en niet omdat een terugtocht hem zou kunnen baten.

Aan Duitschen kant is er een weerspiegeling van deze verschijnselen in allerlei ver-

klaringen en uiteenzettingen van militaire deskundigen, die het volk voor groote verwachtingen waarschuwen. Zelfs Goebbels is zoover te verkondigen, dat de overwinning nog lang zal uitblijven en heel moeilijk zal zijn. Dit echter hoefde nog niet te veel te beteekenen. Het kon het doorbreken van verstandiger inzicht zijn na jaren van ijdele grootspraak. Er zijn verschijnselen van anderen aard, van heel treurigen aard, die duidelijker spreken. Het gebroed, waarvan het Duitse volk het instrument is, weet dat het moest overwinnen of tot vernietiging gedoemd is. Het zal, als het alle hoop verloren heeft, zooveel mogelijk van de wereld in zijn ondergang trachten mee te slepen. Nu trekken twee verschijnselen de aandacht. Ieder van de leiders tracht zich uit alle macht, en in nog fantastischer mate dan te voren te verrijken. Wat zij daarvan verwachten weten wij niet. Is het slechts om de verarming van anderen te doen? Daar, waar hun voorland is, kan bezit hun niet meer baten. De rooftocht, waarbij in ons land Rost van Tonningen hun met al zijn krachten en middelen ten dienste staat, is daarom een typisch demoralisatieverschijnsel.

Opmerking verdient ook hun behandeling van de Joden. Aan een uitzinnigen Jodenhaat zijn zij verslaafd geraakt. Dien drijven zij nu tot het aller-alleruiterste. Waren zij zeker van de toekomst, dan zouden zij op het oogenblik hun transportmiddelen voor noodzakelijker dingen reserveeren dan voor het vervoer van ongelukkige Joden naar hun noodlot. Die konden hun dan toch niet ontsnappen. Het is echter of zij geen urgenter zorgen kennen. Zij brengen er Laval door in een positie, die hem dwingt te verslappen in de mobilisatie van het Fransche volk voor de Duitse slavernij. Zij schijnen zijn gevaarlijk mishandelen der joden nog noodzakelijker te vinden dan iets anders wat hij te hunnen pleziere of te hunnen nutte moet doen. Luchtgeven aan haat en wraak, voor het daarvoor te laat is, is dus eerste doel geworden.

Wij zullen nog vreeselijke dingen beleven van de Duitschers voor zij ondergaan. Veel verschrikkelikheden gebeuren en erger zien wij nog tegemoet — omdat de Duitschers weten waar het heengaat.

De weg naar de bevrijding teekent zich reeds af. Maar het zal nog een weg zijn van veel bloed en van veel tranen.

DE KENTERING DER TIJDEN

Het groote knooppunt

MEER DAN OOIIT staat Stalingrad in het middelpunt aller dingen. Binnen weinige dagen is het een jaar geleden, dat Hitler zijn beslissenden aanval in Rusland, den stormloop tegen Moskou, aankondigde. Te laat was hij daarmee begonnen, en buitensporig duur heeft hij voor deze geringe schatting van den voorwinter in Rusland moeten betalen. Nu durft hij niet meer spreken van een beslissenden aanval. Zelfs de domme ophakker die zich van Ribbentrop noemt, was in zijn dwaze rede op den tweeden verjaardag van het drievoudig rooversverbond daartoe niet in staat. Op ieder punt zei die man onzin. De convooien naar Rusland waren alle vernield! Duitsland met zijn vrienden hadden te beschikken over 450 miljoen menschen voor het vullen van hun gelederen en fabrieken; Engeland en Amerika maar op 190 miljoen man, "met wat Russen". De rekening van de spil blies hij wanstaltig op, ook vergetende dat het met onwillige honden slecht hazenvangen is. Bij de optelling van de Vereenigde naties vergat hij de meeste Russen, de Chineezers, Britsch Indië, Zuid Amerika, terwijl hij ook wat Amerika, Groot Brittanje en zijn dominions betreft, beneden het ware getal bleef. Maar zelfs zoo sprekende had hij niet meer de vrijmoedigheid van een onderwerping van Rusland te spreken. Het zou alleen militair ongevaarlijk worden gemaakt, nadat Stalingrad was gevallen.

Stalingrad is echter nog niet gevallen. Het doet er niet zoo erg toe of de Duitschers er wat meer of minder straten en huizenblokken, allerduurst met bloed betaald, weten te bezetten. Hoofdzak is dat de Russen daar, aan de Wolga, in staat blijken tot actieve verdediging, waarbij zij vaak meer initiatief nog toonen dan de aanvallers. Hoofdzak is ook, dat de Duitschers geen gelegenheid hebben daar troepen weg te nemen maar, integendeel, met alle middelen versterkingen er moeten heen zenden om de gaten te stoppen, die de wapenen der Russen in hun gelederen slaan. Feitelijk valt Duitsland daar niet meer aan, maar is het reeds in de verdediging, omdat een falen in Stalingrad het begin van het einde voor Hitler zijn zou.

De Duitschers kunnen geen ander doel meer zien dan die eene stad. Als zij even hun aandacht aan de Kaukasus en het Terek-front wijden ontstaat in het Noorden onmiddellijk een gevaarlijke toestand. Alles wat zij van den veldtocht in het Zuiden te vreezen hadden, gebeurt er. De Russen, het allesbeheerschend belang van dien strijd begrijpende, sturen er nu ook hun reserves, in menschen en wapenen heen. De strijd daar is een molen, waarin de volkskracht van de twee grootste volken van Europa vermalen wordt. Die van Duitsland echter vooral niet minder dan die der Russen. En Duitsland heeft, als naar het Westen kijkt, vijanden te wachten waartegen een leeggebloed volk niet bestand kan zijn.

Duitsland begrijpt nu te Stalingrad voor zijn hachje te vechten; in ieder geval echter is de strijd daar reeds voor Hitler een bekorting van zijn weg naar den ondergang. Hij had daar niet moeten vastloopen, zooals hij er vastgelopen is.

Pessimisme als wapen

Eigenaardig is een strijd die nu tusschen de geallieerden gaande is. Engelschen en Amerikanen prijzen om het hardst — en hoe terecht! — de daden der Russen. Zij hemen op wat dezen door hun stuk volhouden

Hitler kan mooi "Heil" roepen, maar de last van de gruwelijke verliezen op het slagveld drukt zwaar op zijn "bondgenooten."

(Daily Herald, London)

hebben bereikt. Zij zien daarin reeds een nederlaag der Duitschers, waarlijk niet zonder reden. Maar Moskou neemt daar, begrijpelijk genoeg, geen genoegen mee. Waar blijft het tweede front? zoo vraagt het. Het weet reeds lang hoe het daarmee staat, beter dan een onzer. Het kent terdege de redenen voor de voorzichtigheid van zijn bondgenooten. Zelf heeft het geen belang bij onberaden ondernemingen in het Westen. Dit alles bij elkaar echter bewerkt niet dat het ophoudt met roepen om groote daden der bondgenooten. Het blijft hen aansporen. Wij kunnen ons ook levendig voorstellen, dat het Russische volk dit met den uitersten nadruk van zijn leiders verlangt. Hoe gemakkelijk hebben die anderen het, vergeleken met de Russen. Dezen halen inderdaad voor ons de kastanjes uit het vuur. Zij betalen dat niet enkel met honderdduizenden menschenlevens, maar ook met ontzettend lijden. Want de winter, een winter van de uiterste ontberingen, van kleumen en hongeren, zal voor hen van een hardheid zijn, die waarschijnlijk geen westersch volk zou kunnen weerstaan. Wij kunnen ons levendig voorstellen dat Moskou dus geen gelegenheid en ook geen lust heeft zijn bondgenooten met rust te laten. Als wij optimistisch worden tengevolge van de groote daden der Russen, dan wordt Moskou toornig over ons optimisme, dat wij zelf nog niet hebben kunnen rechtvaardigen. Moskou doet anders dan Berlijn en dan een von Ribbentrop. Het praat niet met resultaten, het wijst enkel op gevaren. Het besef van naderend verderf vormde een onmiskenbaren, stillen achtergrond van Ribbentrop's grootspraak. Moskou echter komt voor zijn bezorgdheid uit, terwijl het tegelijkertijd een stil optimisme, een op het oogenblik onuitsgesproken vertrouwen in de overwinning heeft.

Het heeft gelijk, dat het er niets voor voelt, Londen en Washington gerust te stellen.

Tegen de gerusten en zelfvoldanen

Op hun manier doen Churchill en Roosevelt aan dit beleid mede. Ook zij vreezen niets meer dan gerustheid van hun eigen volken. De torpedeeringen zijn op het oogenblik minder, de productie van vrachten oorlogsschepen neemt in de Angelsaksische landen een ongedroomde vlucht. Dit echter is voor de voornaamste staatslieden slechts te meer reden om den hinnen de gevaren van den zeeoorlog, en de inspanning, waartoe deze verplicht, met klem onder ogen te houden. Zelfvoldaanheid, gerustheid vormen een groot gevaar; voortdurend bewustzijn wat er dreigt en wat er op het spel staat is de machtige drijfveer, waarmee deze volken tot waardige mededingers in krachtsinspanning van de totalitaire ge-

meenschappen gemaakt en gehouden kunnen worden.

In de afgelopen weken kreeg Amerika nog den extra-prikkel van het oprukken der Japanners in de richting van Port Moresby. Men werd herinnerd aan hun onweerstaanbaar opdringen tegen Singapore. Weer toonde de vijand zijn bijzondere geschiktheid voor den strijd in de rimboe tegenover blanke troepen, die niet op de wijze der Japanners kunnen leven, en die tevens hun aapachtige eigenschappen missen. Het is een geruststelling, dat men den tegenstand heel onmiskenbaar heeft kunnen stuiten. Gaat het lang door zooals het nu gaat, dan kunnen de Japanners, onder de onafgebroken stortregens in het verschrikkelijke oerbosch van Nieuw Guinea, en met steeds bestookte verbindingslijnen, het nog heel benauwd krijgen op hun vooruitgeschoven posten.

Het is op het oogenblik moeilijk een meening uit te spreken over den toestand in het Verre Oosten, daar bijna zeker beide partijen groote ondernemingen voorbereiden. Wisten wij daar meer van, dan zouden wij waarschijnlijk ook weten hoe futiel alles is wat wij nu aan optimisme koesteren, hetzij vanwege nieuwe beproevingen, die ons te wachten staan, of ook vanwege de geringe afmetingen der voordeelen waarmee wij ons nu verblijden, in vergelijking met dingen, waarover wij binnen afzienbaren tijd ons zullen kunnen verheugen.

De te strak gespannen veer

Twee onderworpen volken in West Europa worden nu extra lastig. Zij verkeerden daarvoor in bijzonder gunstige omstandigheden. De Noren, om de uitgestrektheid en onherbergzaamheid van hun land, de Franschen omdat een groot gedeelte van hun gebied nog onbezett is.

In Noorwegen krijgt Quisling het te kwaad. Daar de Duitschers er niet in geslaagd zijn in dat land, ondanks von Ribbentrop's bovenaangehaalde grootspraak, arbeiders of soldaten in voldoende hoeveelheid te vinden, eischen zij van Quisling, dat hij zijn volgelingen dienstplicht voor Rusland zou opleggen. Daarvan echter zijn die volgelingen heelemaal niet gediend. Zij maken kabaal. En, terwijl het in Quisling's partij hard tegen hard gaat, hebben de Engelschen de verwarring nog wat verergerd door hun bombardement te Oslo.

In Frankrijk voelt ook Laval zich nu door Duitsche intriges bedreigd. Hij heeft een van zijn voornaamste ministers moeten afzetten, en hij heeft zelfs aanleiding gezien te dreigen dat hij, als het al te erg werd, de Duitsche mascotte, maarschalk Pétain, meevoerende, naar Afrika kon ontsnappen. Meent waarlijk hij zelfs, een mond tegen Hitler te kunnen opzetten?

Solidariteit van mensch en maatschappij

"DE SLEUTEL voor een betere toekomst der menschheid ligt in het onverschrokken aanvaarden, met al zijn consequenties, van twee beginselen: dat van de internationale solidariteit, de hechte samenwerking tusschen landen en volken. En dat van de maatschappelijke solidariteit, het erkennen van de verbondenheid en lotsgemeenschap tusschen alle leden der samenleving. Alle teekenen wijzen er, dat het Nederlandsche volk niets van zijn energie, van zijn zin voor vrijheid en democratie heeft verloren. Het gevoel van saamhoorigheid is bij alle lagen der bevolking versterkt onder zwaren druk. Het Nederlandsche volk zal toonen de sociale eischen van dezen tijd te verstaan. Na de bevrijding zal het trachten, in hartelijke samenwerking met de bondgenooten van deze dagen, de beginselen van vrijheid en sociale rechtvaardigheid te verwezenlijken".

Dat zeide de Minister van Sociale Zaken, dr. J. van den Tempel, tot een aandachtig gehoor van Engelschen, dat dezer dagen te Edinburg was bijeengekomen.

De spr. liet voorafgaan een met vele interessante cijfers en gegevens gedocumenteerd overzicht der sociale ontwikkeling van Nederland.

Hij schetste ons land als een land, dat in economisch, sociaal en cultureel opzicht hoog-ontwikkeld mocht worden genoemd. Zelfs gedurende de moeilijke jaren van groote werkloosheid, die op de crisis van 1929 volgden, was er in ons land een duidelijk waarneembare ontwikkeling in de sociale structuur en een toenemend streven om een betere sociale toekomst voor te bereiden. De regeering, welke in 1939 aan het bewind was gekomen, telde voor het eerst vertegenwoordigers van alle belangrijke politieke partijen.

Nederland, van ouds een landbouwland en bewoond door een zeevarend, handeldrijvend en koloniseerend volk, bracht in de moderne evolutie den landbouw tot nieuwen bloei door specialisatie, door de toepassing van nieuwe bedrijfsmethoden en van nieuwe wijzen van bewerking en afzet der producten. De nieuwe tijd zal de opkomst van een sterk gespecialiseerde middel- en grootindustrie, de uitbreiding van de scheepvaart en visscherij, van handel en bankwezen. Men kan zeggen dat van alle in het bedrijfsleven opgenomen personen de laatste jaren de helft in de industriële takken van de drijf, een vierde in den landbouw en een vierde in handel, verkeerswezen, credit- en bankwezen, verzekeringswezen, enz., werkzaam waren. In de daarmee gepaard gaande opkomst van een omvangrijk modern proletariaat accentueerde zich ook voor Nederland het moderne sociale probleem.

Spr. schetste vervolgens den groei van het verenigingsleven in het laatst van den vorigen eeuw en in de latere jaren. Hij vond daarbij gelegenheid te spreken over de voor Nederland zoo eigenaardige splitsing van het verenigingsleven naar geloof en politieke richting. Men is in Nederland echter gewend geschillen vreedzaam op te lossen; messen worden daarbij niet getrokken. Overleg en geordende samenwerking hebben groote vorderingen gemaakt. Door de wrijving van beginselen en opvattingen was het geestelijk leven in de vakbeweging in Nederland wel zoo sterk ontwikkeld als in welk ander land ook.

Aan die veelvormigheid en die vrije zelfstandige ontplooiing van het verenigingsleven is door de Duitse bezetting een ruw einde gekomen.

Een belangrijke vraag, aldus zeide spr., voor de sociale toekomst van Nederland is, wat ná de bevrijding in de plaats zal worden gesteld van het uniforme totalitaire systeem. Dat er een vrij verenigingsleven moet herrijzen — daarover zal bij het Nederlandsche volk geen twijfel bestaan.

door J. van den TEMPEL

Minister van Sociale Zaken

Doch moeten de oude scheidslijnen zonder meer hersteld worden? De kans bestaat dat ook op dit terrein, met volle erkenning van de vrijheid van eigen organisatie, het versterkte besef van nationale saamhoorigheid zal leiden tot meer eenheid en hechtere aaneensluiting.

Sinds de invoering van de eerste kindernetwet in 1874 heeft Nederland onafgebroken aan de uitbreiding der sociale wetgeving gewerkt. Een der programapunten van de tegenwoordige regeering was, toen zij haar bewind aanvaardde, het tot standbrengen van een wettelijk geregeld recht op vacantie met behoud van loon.

Een zelfde ontwikkeling als op het gebied der arbeidswetgeving voltrok zich op het terrein der arbeidersverzekering. . . .

Spr. gaf hierop een schets van de in ons land bestaande vormen van arbeidersverzekering tegen ongevallen, de ziekteverzekering de invaliditeits en ouderdomsverzekering. Voor de invasie was de regeling voor ouden van dagen een wondplek, maar wanneer de vijand niet ruw de ontwikkeling had verstoord, zou de algemeene in het land verlangde verbetering ook op dit punt zeker tot stand zijn gekomen.

Minister v.d. Tempel wijdde vervolgens aandacht aan het in Nederland bestaande stelsel van werkloosheidsverzekering.

Dit geheele complex van sociale maatregelen was uiteraard van groote betekenis voor den socialen welstand der arbeidersbevolking. Het werd echter steeds meer als een euvel gevoeld, dat de kleine middenstand en kleine boerenstand van een zelfden socialen bijstand verstoken waren. Dit belangrijke vraagstuk was voor de invasie in den kring der actieve politiek getrokken. Toen de vijand het land binnenviel, werd in regeeringskringen overwogen op welke wijze ook deze groepen in het systeem der sociale verzekeringen konden worden opgenomen.

Overziet men het geheel van deze maatregelen, zei spr., dan kan de conclusie geen andere zijn, dan dat in een tweetal generaties de grondslagen waren gelegd voor een grootsche sociale evolutie. In het geheel van deze sociale maatregelen pasten verder de voorzieningen voor arbeidsbemiddeling, vakonderwijs en technisch onderwijs, landbouwonderwijs en vooral ook het staats-toezicht op de Volksgezondheid. Sinds een reeks van jaren vóór de invasie waren de gezondheidscijfers betreffende Nederland, in het bijzonder de sterfte-cijfers, zeer gunstig. Deze gunstige cijfers werden mede veroorzaakt door de zorg voor de volkshuisvesting. Onder invloed van de verbeterde sociale en levensverhoudingen was het culturele peil van het Nederland-

sche volk en met name van de arbeidersklasse zeer gestegen.

Maar hoe zeer de bereikte resultaten op velerlei gebied, zeker indien men vergelijkt met toestanden bij het begin dezer ontwikkeling, tot tevredenheid stemden, er was geen zelfvoldaanheid, doch hoop op een betere toekomst. Zoo gezien kan men te meer begrijpen, welke een bitterheid en woede de verwoestende inval der Duitschers in Nederland heeft gewekt.

De problemen van de toekomst houden thans alle gemoederen bezig. Het lijdt voor mij, zegt spr., geen twijfel, dat voor de oplossing van vele vragen en moeilijkheden der toekomst, aansluiting zal moeten worden gezocht bij hetgeen in het verleden reeds is tot stand gebracht. Met een uitbreiding van de systemen van arbeidswetgeving en sociale voorzorg van het verleden zal echter allerm minst kunnen worden volstaan.

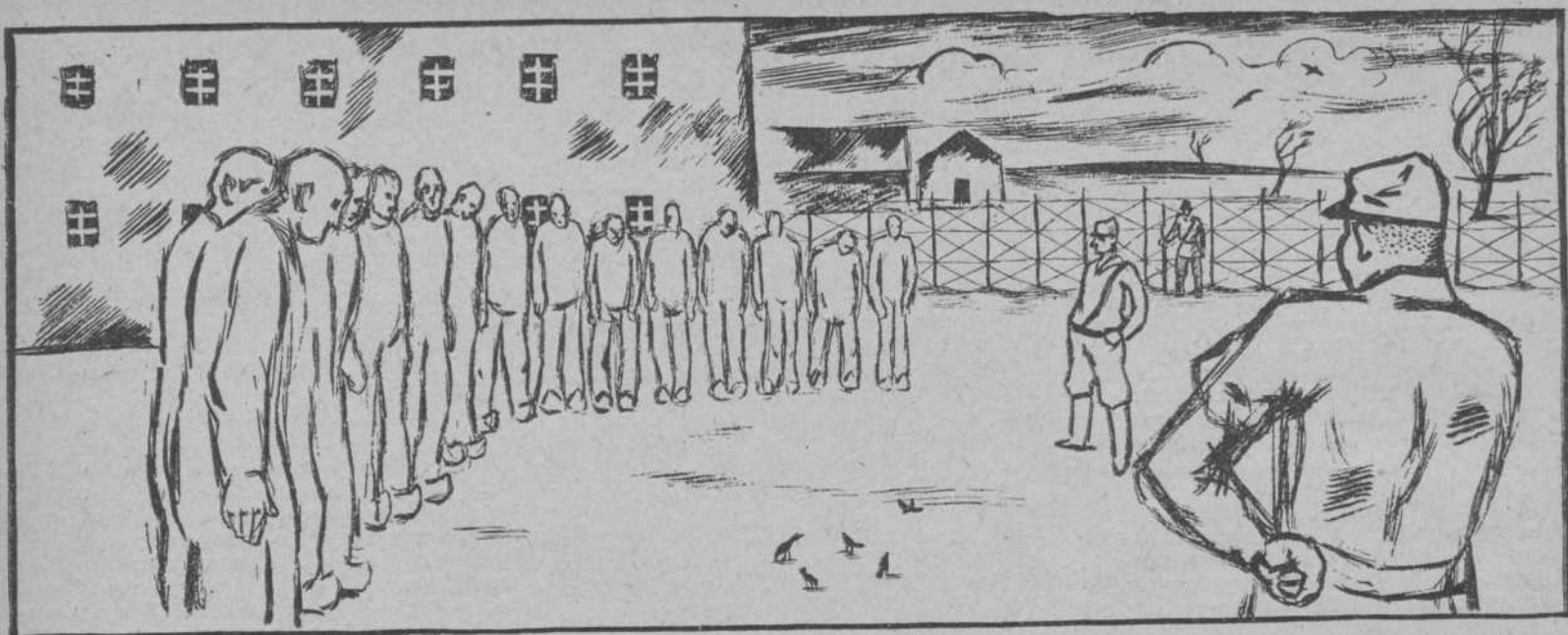
De aardbevingen van crisis en oorlog hebben onze maatschappij ontwricht. Het hoofdprobleem op sociaal gebied, internationaal, is het vraagstuk der "social security". Dat komt tot uitdrukking in de besluiten van de Internationale Arbeidsconferentie in October vorig jaar in Washington gehouden en het is ook een der leidende gedachten van het Atlantic Charter.

Werkloosheid en onzekerheid van bestaan, zooals wij deze hebben gekend, met haar noodlottige gevolgen voor breede groepen der bevolking, kan niet meer worden geduld. De economie in al haar vertakkingen is er terwille van het algemeen welzijn. De staat, de gemeenschap, hebben als eerste taak te zorgen, dat de economie dit primaire doel dient. Het bedrijfsleven moet worden georganiseerd om de hoogst bereikbare doelmatigheid, uit nationaal oogpunt bezien, en daarmee het hoogst mogelijke peil van algemeen welzijn te waarborgen. Alle beschikbare leden der gemeenschap moeten hun toekomstige plaats kunnen vinden in het productie-proces. Daarvoor is een permanente planmatige internationale samenwerking de volstrekte voorwaarde, aan welke samenwerking, Nederland, zijn tradities getrouw, zeker van ganscher harte zal deelnemen. De nieuwe sociale gemeenschap moet worden opgebouwd op democratische grondslagen. Hier scheidt ons een afgrond van de As-mogendheden.

Voor de verwezenlijking van dat democratisch ideaal is de traditie van een rijk verenigingsleven, zooals wij ook in Nederland voor de invasie kenden, van groote betekenis. Het idee van bedrijfsorganisatie is daar allerm minst nieuw. Het stelsel van collectieve regeling der arbeidsvoorwaarden was algemeen aanvaard en uit den jongsten tijd dateerende wettelijke regeling van het algemeen verbinder verklaren door de regeering van collectieve overeenkomsten tusschen werkgevers en werknemers. Het proces van instelling van bedrijfsraden, bij de wet geregeld, was in vollen gang. Een vaste schakel tusschen overheid en bedrijfsleven in al zijn schakeeringen was reeds geschapen.

Zoo biedt het sociale leven in Nederland van voor de invasie vele aanknoopingspunten voor de vernieuwing, welke na de bevrijding noodig zal zijn.

Het einde van den oorlog, dat naar spr.'s vaste overtuiging een overwinning der democratieën zal brengen, zal een uitgeputte wereld vinden. Juist die noodtoestand zal het echter noodzakelijk maken, dat alle lieden van goeden wille de handen ineen slaan om zoo spoedig mogelijk een organisatie van het bedrijf en een sociale gemeenschap op te bouwen, welke de hoogst bereikbare welvaart voor alle leden der samenleving mogelijk maakt.

★ Het concentratiekamp te Dachau

DE BESCHRIJVING, die ik u hier zal geven van 't ergste der Duitsche concentratiekampen, is woord voor woord een eerlijk, oprecht verhaal van een jongen, die daar drie maanden vastgezeten heeft. Ik heb den jongen zelf meerdere malen gesproken en de lidtekenen op lichaam, hoofd, beenen, handen en armen, die hij als steeds aanklagende getuigenissen zal blijven dragen van dit gruweloord, heb ik met eigen oogen kunnen aanschouwen. Voor de oprechtheid van zijn woorden kan ik dan ook volledig instaan. Terwijl ik er tevens van overtuigd ben, dat hij mij lang niet alles heeft verteld wat hij daar gezien en beleefd heeft. Dit verhaal zal u in alle graauwheid aantoonen hoe ver de mensch tot beest kan verlagen, indien hij slechts toe gaat geven aan zijn oerinstincten en doelbewust iedere christelijke beschaving over boord heeft gegooid. Woorden zijn hier niet te vinden en slechts de werkelijke feiten zullen hier spreken om aan te toonen, waartoe Nazi-fanatisme kan leiden.

Als korte inleiding moet ik u zeggen, dat deze jonge man in Nederland gezocht werd door de Gestapo, omdat men hem verdacht van spionage en het begunstigen van den vijand. Hij trachtte toen Nederland te verlaten om zich in veiligheid te stellen, maar dit mocht hem niet gelukken. Zoo kwam hij, met eenige Polen, Tsjechen en Duitschers in Dachau aan, onder zeer strenge bewaking. Ik zal echter den jongen zelf aan het woord laten, die dit relaas heeft geschreven.

De reis erheen was nu niet bepaald prettig.

Als galeiboeven geketend en in gevangenskleeven, werden we in een per-

Op transport gesteld . . . als galeiboeven

sonentrein gezet met volkomen spreek- en bewegingsverbod. Intusschen werd ik, ondanks het verbod, een beetje op de hoogte gebracht van den toestand in Dachau. Tegen drie uur in den namiddag kwamen wij in het kamp aan. Een groote kale vlakte waarop niets dan barakken en nog eens barakken.

Een scherpe gure wind droeg er nog toe bij om van deze plaats den meest luguberen indruk te krijgen die mogelijk was.

Wij werden terstond bij den dokter gebracht die ons zeer drastisch onderzocht. Daarna werden wij over het geheele lichaam kaal geschoren en in een officieele kampakleeding gestoken, bestaande uit een jutte broek met jasje en een paar zware klompen. Dat was alles. Ondergoed werd ons niet verschaft. Ieder van ons kreeg ook een nummer, dat op ons jasje bevestigd werd. Nauwelijks waren deze preliminaire voorzorgsmaatregelen ten einde of wij werden op een ruime binnenplaats gebracht bij een groote groep menschen, die daar in een cirkel stonden. Hier moest ik blijven staan, volkomen bewegingsloos, tot nader order. Inmiddels was het donker geworden, groote zoeklichten werden ingeschakeld om het terrein goed te verlichten voor 't geval van ontsnappingspogingen van een der gevangenen. De afstand tusschen iederen man was ongeveer 1½ meter. Naast mij stond een zeer oude man; deze werd bij een poging om te gaan zitten, met zweepslagen weer tot de orde geroepen.

De nacht naderde, terwijl het vreeselijk koud werd en een gure wind voortdurend door mijn schamele kleding blies. Door verschrikkelijke tafereelen, die zich voor mijn oogen afspeelden, waagde ik het niet mij te bewegen, ondanks het feit, dat ik dringend mijn behoefte moest doen. Hoe lang zou deze ellendige toestand nog duren? Elke ster, die verschoot, werd met een wensch vergezeld. Den volgenden middag om ongeveer 3 uur — dus 24 uur later — werd mijn nummer afgeroepen. Bijna niet meer instaat om te loopen, werd ik naar den commandant gebracht. Deze vroeg of ik moe was. Op het verwachte antwoord werd ik in een zeer comfortabele cel gebracht, waarin een bed en een stoel stonden en drinkwater aanwezig was. Mijn eerste gang was naar het water te strompelen vanwege een verschrikkelijke dorst. Ik werd echter met zweepslagen tot de orde geroepen en bevolen op een stoel plaats te nemen en daar te blijven zitten. Dodelijk tenminste niet meer te moeten staan, nam ik plaats. Dit genot werd na verloop van tijd een marteling. Geheel alleen zijnde, waagde ik het naar het drinkwater te kruipen, maar halverwege zijnde werd de deur opengesmeten en kwamen er twee "mensen" in S.S. kleeding binnengerend, die mij terug op mijn stoel schopten en sloegen. Het drinkwater werd vlak naast mij neergezet, met verbod ervan te drinken.

De uren kropen om, doodelijk vermoeid probeerde ik wat te slapen, in deze hel verlichte cel. Ook deze poging werd letterlijk en figuurlijk den kop ingedrukt. Na ongeveer

vijf uur in de cel doorgebracht te hebben, werd ik in een vertrek gebracht waar vijf personen juist aan een ontbijt bezig waren en dit beëindigden met geurige koffie en fijne sigaren. Niet bij machte dit aan te blijven zien, viel ik flauw. Waarschijnlijk hierop voorbereid, werd ik vakkundig door deze personen in staat gesteld zoo spoedig mogelijk aan hun wenschen gehoor te geven. Niet in staat om dadelijk op hun vragen antwoord te geven, vanwege mijn

Het eerste verhoor: met een leeg maag bij de koffie

grootte dorst en een tong als leer, werd ik hiertoe zeer pijnlijk gedwongen. Met korte tusschenpoozen, steeds in de houding staande, werd ik niet alleen verhoord, maar voortdurend tot spreken verplicht, en dit ging met zweepslagen, schoppen en slaan vergezeld.

De eerste tijd werd besteed met het beweren, dat ze bewijzen hadden van spionage en het begunstigen van den vijand. Hardnekkig bleef ik mijn onschuld volhouden. Toen het ondervragen, wat betreft spionage een te langdradig onderwerp voor de "heeren" werd brachten zij het gesprek op geheel andere dingen.

Er werd mij gevraagd: "Wie is Hitler?" Als antwoord zei ik: "Hitler is de Führer van het Deutsche Rijk," men verbeterde mij met de woorden: "Führer van het Groot Deutsche Rijk, binnen zeer korten tijd van Europa en de daarbij behorende koloniën."

Na eenigen tijd kregen ze voorloopig genoeg van het verhoor. Ik werd naar een barak gesleept, waarop stond "Abteilung Untersuchungsgefangenen." Meer dood dan levend werd ik in een hoek gegooid en eindelijk, na ongeveer 40 uur, kreeg ik mijn eerste voedsel met een beetje water.

Het eten bestond uit een halven liter "Dampfessen." Hoe lang ik daar gelegen heb, weet ik niet, in ieder geval werd ik wakker geschopt en op het appél gebracht. Ik werd bij 19 personen ingedeeld. Daarna volgde appél, dat bestond uit kleeven inleveren en fouilleeren. Toen spiernaakt

dekens halen en terug naar de slaapbarakken. Deze barakken waren samengesteld uit een betonnen vloer, verder uit hout

Wie neerviel, werd geschopt en geslagen

opgetrokken, met een tochtuimte tusschen beton en wand van 2 dm om de lucht "zuiver" te houden.

Aangezien er noch kribben noch matrassen aanwezig waren, wikkelde ik mij in de twee dekens en strekte mij voorzoover ik daartoe nog in staat was, uit. Goddank eindelijk rust. Ik sliep dan ook in, maar ook dit was niet van langen duur. Niet gewend op een betonnen vloer te liggen, begon de zijde, waarop ik lag, te "slapen." Ik draaide mij toen om op mijn andere zijde en lag eventjes werkelijk rustig, totdat in het slapende gedeelte mijn bloed weer begon te circuleren. Tijdens deze draaimanoeuvres, werd mij toegefluisterd, dat dit wel 14 dagen zou duren, voordat ik hieraan gewend zou zijn geraakt.

Den volgende ochtend om 6 uur appèl, spiernaakt buiten in de kou, een half uur "Leibesübungen um den Körper frisch und leistungsfähig zu halten."

Intusschen was ik in een vreemden geestestoestand geraakt. Ik besepte niets, maar dan ook niets, wat er gebeurde. Ik zag lui, die geranseld en geslagen werden, omdat ze geen gymnastiek konden doen; anderen, die niet in staat waren op te staan, die geschopt en met de zweep geslagen werden, wat met mij ook het geval was.

Om 6.45 werden de "kleeren" uitgereikt en sojabrood, ongeveer 50 gram, met een soort heete "Malkaffee" uitgedeeld. Dwars door de "Jodenkolonie," die er als levende lijken uitzagen, liepen, beter gezegd strompelden wij in marschtempo naar het woud, waar wij houthakkerswerk verrichtten. Over iedere groep van 20 personen zwaarde een levenslang veroordeelde met een karwats den scepter. Deze persoon was verantwoordelijk voor de dagelijks te verrichten arbeid en voor de tucht.

Aangezien deze personen zekere faciliteiten, wat betreft behandeling en beter eten, genoten, hadden zij tot eenig genot de mensen willekeurig te ranselen en te slaan, onder toezicht van S.S. lieden, die met karabijnen met geluiddempers deze beesten beschermden. Dit was het geregelde leven, wat nu voor mij begonnen was en dit zou ik moeten doorstaan, waarschijnlijk tot de oorlog afgelopen was. Zondag werd er niet gewerkt. Een Godsdienstoefening mocht worden bijgewoond, die iedereen Zondag gehouden werd. Dit was een soort parodie op elk geloof. Daar dit de eenige gelegenheid was, waar men elkander iets kon toefluisteren, onder het verplichte gezang en ook omdat er niet geslagen werd, was vrijwel ieder, voorzoover plaats, aanwezig.

Op deze wijze kwam mij de vlucht van Rudolf Hess naar Engeland ter oore en in verband daarmee werden ongeveer 5.000 personen uit het district Mannheim, Frankfurt en München gearresteerd en in verschillende concentratiekampen ondergebracht.

Steeds kwamen er nieuwe personen en steeds verdwenen er, waarvan het grootste gedeelte door middel van crematie in rook het kamp verlieten. Iedere week werd men door den kampdokter onderzocht. In een eendeloze rij staat men naakt om onderzocht te worden. De personen, die links

gaan, zijn ziek en gewoonlijk na een paar dagen dood. Ze worden naar een zgn. "Krankenlager" gebracht, in werkelijkheid zijn het geïsoleerde barakken, waar ze aan hun lot overgelaten worden en dan sterven, uitgeput door honger en koude.

Den eersten keer dat ik voor den dokter verscheen en het mij duidelijk werd wat links en rechts beteekende, brak het angstweet mij uit, vanwege het feit dat mijn lichaam vol zat met uitslag en in volkomen vervuilde toestand verkeerde. Vlakbij den dokter kon ik het niet meer uithouden, temeer daar er juist een uit mijn barak de weg van verlossingen gewezen werd. Radeloos van angst probeerde ik het zo lang mogelijk uit te stellen door te talmen; op het laatst kreeg ik het zoo benauwd, dat ik in elkaar zakte.

In de barak kwam ik weer bij en zoo besepte ik, dat ik nog een week had alvorens weer voor den dokter te moeten verschijnen. Doch toen had zich een soort doodsverachting van mij meester gemaakt en volkomen onverschillig liet ik mij keuren. Het bleek toen, dat alleen menschen met geslachtsziekten en zij die in een beginstadium van tuberculose en andere ernstige besmettelijke ziekten waren, dadelijk van alle andere menschen afgezonderd werden, met het bekende gevolg.

Intusschen kreeg ik de overtuiging, dat ik nu verder aan mijn lot overgelaten werd. Het eenige, waarop ik hoopte, was een brief van thuis. Iederen dag kraste ik een streepje in het beton om eenig idee te hebben van het aantal dagen, dat ik daar al was. Na ongeveer 14 dagen werd ik weer bij den commandant geroepen. Opnieuw een langdurig en zeer scherp verhoor. Eerst plaatste men mij in een hel verlicht vertrek zonder een enkele schaduw. Het was zelfs zoo erg, dat men zijn eigen schaduw en de hoeken van deze kamer niet kon ontdekken. Niet gewend aan zulk scherp licht, begonnen mijn oogen spoedig te prikken en was het steeds alsof er lichtgele en matgroene balletjes door het luchtruim rondzweefden. Ook kreeg ik een duizelig gevoel in mijn hoofd. Na hier eenigen tijd gestaan te hebben, begon het verhoor. Ongeveer een herhaling van den vorigen keer. Nu was het echter ernstiger, men dreigde met den kogel. Het liet mij toen volkomen koud, want uiteindelijk was ik dan beter af. Ik bleef mijn onschuld volhouden. Ook zweeg ik over vragen betreffende andere personen.

De "Heeren" namen hier geen genoegen mee. Daar ik in deze 14 dagen gewend was geraakt aan slaan en schoppen, wisten ze wel dat ze andere methoden toe moesten passen. Ze brachten mij in een donkere ruimte voor een schietroos. Ik werd geblinddoekt en voor de keus gesteld: of bekennen met de kans op vrijheid (volgens hen) of weigeren met den dood. Ik aarzelde geen oogenblik en bleef zwijgen. "Nase geradeaus" werd er gebruld. Stram in de houding staande, wachtte ik af. Tegelijkertijd volgde een schot en ik liet mij automatisch vallen, niet anders wetende dan dat ik dood was. Het was dan ook een ongelooflijk iets, tevens een bittere teleurstelling, toen men mij den volgende morgen wakker schopte om op

Geplaatst voor een schietroos en in afwachting van het schot

het appèl te verschijnen. Deze methode pasten zij drie maal toe, steeds iets erger. Twee en dertig streepjes had ik in het beton ge-

krast, daarna hield ik er mee op, aangezien ik de hoop op een brief van mijn ouders had laten varen. Sindsdien leefde ik net als de dieren, alleen met dat verschil dat deze nog onder bescherming staan, voorzoover het geen jachtwild is, bovendien worden deze niet geslagen en geschopt.

Op een nacht had een Pool die naast mij sliep, de kans gezien om met een scherpe steen zijn polsslagader door te snijden. Een landgenoot van hem had dit echter bemerkt en wilde de pols afbinden met de zoom van zijn gevangenenbroek. Juist kwam toen de wacht binnen en de hulp brengende Pool werd met schoppen en trappen buiten in de koude gezet. Nauwelijks was de wacht weg of een andere Pool kwam zijn landgenoot te hulp. Deze ging bovenop hem liggen, terwijl hij met zijn duim de gewonde slagader dicht hield om verder bloedverlies te voorkomen. Dit heeft hij tot het ochtendappèl uitgehouden. Toen werd ook hij van zijn landgenoot weggeslagen en den Pool hebben ze laten doodbloeden.

Een werkelijk afschuwelijk feit, waar ik zelf bijna het slachtoffer van werd, maakte ik nog mee. Een Jodenjongetje, pas aangekomen en niet in staat zijnde, na de behandeling die alle nieuwelingen moeten onder-

"Buiten zinnen van woede ging ik hem te lijf..."

gaan, 's ochtends op te staan, werd wakker geschopt. Hij bleef echter liggen ondanks alle pogingen, die de S.S. deed door middel van beestachtig slaan met de zweep. Plotseeling gaf men hem zoo'n schop onder in zijn buik, dat deze openreet en de ingewanden eruit puilden. Zooiets ergs had ik nog niet meegemaakt. Mij niet meer kunnende beheerschen, vloog ik naar een van deze lui en buiten zinnen van woede ging ik hem te lijf. Aangewakkerd deden drie anderen hetzelfde met een anderen kerel. Het was ongelooflijk. Als dieren beten en sloegen wij, totdat er heel spoedig versterking kwam en ons overmeesterde. We werden toen ieder apart in een bunker gebracht, waar we serieus gestraft werden. Twee van de S.S. kwamen binnen. Doodelijk vermoeid en hopende, dat ik nu voor goed door den dood uit deze hel verlost zou worden, verzette ik mij toch nog. Dit was juist iets wat zij wenschten. Gelukkig voor mij gaven ze echter zoo'n klap boven op mijn hoofd, dat ik verder het ranselen en slaan buiten kennis meemaakte. Na een week kwam ik weer tot bewustzijn. Gedurende dezen tijd werd ik "künstlich ernährt", d.w.z. met een injectienaald werden er via het dijbeen vitamineenheden in het bloed gebracht. Dit is alleen het geval bij "Untersuchungsgefangenen", zoo lang men nog denkt succes, wat betreft verhoor, te kunnen hebben. Gedurende een periode van twee weken had ik nog last van zware hoofdpijnen. Het was hun echter nu wel duidelijk geworden, dat ik geheel onschuldig was. Zoo werd ik na twee maanden op transport gesteld. Gedurende 14 dagen ben ik toen elken dag op gevangentransport geweest.

In diverse gevangenis en heb ik geslapen, o.a. ook in het Ruhrgebied, Duisberg, Krefeld en Mannheim. Hier heb ik 's nachts verschrikkelijke bombardementen meegemaakt, totdat ik eindelijk vrij gelaten werd en over de grens gezet.

Hier eindigde mijn periode in Duitschland, die door de Duitschers "Schutzhaft" genoemd werd, terwijl ik een papier moest onderteekenen, dat ik "Gutes entweder Schlechtes erzählen sollte".

DOOR HUN OGEN

(SLOT)

EEN VORIG MAAL heb ik gepoogd de geestestoestand in de bezette landen te schilderen, en uiteen proberen te zetten, waarom de mensen daar de wereldgebeurtenissen wel volgen met hun verstand, maar ze interpreteren volgens hun hart, dat voornamelijk beheerst wordt door één groot overwerldigend gevoel: dat de bevrijding spoedig kome! Herhaalde teleurstellingen, die de verdrukten dikwijls aan zich zelf te danken hadden, omdat ze zich overgaven aan ongegrond optimisme, hebben echter tegelijk bij velen geleid tot een zekere ongelovigheid. Het is dringende plicht, te onderzoeken, in hoeverre dit verlies van vertrouwen te wijten is aan hen, die vanuit de vrijheid belast waren met de geallieerde berichtgeving, en tevens, welk deel van de schuld hun opdrachtgevers, de politici, treft.

Het ongeluk is eigenlijk beginnen met de V-campagne, zoals de schrijver van het ferme hoofdartikel verleden week terecht opmerkte. Nadat zij door de Moffen was gestolen, had men er onmiddellijk mee moeten ophouden. Daarna is met nog maanden lang toespraken blijven houden tot denkbeeldige V-legers, in werkelijkheid bestaand uit belegerden, die de V verafschuwden als een Moffensymbool. Door deze campagne of liever haar onverwachte opschorting, waren hooggespannen verwachtingen gewekt, die niet in vervulling gingen. Het gevolg was een verlies aan vertrouwen aan de overkant. De veerkracht overwon; maar dit was te danken aan de ingewortelde kracht der tijdelijk verdrukten, en niet aan de V-drijvers, die daarna nog waarschuwingen ten beste gaven als: Reis niet op Dinsdag!, terwijl zij in hun namaak-zenuwoorlogje blijkbaar onkundig waren van het feit, dat Dinsdag een zeer geliefde marktdag is in West-Europa. Er gebeurde trouwens op de bewuste Dinsdag niets anders, dan dat een aantal luisteraars tijdelijk hun geloof in Radio-Londen verloren, maar gelukkig niet hun geloof in de overwinning.

Een tweede nadeelig gevolg voor de geallieerde berichtgeving had het onverantwoorde optimisme, waarmee de Jappen aanvankelijk als een soort bijziende apen werden afgeschilderd, die niet konden vliegen; wier vliegkampschepen en slagschepen van ondeugdelijke constructie waren; wier olievoorraad slechts voor vier maanden oorlog reikte, enz. De voorzichtige Hollander zal deze deerlijk beschamende bluf wel met een flink korreltje zout genoten hebben.

Een andere, algemene opmerking is deze: Men heeft er in het algemeen te veel naar gestreefd de mensen in bezet gebied gerust te stellen door vergoelijkende woorden, ook als er niets goeds te melden viel, liever dan op den langen duur hun rotsvast vertrouwen te winnen door een oprechtheid, welke aanvankelijk schokkend werkt. Wanneer ik hier enkel maar het woord "successvolle terugtocht" noem, dat heden gelukkig niet meer gebruikt wordt,

en naar wij hopen, nooit meer gebruikt zal hoeven te worden, dan begrijpt men wel, wat ik bedoel. In het algemeen is in een oorlog de neiging, de toestand in het eigen kamp iets rooskleuriger voor te stellen dan hij is, volkomen begrijpelijk; maar in een langen oorlog valt zij nimmer te rechtvaardigen, omdat de gebeurtenissen den onverantwoordelijken optimist altijd te kijk zetten. Ook op dit gebied hebben de Russen zich b.v. na de afgelopen winter aan verkeerde breedsprakigheid schuldig gemaakt. Daarom is in een oorlog, zoals de geallieerden die heden voeren, een oorlog, waarin met alle krachtsinspanning tegen een woedende stroom opgeroeid moet worden, en waarin, net als in de vorige, nog vele tegenslagen ons deel zullen zijn, oprechtheid, ja zelfs, roekeloze oprechtheid een eerste eis, omdat anders hevige teleurstellingen niet kunnen uitblijven, wanneer eenmaal de troostwoorden vergaan zijn als rook.

Dit geldt in het bijzonder voor het huidig tijdsgewricht, nu de bevolking der bezette gebieden voor een barre winter staat. Zij ziet die winter op dit ogenblik tegemoet met een mismoedigheid, welke dit keer geallieerde schuld is. Waarom? Omdat de hele geallieerde berichtgeving zich vanaf het voorjaar toegespitst heeft op een Tweede Front, dat er nog steeds niet is.

Deze zaak is zo ernstig, dat ik niet aarzel, de fikske algemene waarheden, welke de schrijver van het hoofdartikel verleden week te berde bracht, nog eens dunnetjes op te poetsen. Wat is er gebeurd? Dit voorjaar reeds werd de Tweede-front-ketel op de propagandakachel gezet; er hadden allerlei staf-besprekingen plaats, waarin een Amerikaan van ongetwijfeld grote militaire bekwaamheid het woord "binnen afzienbaren tijd" gebruikte, een noodlottige uitdrukking die de verstandige propagandist onder de zeven zware zegelen der voorzichtigheid dient te bewaren. Door het vergrootglas der hoop gezien, betekende deze uitdrukking voor allen op het vasteland: ze komen deze zomer! Toen kwam de verklaring van 11 Juni, dat de verbonden het eens geworden waren omtrent "de dringendheid der taak, in '42 een Tweede Front in Europa te openen!" Nu was het hek van de dam, of liever de deksel van de ketel: de stoom woei er bij wolken uit. Allereerst bij de Russen, die er geen ogenblik aan dachten dat de tekst op twee manieren kon worden uitgelegd. Onmiddellijk na Molotov's terugkeer strooiden ze vlugschriften boven hun eigen benarde troepen uit: Er is hulp in aantocht! Op het vasteland was de geestdrift even groot. Bretonse vissers gaven hun boten aan hun jonge zoons, om er mee naar Engeland te ontsnappen. "In Augustus komen jullie er vast en zeker mee terug" zeiden ze, "samen met de bevrijders. . . ." Nu zitten de goedgegelovige optimisten zonder middel van bestaan.

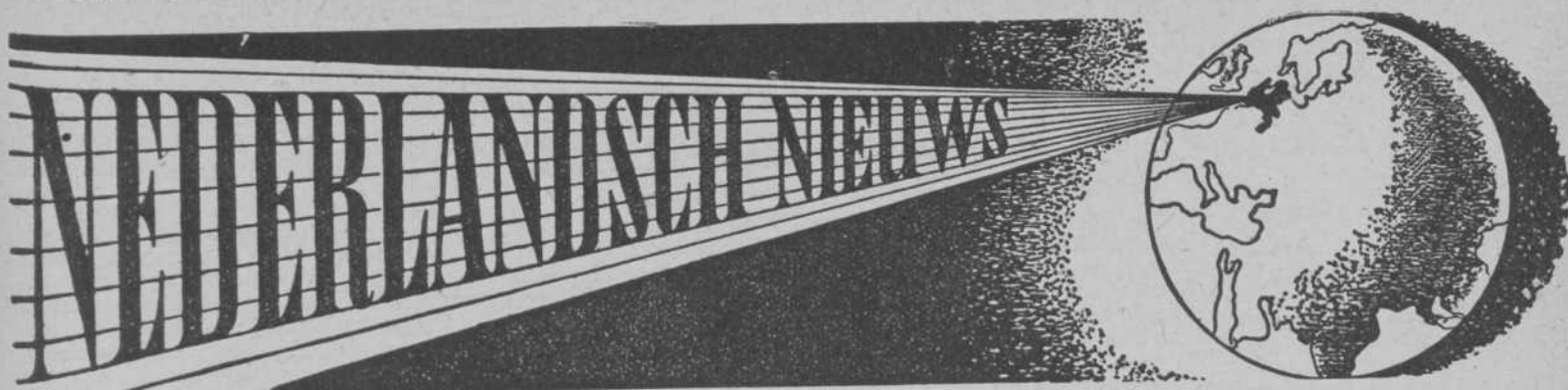
Toen kwam, als klap op de vuurpijl, de Dieppe-raid, die verstandige mensen, nu de

oorspronkelijk gloeiend geestdriftige berichtgeving is afgekoeld, vanuit een gereserveerd standpunt bekijken. De Canadese minister van oorlog heeft gelukkig kans gezien, de zaak tot de juiste proporties terug te brengen. Enig geharrewar tussen hogere aanvoerders, waarom de zaak niet nog beter gelopen is, heeft veler vertrouwen in een Tweede Front dit jaar echter niet doen toenemen (wat echter weer niet zeggen wil, dat het misschien niet heel ergens anders komt). De Moffen hebben er van den beginne af aan druk over gespot, allereerst om hun eigen zenuwachtigheid te verbergen. Maar het is treurig om te lezen, dat zij nog steeds doorgaan om boven de Russische troepen, die met de rug tegen de muur vechten, ontzenuwende pamfletten uit te strooien: Waar blijft dat Tweede Front? Op het laatst begon de Moffenpropaganda er zoveel kabaal over te maken, dat de Amerikaan Murrow er vanuit Londen een stevige radiotoespraak over hield tot zijn landgenoten, waarin hij o.a. de volgende zinsneden gebruikte, die voor zichzelf spreken: "Knappe zinsconstructies zijn een armzalige vervanging voor oprechtheid." "Toespraken, die niet gevolgd worden door daden, ondermijnen de wil tot daden." "Rhetoriek kan oprechtheid niet vervangen; zwijgen ware beter."

Indien men na Dieppe slechts gezwegen had! Maar daarna sprak Roosevelt over een komende inval op twaalf punten, en Churchill kondigde herhaalde commandoraids in een nabije toekomst aan. Ondertussen zijn er weer weken verlopen, die voor de mensen op het vasteland, niet letterlijk maar emotioneel gesproken, maanden betekenen van zenuwslopend wachten. Erger is, dat bijna de ganze geallieerde radio, behalve de Russische, die haar teleurstelling niet onder de studio-stoelen en -banken steekt, rustig doorgaat, het invasie-optimisme aan te wakkeren. Weer werd een waarschuwing tot de Franse bevolking gericht, de kustgebieden te ontruimen. Het kwaad is echter reeds geschied; de tweespalt tussen Russische en geallieerde propaganda is reeds wereldkundig geworden; en indien ik goed ben ingelicht, dan heeft deze tweede waarschuwing in Frankrijk reeds een noodlottige uitwerking op het moreel gehad.

Men zwijge over dit Tweede Front, tot de kanonnen duidelijke taal beginnen te spreken! De poging, om per microfoon de betonnen muren van het Atlantisch Jericho omver te blazen, dreigt in het stadium der onverantwoordelijke belachelijkheid te treden, en kan het vertrouwen in de geallieerde zaak enkel maar schokken. Deze poging tot zenuwoorlog treft niet meer de Moffen, maar wel onze medestanders, die al zo lang, en dat ook door geallieerde schuld, geslingerd zijn tussen hoop en vrees, dat zij over hun zenuwen heen zijn. Men vergete niet, dat wij behalve voor vrijheid en recht, ook voor waarheid en menselijkheid vechten.

A. DEN DOOLAARD.

★ Duitsche Droomen

DE KOELNISCHE ZEITUNG heeft in zijn nummer van 15 September uiteengezet, wat er met Europa gebeuren moet. Haar uitgangspunt is wat voorbarig: het leidersbeginsel, dat totnogtoe alleen op den staat van toepassing geweest was, is nu tot macht gekomen in het leven van de volken in de "Grossraum." In het overweldigde of verbonden gebied dus. Het vindt zijn belichaming in het leidende volk, dat eenheid gebracht heeft in de Grossraum, en dat daar nu het bewind voert.

De vorm nu van het bewind buiten de Duitsche grenzen moet niet van een vast type zijn, maar moet drastisch worden aangepast aan de omstandigheden, zoo zegt het blad, en zet dan nader uiteen hoe de vier typen van administratie, waarop Best in zijn bekend artikel in het *Zeitschrift fuer Politik* heeft gedoeld, er moeten uitzien. Best, zoo heet het verder, heeft slechts een systeem ontwikkeld dat niet bestemd is om letterlijk te worden toegepast. Maar de practische verwezenlijking kan reeds worden waargenomen in de ontwikkeling, welke zuiver Germaansche volken vertoonen. Tot de eerste katagorie hoort dan Nederland. Daar is een "Buendnisverwaltung" aan het ontstaan. Wij moeten bekennen niet precies te begrijpen wat ermee bedoeld wordt. Sprak de *K.Ztg.* over Italië, Bulgarije of zelfs over Noorwegen, dan zouden wij niet in twijfel verkeren. Immers in Nederland zien wij slechts Duitsch bewind, en niet een bondgenootschappelijke administratie, die zich aan Berlijn ondergeschikt verklaart. Maar wij krijgen tenminste een denkbeeld, waar het, in Duitsche oogen, heen moet. En verder voelen wij ons haast gevleid, dat wij tot de eerste groep onder de knechten gerekend worden.

België vertegenwoordigt op het oogenblik, zoo vernemen wij verder, het type van de "Aufsichtsverwaltung." Waarom Nederland niet, gaat ons begrip te boven. Want het wordt toch onder Duitsch toezicht—en welk toezicht!—geadministreerd. Maar, wil de *K.Z.* ons als hooger geplaatst beschouwen dan de Belgen, dan zal zij

daarvoor wel haar redenen bespeuren.

Het derde type is een "Regierungsverwaltung." Deze is voor het bevoorrechte deel van oostelijk Europa bestemd. Waarschijnlijk beteekent het, dat de daarvoor in aanmerking komende gewesten als Duitsche provincies, dus onder het onmiddellijk gezag van de Duitsche Regeering, worden bestuurd. En dan komt de vierde categorie. Moge de Hemel zich over haar erbarmen! Deze ongelukkige Oost Europeesche landstreken is Kolonial-Verwaltung toegedacht. Wat Duitsche Kolonial-Verwaltung beteekent; hebben de Hottentotten en andere Afrikaansche stammen, die daaronder hebben geleefd, ons door hun lotgevallen geleerd. En toen stelde Duitschland nog prijs op een reputatie van menscheit, waarvoor het nu de diepste verachting heeft.

Het is niet enkel de *Kölnische Zeitung*, die zich op deze wijze het hoofd breekt met de methode waarop Duitschland in de toekomst Europa zal overheerschen. Er is te Hamburg een boek verschenen, getiteld: "Idee und Ordnung des Reichs." Het is samengesteld door vele Duitsche deskundigen op het gebied van het staatsrecht. De heeren hebben zich niet, gelijk Mussert in zijn bekende rede, bekommerd om subtiliteiten als het verschil tusschen rijk en staat, en met namen als "Groot-Germaansch Rijk" hebben zij zich wijselijk niet bezig gehouden. Maar zij weten daarom toch wel terdege wat zij willen: Een Rijk gelijk het oude Romeinsche Rijk "deutscher Nation." Geen gecentraliseerde staat van Fransch type, maar een rijk gelijk dat van Karel de Groote, dat reiken zal "buiten de perken van werkelijke grenzen en dat werken zal als een leidende en beslissende macht voor alle Europeesche landen."

Nu weten ook de Italianen waar zij aan toe zijn. Mussolini zal het den zijnen niet vertellen. Voor het overige zouden de meeste Italianen, die van de toekomst nog iets hopen, het zich niet al te zeer aantrekken. Zij weten dat vroeg of laat de geallieerden zullen komen om hen te bevrijden. Zij hopen dezen oorlog wederom als overwinnaars aan de zijde der geallieerden te eindigen.

Voor het overige is het ook voor ons geruststellend als conclusie te vernemen dat "het Duitsche volk zijn leidende positie in Europa grondvest op het vertrouwen, dat zijn woord gekregen heeft en geniet" bij de andere volken. Misschien is dit fundament toch niet zoo erg solide, als de staatsrechtelijke deskundigen het de hunnen willen doen gelooven. Hier en daar zweert men niet meer bij het woord van Berlijn.

Dit herleven van een middeleeuwsche traditie brengt de noodzakelijkheid mede van een centrale figuur, gelijk Karel de Groote. Want ontbreekt die, men weet het, dan gaat het verkeerd. Nadat Hitler nu reeds geruimen tijd Napoleon heeft gespeeld, moet natuurlijk de rol van Karel hem zeer aantrekken. Het wil ons echter voorkomen dat zijn Napoleonische experimenten hem reeds zooveel veeren hebben gekost,

dat hij in vlucht voor de nieuwe rol wat moet te kort schieten.

De Duitschers doen wel kwader dingen, dan zich met dergelijke problemen bezig houden. Wij respecteren hun droom, maar kunnen het toch niet nalaten hen, wat ons land betreft, te herinneren aan een woord van Seyss-Inquart in Volk und Reich: "De Duitscher, die voor de eerste maal naar Holland komt, brengt een vaststaande meening mede omdat hij gelooft het land en het volk te kennen. Echter, hoe langer hij in Nederland blijft, des te voorzichtiger zal hij worden in zijn oordeel. Tenslotte houdt hij op, den Hollander te meten met een vooropgezetten maatstaf en begint hij zich af te vragen wat wel de mogelijkheden zijn het land op te bouwen in nationaal-socialistische geest." Seyss-Inquart heeft nog wel niet zoo scherp inzicht verworven als zijn voorganger Alva, maar voor zijn doen is het niet kwaad.

Zoo is het echter niet met Nederland alleen, heeren Grossraum-bouwers!

★ De dag van Leiden

HET IS OP 3 OCTOBER, dat dit nummer van ons blad verschijnt, een dag van blijde en trotsche nationale herinnering. Leiden's ontzet! Weldra hopen wij een nieuwen dag van bevrijding, maar dan van ons heele land, te kunnen viëren. Er is veel gelijkenis: Zooals toen toonen de onzen volharding, opoffering voor de zaak der vrijheid, en zooals toen lijdten zij harde ontberingen. Het moge te Leiden tijdens het beleg alles nog veel onmiddellijker en nijpender geweest zijn, nu wordt ons heele volk tegelijk getroffen. Op schuiten met haring en wittebrood verschenen de bevrijders van 3 October. Hoe gaarne zouden ook wij met volle handen ons land betreden! Maar er is opgezameld en de goede gaven zullen niet lang op zich laten wachten.

De Universiteit was het loon voor Leiden's burgerij. Uit grootheid was zij geboren, zij zou niet ophouden, door de eeuwen heen, een glorie te zijn voor Leiden's naam. Maar nooit nog zooals nu. De Universiteit is schijndood, omdat het grootste gedeelte van haar hoogleraren haar verlaten hebben. Ontrouw? Het mocht was. Den hoogsten vorm van trouw hebben zij de oude Alma Mater getoond, toen zij hun ambt neerlegden. Ge-

sloten was de hogeschool toch, door den vijand. Deze wilde haar echter heropenen, ter veronding van hun barbaarsche leer. Niet enkel weigerden onze professoren, onder welken drang ook, den vijand te dienen. Daarin reeds onderscheidden zij zich van hun Duitsche ambtgenooten, die zich door de nazi's hun leer lieten voorschrijven. Zij namen ontslag, daarbij hun bestaan opofferende, om te verhinderen dat ook de dienaren van den vijand hun heiligdom konden binnendringen, als de deuren voor hen werden goepend. Toen moest de Universiteit van Leiden wel verder gesloten blijven. Tot de vijand aftrekt.

Nooit is de glorie van de Alma Mater, ook niet in haar roemruchtigste dagen, groter geweest dan nu, in deze periode van verstijving. En Leiden heeft nooit trotscher kunnen zijn op zijn Hoogeschool, op zijn Hoogleraren, dan het voor alle tijden blijven zal op de Hoogeschool en de Hoogleraren van deze periode.

De geest van Leiden zal opvlammen op den dag der bevrijding, met een glans, zoo helder als ooit te voren. Daarom zal de nieuwe dag voor ons heele Vaderland toch weer de bijzondere eeredag van Leiden zijn. Moge hij spoedig aanbreken.

★ VERZET en SABOTAGE aan alle kanten

Hoe de luistervinken saboteeren

DE N.S.B.-ER ENSERINK van P.T.T. heeft in een vraaggesprek voor Radio Hilversum geklaagd, dat de Nederlandsche luisteraars "zooveel dwaze dingen hebben gedaan, dat de heele administratie erdoor in de war is geraakt." In verband daarmee komt de betaling van de luister-bijdrage met ingang van 1 November door middel van den Postchèque en Girodienst te vervallen en zal deze voortaan uitsluitend door het plakken van radiozegels dienen te geschieden.

Herhaaldelijk, aldus Enserink, is het publiek er in de pers en voor den microfoon op gewezen, dat medewerking zijnerzijds noodzakelijk is, maar, zoo klaagde Enserink, het heeft niet mogen baten.

Van de 320,000 toestelbezitters in Nederland, die per giro zouden betalen, heeft ongeveer de helft zijn belofte niet gestand gedaan. Er gebeurden allerlei dwaze dingen. Zoo waren er, die met plakzegels begonnen te betalen, daarna overgingen op de giro, om tenslotte weer naar plakzegels over te gaan. Voorts werden tal van girobiljetten verkeerd ingevuld. Zoo waren er, die in plaats van negen gulden, 900 gulden neerschreven dan wel andere reusachtige bedragen over 1941 betaalden, per giro wel te verstaan, hetgeen tot de dwaaste situaties aanleiding gaf en de verwarring op administratief gebied nog vergrootte. En dat, terwijl de administratie telkens weer briefjes toegezonden kreeg met de vraag, hoe dit of dat nu eigenlijk wel zat. . . .

Indien er later gecontroleerd moest worden en men bij de betrouwen om de betalingsbriefjes vroeg, kwam het herhaaldelijk voor, dat "Mevrouw" er niets van af wist, of "Meneer" ze niet kon vinden. In ernstige gevallen werd proces-verbaal opgemaakt met alle onaangename gevolgen van dien.

Wij hebben, aldus Enserink, met inspanning van alle krachten geprobeerd de moeilijkheden te overwinnen, maar het gaf eenvoudig niets.

Neen, meneer Enserink, de N.S.B.-radio zal het ook niet lukken.

Zelfs Seyss weet het nu!

NEDERLAND is voor de Duitschers een harde school. Dat getuigt nu ook Seyss-Inquart, de man, die zoo verstoken is van gevoelens, dat hij zijn eigen land aan Hitler verkocht, voor het stadhouderschap in ons land. In *Volk und Reich* heeft hij daarvan getuigd, en het is waarlijk het Vlaamsche verradersblad *Volk en Staat* dat ons daarvan de mare brengt. Het haalt, onder meer, het volgende aan uit het artikel:

"De Duitscher, die voor het

eerst in Nederland komt, komt daar met een 'idee fixe.' Hij denkt, dat hij alles van Nederland en de Nederlanders af weet. Maar hoe langer hij daar is, des te voorzichtiger wordt hij in zijn oordeel. Tenslotte laat hij zijn 'idee fixe' geheel en al varen en begint hij zich af te vragen, op welke wijze dit land in nationaal-socialistischen zin zou kunnen worden opgevoed."

In het Hollandsch overgebracht heet dat "Wat ben ik begonnen." Maar menig lezer zal, in minder gedistingeerd Nederlandsch, hebben gepreveld: Hij zeit wat!

W.A. man vermoord?

AAN DEN OOSTERDIJK Onder de gemeente Medemblik is naar wij reeds eerder meldden, Zondag 23 Augustus het lijk gevonden van den 43-jarigen W.A.-man Kragt, manufacturier. Hij bleek gedood te zijn, door eenige revolvergeschoten. Er is een belooning van 5.000 gulden uitgelooft voor mededeelingen, die tot opsporing van den dader leiden.

Poging tot sabotage bij Deventer

KORT NADAT vijf gijzelaars werden doodgeschoten als represaille voor den aanslag op den Duitschen militairen trein bij Rotterdam, zinspeelden de Nazis op een mislukte poging om een trein te doen ontsporen bij Deventer. Zij prezen de "grootmoedigheid" der Duitschers om als represaille daarvoor geen gijzelaars dood te schieten. Een Nederlander had een ramp voorkomen, en daarom spaarden de "grootmoedige" Duitschers het leven van gijzelaars! Maar uit het officieele bericht over deze zaak, dat wij thans in de Nederlandsche kranten aantreffen, blijkt tevens dat de Spoorwegen "een belangrijke uitbreiding van de zorg voor de veiligheid" hebben moeten toezeggen als losgeld.

Hier volgt het bericht:

"Zondag 23 Augustus 1942 tegen 8 uur des ochtends, is geconstateerd, dat de rail op het traject Deventer-Apeldoorn door losdraaien van de schroeven en verbindingsstukken buitenwaarts was verplaatst en dat het weggenomen verbindingsstuk tusschen de vastliggende en losgemaakte rail was geklemd, zoodat een opening ter breedte van 8 cm. was ontstaan, die voldoende zou zijn geweest om een trein tot ontsporing te brengen. Het onderzoek in deze strafbare zaak duurt voort.

"Met het oog op de omstandigheid, dat de Nederlandsche spoorwegploegbaas Christiaan Kruitbosch bewust eigener beweging terstond alles in het werk heeft gesteld om het treinverkeer te doen stoppen en derhalve door een lid der Nederlandsche bevolking de aanslag is verhinderd, is ervan afgezien in dit geval gijzelaars te doen boeten.

"In diepgaande besprekingen

bij den Höhren S.S.- und Polizeiführer heeft thans de Nederlandsche Spoorwegdirectie de verantwoordelijkheid op zich genomen voor een belangrijke uitbreiding van de beveiliging".

Heroverd op de Nazi's

SLECHTS IN ENKELE gevallen hebben de nationaal-socialisten, zeer tegen hun zin, een stap terug moeten doen wat betreft hun totalitaire politiek in ons land. Een van de gevallen, dat zij bakzeil hebben gehaald, geldt armenzorg en maatschappelijke steun. Zooals men weet zouden Winterhulp en Nederlandsche Volksdienst heel de taak van menschienvend Nederland overnemen. Maar dat gebeurde in de praktijk niet. Onze menschen zorgden, dat de behoeftigen niets aannamen uit de handen van de landverraders en gaven dan op ongemerkte wijze den steun van goede vaderlanders aan de in nood zijnde families. Tenslotte heeft de overweldigende toen althans de confessionele organisaties op het ge-

bied van weldadigheid wederom erkend. "Kamaraad" Kuiper, de kortgeleden benoemde wet-houder voor sociale zaken van den Haag, heeft onlangs (waarschijnlijk met het gezicht van een boer, die lacht terwijl hij kiespijn heeft) zich aldus uitgedrukt: "kerkelijke organisaties op het gebied der weldadigheid mogen, mits zij zich niet met politiek bemoeien, hun werk (weer) voortzetten".

Wil de Winterhulp niet heelmaal een aanfluiting worden, zoo moet ze nu natuurlijk dubbel hard aanpakken. Daarom heeft men den totalitair burgermeester van Delft, Van Vloten doen bedanken voor zijn burgermeestersambt en zal hij zich als directeur-generaal voortaan geheel alleen wijden aan de Winterhulp. Van deze nazi-scherpslijper is nog wel wat actie te verwachten, want hij was het, die vorig jaar gedreigd heeft, alle gemeentelijke bestellingen te zullen ontnemen aan de firma's, die niet behoorlijk bijdroegen tot het Winterhulp-fonds.

★ Een relletje zooals er meer zijn

TOT DE GROOTE pretjes, die goede vaderlanders vooral vorig jaar nog, vaak hebben beleefd behoorden — en behooren — nu en dan de relletjes, die het gevolg zijn van ruzie tusschen de verschillende nationaal-socialistische partijen. Het geeft den menschen een akelig gevoel, wanneer zij Duitsche soldaten of Nederlandsche W.A.-mannen zingend en stampend door onze straten zien marcheren, maar het geeft hun een enorme voldoening, wanneer er ruzie is in die gemeente.

We hoorden het verhaal van een zoo'n relletje en geven het hier weer als type van wat men gerust kan noemen een volksvermaak onder de Nieuwe Orde.

's Avonds in den Haag kwamen twee N.S.B.-ers aangewandeld, elk met zijn speldje op de revers. Van den anderen kant naderde een zwaargebouwde kerel, die behoorde tot de N.S.N.A.P. Een van de N.S.B.-ers kon niet laten een hatelijke opmerking te maken, waarop de man van de partij met den langen naam hem een geweldigen klap toediende. Daar was het lieve leven aan den gang. Van rechts en links stormden N.S.B.-gezinde en N.S.N.A.P.-gezinde geuniformden aan. Het werd een heele veldslag. Maar dat was nu juist het moment van verwarring, waarvan het Nederlandsche publiek altijd gaarne gebruik maakt. Net doende, of zij N.S.B.-gezind zijn, snellen dan een aantal z.g. tot hulp van de N.S.B.-ers toe en beginnen naar hartelust te rammelen op de geuniformden aan de overzijde. De

vrienden van deze vrijwillige hulp troepen zijn meteen aan den anderen kant gaan staan en slaan dapper in op de N.S.B.-groep, maar van beide zijden let men er natuurlijk nauwkeurig op, dat men alleen de oogen blauw slaat van de landverraders, die gemakkelijk genoeg te herkennen zijn aan uniform of speldje. De grootste pret is het om over de hoofden heen van de vechtende geuniformden een knipoogje te geven aan iemand aan den anderen kant, die ook heerlijk meedoet aan de "vroolijke keuken".

Op het hoogtepunt komt er altijd wel Grüne Polizei bij, en men ziet ook wel tot vrede manende kringleiders. Die dringen door de vechtenden heen en dan gaat de kern, die begonnen is, gezamenlijk naar het hoofdbureau van politie om daar haarfijn uit te maken, wie begonnen zijn.

Bij dat gevecht op het Spui waren het de drie, die het eerst in gevecht waren geraakt, die in gezelschap van Nederlandsche politie en kringleiders naar het hoofdbureau in de Prinsenstraat wandelden. Maar dat wandelen was wandelen in gezelschap. Half den Haag liep juichend, lachend en joelend achter de flink gebuktste en wankel loopende vechtersbazen aan. Dat beviel weer niet aan een stel W.A.-mannen, die met de gummistok en knallende alarmpistolen de menigte uit elkaar joeg.

Ergens in een vredesgerechtshof of een doofpot eindigde deze zooveelste vermakelijke geschiedenis.

HERINNERINGEN VAN EEN GRENSBEWONER

★ De groote, georganiseerde Duitsche plundering van ons land

MIJN HERINNERINGEN aan hetgeen ik zag en beleefde in de jaren, dat ik dicht bij de Duitsche grens mijn woning had, zijn over drie perioden te verdeelen.

De tijd vóór Hitler

De eerste periode valt vóór den onheilsdag, dat de nationaal-socialisten meester werden in Duitschland. Dat was de goede oude tijd, toen de Duitsche grensbewoners naar ons land kwamen om kermis en e.d. bij te wonen en wij er plezier in hadden per auto of op de fiets de bosschen te bezoeken, waaraan Duitschland zoo rijk is.

Vóórdat Hitler aan het bewind kwam hing er, behoudens enkele ernstige gevallen, een sportieve sfeer om het grenswezen. Zelfs bij de smokkelarij. Het kwam meermalen voor, dat kommies en smokkelaar tezamen bij een biertje zaten aan hetzelfde tafeltje in het café voordat de een zijn dienst aanving en de ander op het smokkelpad trok. In een vroolijke bui vertelde de smokkelaar dan wel eens, welk pad hij dien avond zou nemen, en dan lieten ze zoo'n armen drommel meermalen door het net glippen!

Het was in dien tijd werkelijk gezellig aan de grens.

Hitler verandert den geest

Toen Hitler aan het bewind kwam, werd dit aan de grenzen met een klap voelbaar. Alles veranderde, overal werd het strenger.

Een jonge boer, die aan den anderen kant van de grens ging dansen, een brave kerel, dien ik van zijn jonge jaren af kende, danste... de gevangenis in, omdat hij "Heil Dimittrof" had geroepen. Naar hij mij later vertelde, had hij zijn twee maanden op water en brood gezeten met om den anderen dag 10 slagen met den stok. Zoo'n bericht gaf je een raar gevoel in de maag. Je was niet meer onbeveng, als je aan Duitsche zijde tusschen vrienden zat.

Meteen was ook al het sportieve van de smokkelarij af. En het smokkelen werd juist zoo winstgevend! Reismarken, sperrmarken, registermarken gingen bij groote massa over de grens, maar wee je gebeente als je erin liep; de gevolgen waren verschrikkelijk. Menig maal ben ik 's nachts wakker geworden van het schieten. Dan hoorde je den volgenden morgen, dat menschen, die aan den Duitschen kant van de grens woonden, dien nacht met revolverschoten uit hun huis waren gehaald. Nu moet ik zeggen, dat er zich aan de Duitsche grens veel gevaarlijke, zelfs z.g. "internationale" sujetten zich nestelden. Er hing een sfeer

van oorlog. Tijdens en na den Spaanschen burgeroorlog, dus tusschen '36 en '39, werd het nog erger: er kwamen vechters van het Todeskopfreiment en kregen een baantje als "zollbeambte" aan de Nederlandsche grens. Het waren over het algemeen dronkaards en wellustelingen. De verhouding tusschen de Hollandsche en Duitsche kommiezen werd er dan ook niet beter op. Dat was de tijd, dat Hollanders en Duitschers bij klaarlichten dag door Duitsche militairen of S.S. politie in uniform of burger over de grens werden gesleurd naar Duitschland toe. De bandieten, die op last van een groep menschen die men "De Duitsche regeering" noemde, deze menschenroof voerden, waren dezelfde, die later vluchtende Joodsche families hebben aangeschoten en op de verschrikkelijkste manier hebben uitgeplunderd en mishandeld.

Vlak vóór den oorlog

Toen kwamen de dagen van Augustus 1939 met de prikkel-draadversperring van 1½ M. hoogte. De sfeer aan de grens werd toen — heel onverwacht — een tijdje lang beter. Er kwamen n.l. gewone Duitsche soldaten te liggen, en daarin herkende wij gewone zaken-menschen, werklui, familie-vaders, die nu eenmaal waren opgeroepen, in elk geval menschen, die niet zoo thuis waren in alle gemeene streken van hun voorgangers.

Maar zij werden gebruikt... voor andere gemeene streken. Het zijn juist die Duitsche soldaten geweest, met wie wij gewoonlijk vriendschappelijk omgingen, die tijdens de invasie aan de Duitsche kolonnes den kortsten weg gewezen hebben. Die brave familie-vaders waren vooruit gestuurd om tevoren de Oostelijke grensstreek binnen Nederland goed te leeren kennen.

Hitler marcheert Nederland binnen

De invasie kwam, en weer veranderde heel het leven aan de grens. Misschien heeft men nergens in ons land het groote drama van Holland's uitplundering zoo kunnen meemaken als wij, grensbewoners, het konden. Nog geen vollen dag na de capitulatie werden er chauffeurs gevraagd, zonder dat men zei waarvoor dat was. Als men zich die terneergeslagen Nederlandsche soldaten voorstelt, kan men begrijpen dat zij bij honderden ja zeiden omdat ze meenden op die wijze aan een gevangenkamp te kunnen ontkomen. Deze jongens zijn echter gebruikt voor het volgende. In de haastvormden de Duitschers van alle legerauto's en van

vrachtauto's, die men overal van particulieren wegstal, heele colonnes en begonnen systematisch met de rooverij. Ontzettende hoeveelheden van alles wat er in koelhuizen, veemen en entrepôts was opgeslagen, werd weggesleept.

Onze voorraden in massa's over de grens

Aan ieder grensstation, zoowel aan de Belgische als aan de Duitsche grens, zag men wagens met kazen, suiker, rijst, thee, koffie bij groote massa's voorbijtrekken. De menschen stonden gewoon met open mond te kijken, niet in de eerste plaats om het feit, dat er geroofd werd, maar omdat zij voor het eerst begrepen, welk een enorme voorraadschuur hun vaderland was. Dit transport heeft, let wel, maandenlang geduurd. Toen de pakhuizen leeg waren, begonnen de Duitschers op het land kippen, koeien, kalveren, varkens op te vorderen en weg te halen.

Daarna was er plotseling een algemeene uittocht van onze automobielen. Toen die wagens langs mijn huis aan de grens voorbijtrokken, had ik werkelijk de idee, dat Nederland werd leeggezogen. Immers kazen, rijst enz. gaan per slot van rekening bij massa in een wagen, maar als men eindeloze rijen ziet van ledige wagens dan krijgt men een vreemd gevoel over zich. Ik zag alle soorten auto's vertrekken, typen van het jaar '36 tot '40 toe, prachtige luxe- en zaken-auto's, Duitsche, Fransche, Engelsche en Amerikaansche merken, alles trok uit met hetzelfde gangetje van 60 km., elke groep van 12 wagens met zijn soldaat-gruppenführer, en elke colonne met aan het hoofd den feldwebel.

Na de auto's kwamen de paarden. Was de uittocht der automobielen nog een bekoring voor het oog geweest, de uittocht der paarden was droevig om aan te zien. De auto is immers een import-artikel, het paard behoort tot onzen vaderlandschen bodem. Er gaat iets weg van onszelf. Deze paarden waren al lang opgevorderd geweest, maar met groot gebaar waren ze door het Duitsche leger weer aan de boeren afgestaan. In Februari '41 had plotseling hun uittocht plaats.

Daarna begon de financiële roof

Hiermee was de georganiseerde rooverij niet ten einde. De veemen en entrepôts waren

wel leeggehaald, maar de grossiers hadden nog hun voorraad, en in de winkels was nog veel.

Er werd nu een speciale dienst met politiewagens ingevoerd, die alle grossiers en groote winkels afgingen, om zonder bonnen en tegen betaling in marken (waarmede de Nederlandsche Bank weldra overkropt zat) alle waren op te koopen en ze te transporteren naar de winkels, die voor het Duitsche leger, Duitsche burgers en N.S.B.-ers waren gereserveerd! Vooral ook aan de grens waren zulke N.S.B. winkels. Terwijl wij zelf op onze bonnetjes een paar ons vleesch per week, soms met been, konden gaan halen, lag daar vleesch volop in de étalages. Natuurlijk bleven, vooral in het begin, geweldadigheden niet uit. Ons volk is nooit bang geweest, en zeker niet voor N.S.B.-ers. Ik weet van zoo'n N.S.B. slager, wien men zijn eigen bijl bij het blok boven zijn hoofd hield, terwijl de vrienden van de namaak-beulen de biefstukjes inpakten.

Enorme smokkelarij

Terwijl wij zelf zelden verlof kregen een eindweegs Duitschland binnen te gaan, gingen de Mofen zoo dikwijls Nederland binnen als zij wilden. Alles sleepten zij daarvandaan weg: blikgroenten, koffie, thee, suiker, bontmantels, ondergoed, alles en nog wat. De invoerrechten waren gering en toch werd er enorm gesmokkeld. Dat was immers niet gevaarlijk. Onze kommiezen en marechaussee's hadden een ontzettende hekel aan den dienst. Als een smokkelaar passeerde moesten zij eerst roepen: "Sind Sie Reichsdeutscher?" Zoo ja, dan moesten zij den man laten loopen, zoo neen, dan was het over het algemeen een arme drommel uit het eigen land en lieten zij hem zeer zeker gaan. Er bleef voor de marechaussee's en kommiezen enkel over: de jacht op N.S.B.-ers, die in massa smokkelden, omdat zij met hun speldje op weinig last hadden van de Duitsche kommiezen. Maar voor de Hollanders was dat dan ook de heerlijke jacht! Ik heb mij eens kostelijk vermaakt met aan de grens te kijken naar een N.S.B.-er, die op last van een marechaussee zes stuks damesonderkleeding het een na het ander moest uittrekken. Dit proces werd zoo lang mogelijk gerekt met tusschenpoozen voor ieder hemdje afzonderlijk. En een ander maal werd een N.S.B.-er, die een grooten mond had opgezet, na het verbaal op een stille plek gebracht, waar men hem ongenadig moet hebben afgeranseld. Ik zag hem tenminste later in de doeken.

★ ★ ★

★ JACHT OP ONZE JOODSCHE LANDGENOOTEN

DE RAMP, die zich aan onze Joodsche medeburgers voltrekt, is niet te overzien, en alleen te vergelijken met vervolgingen als die beschreven zijn in het Oude Testament. Dag aan dag worden er nu, naar ons van betrouwbare zijde gemeld wordt, een 700 tal weggeleid, in beestenwagens e.d. en met het voedsel bij zich dat zij mogen meenemen: voor 3 dagen, en tot dusverre werden zij allen weggevoerd naar Silezië. Deze mensen, voortkomende uit ieder beroep en elken levenskring, worden weggehaald, terwijl zij soms nog kinderen zijn: 16 jaar, en zoo opwaarts tot 40 jaar toe, terwijl, als zij het verzoeken, ouderen en jongeren, die tot hun familie behooren, kunnen meegaan. Van al deze mensen heeft men geen bericht ontvangen. Men moet aannemen, dat zij in Silezië in fabrieken zullen moeten arbeiden of wegwerk zullen moeten verrichten.

Jongeren dan 16 jaar zijn ook al hier een daar opgepakt en vele ouderen, maar die zijn allen naar een werkkamp in Drente gezonden. Dit Joodsche kamp is reeds een tijd lang in bedrijf. Wij weten van een jongen man, die na er 4 maanden gewerkt te hebben een regelmatig verlof kreeg, dat hij bij zijn vader in een der groote steden doorbracht. Wij kregen den indruk, dat wat dit kamp betreft een zekere vaste orde heerscht, zoodat men zich althans over die afdeeling niet te ongerust behoeft te maken. Naar Drente gaan echter geen vrouwen. De voor het kamp bestemden zijn nu bang, op de een of andere wijze het verband met hun vrouw kwijt te raken, en van deze zijn er velen met hun vrouw op de vlucht gegaan. Van deze ongelukkigen zijn er in Frankrijk aangetroffen, die bang waren, daar in handen der Duitschers te zullen vallen. Ook in Zwitserland heeft men zulke vluchtelingen ontmoet.

Methodische jacht op de Joden

DE DUITSCHERS, onder wier leiding het vastgrijpen en wegzenden van Joodsche mannen en vrouwen (en zelfs kinderen van 16 en 17 jaar) geschiedt, hebben de eene methode na de andere gevolgd om hun onschuldige slachtoffers in handen te krijgen.

In den eersten tijd van deze menschenjacht geschiedde die op de eenvoudigste manier: Grüne Polizei, met behulp van de W.A., enz., grepen op straat alle mannen, die misschien wel Joden waren, of liepen de bioscopen binnen en haalden daar iedereen weg, die zwart haar had inplaats van blond, en durfden zoo nu en dan zelfs fabrieken met dat doel te betreden. De ongelukkigen,

wien het trof, werden in vrachtwagens geladen en naar het hoofdbureau van politie gebracht, waar men alleen vrij kwam als men kon bewijzen, dat men geen Jood was.

Volgens die eerste methode is men in Februari '41 begonnen te handelen. Alles wat iets met het Jodendom had te doen lette van toen af bijzonder goed op, vluchtte huizen binnen wanneer wagens met politie kwamen, vermeed bioscopen, enz.

Toen zagen de Duitschers uit naar een andere methode. Zij wendden zich tot het Rabbinat en vroegen de lijsten te zien, waarop de lidmaten van de Joodsche gemeente stonden genoteerd. Plotseling bepaalde dan een van de Deutsche machthebbers, welke groepen uit hun huizen moesten worden gehaald. Men zag dan b.v. de overvaltroepen naar de huizen gaan, waar Joodsche mannen moesten wonen, wier naam begint met een der letters tusschen bijv. D en H of bijv. tusschen R en W. Wat de een of andere hooggeplaatste Deutsche bruut in zijn hoofd kreeg bepaalde dan het lot van talrijke mensen. Als de politie iemand in een huis zocht, en hij was er niet, dan kwam ze domweg nog 3 keer terug. Soms verveelde dat terugkomen en namen de beulsknechten eenvoudig een in de gang ontmoeten

en de mannen, wien dat betrof, zochten dan een schuilplaats. Toen ging de bezetter weer volgens een andere methode te werk. Plotseling overviel men door Joden bewoonde huizen, 's morgens om 5 uur. Wie in aanmerking kwam werd meegevoerd en men hoorde weinig meer van hen.

Ook deze methode heeft natuurlijk schaduwzijden voor Hitlers slavenjagers, want op allerlei manieren werd men toch gewaarschuwd, en bijgevolg zijn veel voetstappen door de politie gezet zonder dat zij den man, dien zij hebben wilde, in handen kreeg.

Een tijd lang zijn ook wel eens Roomsche-Katholieke jongemannen weggehaald, en met even weinig consideratie gebeurde dat als betrof het Joden.

De Engelandvaarder, die ons deze dingen uiteenzette, wees er ons op, hoe opgewonden het publieke leven in de groote steden in Nederland worden moest bij al die razzia's, die voortdurend plaats hebben zonder dat men altijd direct weet, op wie ze gemunt zijn. Er worden immers niet alleen raz-

HET MEELEVEN MET DE JODEN

HET *Nationale Dagblad* is kwaad omdat het uit eigen kring zooveel klachten ontvangt over wat de winkeliers van de distributie maken. Het gebeurt, vertelt het blad, dat groentewinkels hun groenten tot na drie uur 's middags vasthouden, enkel omdat zij dan de Joden kunnen bedienen (die immers niet vóór 3 uur winkelen mogen). Een lezer uit Bussum had zich bij het blad beklagd, dat hij slechts eens per week door zijn niet-N.S.B.-eschen groentenman bediend werd en dan niet meer kreeg dan voor twee dagen.

Zoo in het algemeen krijgt men den indruk, dat het voor N.S.B.-ers geen prettig leven is in Nederland.

zia's op Joden gehouden, maar soms, zooals wij reeds zeiden, op Katholieken, soms op allen die in het antiquairsvak zijn, dan weer op mensen die verdacht worden aan zwarten handel te doen. Als er weer een razzia door de straten plaats heeft, denkt iedereen: Om wie gaat het nu? Wie zich niet veilig voelt kan zich verbergen, maar in een klein land als Nederland kan men moeilijk eeuwig verborgen blijven.

Verduitsching der jeugd

DE N.S.B.-er dr. F. Breedvelt, secretaris van het "Opvoedersgilde" en wethouder van Onderwijs te Utrecht, heeft in een interview met het *Nationale Dagblad* verklaard, "dat het tegenwoordig weinig zin heeft nog onderscheid te maken tusschen vaderlandsche en algemeene geschiedenis."

Hij had het voorts over de maatregelen, die verband hielden met de instelling van een achtste leerjaar aan de lagere school. Hierbij, zoo zeide hij, wordt gelegenheid geschapen voor onderwijs in nieuwe leervakken, voornamelijk onderricht in bepaalde handwerken. Daardoor wordt den kinderen "eerbied voor handenarbeid" bijgebracht, wat van groot belang is. Maar—en toen kwam nog een bekend aapje uit de mouw—de leertijd, die er dan nog overschiet, zal voornamelijk worden besteed aan het onderwijs in de Deutsche taal.

Zoet lokaas

ALLE ZOET GEFLUIT van de N.S.B., om, naar de wijze van den rattenvanger van Hameln de jeugd mee te lokken, is vergeefs geweest. Nu probeert men het anders, en op een bijzonder weerszinwekkende manier.

Door de groote steden van Nederland marcheeren thans op schoolvrije middagen de vendels van de W.A., zingend uit volle borst. En zij noodigen de

jeugd uit om mee te marcheeren en mee te zingen.

De jeugd doet dat. Blokzijl heeft er Radio Hilversum een reportage van laten maken en de reporter beschreef in gloeiende bewoordingen hoe de kinderen van den Haag—vooral die uit de volkswijken—mee marcheerden en meezongen.

Blokzijl kan het echter niet helpen, maar altijd weer kunnen wij hem dankbaar zijn voor een onthulling. Want aan het einde van zijn reportage verradt hij den heelen opzet, door te vertellen:

"En nu bestormen de kinderen de W.A.-mannen, want die halen nu taartjes en koekjes en zuurtjes en chocolade te voorschijn en deelen deze met milde hand uit. De kinderen vliegen op hen af, hangen aan hun armen en klimmen op hun ruggen. Wat is dat een aardig gezicht en wat bewijst dat toch goed hoe het Nederlandsche volk en de W.A. bij elkaar hooren!"

Hij zegt ook nog, dat alleen de kinderen der armen dit gemeenschapsgevoel bezielt.

Hierop komt het dus neer: De kinderen, die het zwaarst getroffen worden door de uitplundering van ons land door de nazi's en hun trawanten, wordt lekkers voorgedragen. Het is politieke speculatie op hun gestadigen honger. En het effect daarvan verkondigt Max Blokzijl, nu eens niet bitter, maar snoezig, over het land.

Kan het walgelijker?

Ziet ge het monument in het midden van deze foto? Het is het monument opgericht voor Neerland's Bevrijding, en het staat op Plein 1813, tegenover het Haagsche Gemeenteraadshuis aan de Javastraat (rechts boven op de foto). Eens zal er een nieuw monument voor Neerland's bevrijding opgericht worden!
En zoo besluiten we op passende wijze onze serie luchtfoto's. Volgende week beginnen wij met een serie: teekeningen van mooi Nederland door den bekenden Nederlandschen kunstenaar van Anrooy, die sinds geruimen tijd in Londen woont en die ook in Engeland een goede reputatie heeft verworven

Copyright K.L.M.

NEDERLAND ZAL HERRIJZEN

★ MUSSERT als aspirant-Engelandvaarder

MUSSERT heeft wederom gesproken, thans te Rolde.

De N.S.B., zoo zeide hij, heeft alles in het werk gesteld om de eenheid van het Nederlandsche volk te bevorderen. Maar zij was er totnogtoe niet in geslaagd. "Er gaapt," zoo zeide hij mismooedig, een diepe kloof tusschen ons en het Nederlandsche volk." Blijkbaar heeft hij wat gemerkt!

"Indien Nederland ooit weer in den oorlog betrokken zou worden," zoo sprak hij verder, "dan ware dit de grootste ramp. Want dan zou de verdediger geen vierkante meter ongerept laten." Mussert is dus tegen het tweede front.

"Het nieuwe Europa zal nationaal-socialistisch en fascistisch Europa zijn of—niets. Wij moeten dankbaar wezen een man als Hitler te bezitten. Alleen vrees ik dat het Nederlandsche volk als geheel niet in zulk een Europa wil worden opgenomen," zoo zei hij verder.

Engeland heeft het natuurlijk gedaan: "Het heeft al zoolang de Europeesche landen tegen elkaar opgezet en op ons Europeesch grondgebied oorlog gevoerd, dat het tijd wordt dat wij op Britschen bodem overbrengen."

Mussert werd dus heldhaftig. Het bericht zegt niet, of iemand plons-plons geroepen heeft. Maar als Mussert aan het hoofd van zijn dapperen Engeland wil binnenvallen, neemt hij toch beter de Ruyter dan Hitler tot zijn ideaal.

Anti-Nazi's en goede vaderlanders

HET OBERGERICHT te Utrecht heeft negen personen tot gevangenisstraffen van 2 tot 5 jaar veroordeeld wegens het luisteren naar uitzendingen van Engelsche, en andere omroepstations, aldus bericht *Het Nationale Dagblad* van 12 September. Een zekere Assen, die zijn huis had opengesteld voor andere luisteraars, werd tot 5 jaar veroordeeld; Thijs tot 2 jaar en Oosterhuis tot 8 maanden. Tot de veroordeelden behoorden ook: L. Schaap, bloemist (1½ jaar); Bertha en Jacob van Borst (1½ jaar); Daniel Stodel, leerling-tandtechnicus (10 maanden); Michael Stodel, magazijnbediende (10 maanden); G. van Dam, vulcaniseerder (18 maanden), en Isodoor Brandon, reiziger (6 maanden).

Genoemde personen werden ervan beschuldigd, dat zij herhaalde malen bij Assen aan huis naar geallieerde omroepstations hadden geluisterd en daarna de

opgevangen nieuwsberichten hadden verspreid, hetgeen met het verspreiden van anti-Duitsche propaganda werd gelijkgesteld.

Thijs verklaarde voor den Duitschen rechter, dat zijn vader N.S.B.-er was en dat hij "dus liever niet thuis zat". Dit was zijn uitleg van het feit, dat hij herhaaldelijk bij Assen aan huis kwam. Hij bekende, dat hij de overige veroordeelden daar ook had aangetroffen. "Zij zijn allen weliswaar anti-Nazi's, maar toch goede vaderlanders", zeide hij.

De aanklacht hield ook in, dat tijdens deze bijeenkomsten ten huize van Assen plannen werden beraamd om N.S.B.-ers te doden. Toen de rechter aan Thijs vroeg, wat deze feitelijk onder "Bijltjesdag" verstond, antwoordde beklaagde, dat hiermede de dag werd aangeduid waarop met de N.S.B.-ers zou worden afgerekend.

"Zoudt gij dan ook Uw eigen vader willen doden op Bijltjesdag?" vroeg de rechter.

"Neen, dat niet", was Thijs' antwoord, "maar wel den N.S.B.-er, die naast ons woont."

De kusten onveilig: Zij schieten zonder waarschuwing

WIJ HEBBEN reeds gemeld, dat een man, die zonder verlof in de buurt van Beverwijk het strand was opgegaan, op een verborgen mijn liep en op slag gedood werd. Men kan aannemen, dat in de duinen en onze mooie stranden door den Duitscher talloze groote en kleine mijnen geplaatst zijn in afwachting van

een invasie. Naar uit een doods-advertentie in de *Telegraaf* is op te maken zou die man een zekere Pierre Jean Baptiste Ruys de Perez geweest zijn.

Nu heeft de directeur van de Noord-Hollandsche Provinciale Watervoorziening bericht, dat van 18 Augustus af de aan de provincie toebehoorende duinen voor het publiek gesloten zijn. Tevoren was nog toegelaten, dat men door een zeker deel der duinen liep, mits men op de voetpaden bleef. Duizenden hebben daarvan gebruik gemaakt om bramen te plukken. Maar velen zijn van de paden afgeweken en daarom heeft de bevelhebber van de Duitsche weermacht een algemeene order uitgevaardigd voor heel Nederland, dat de toegang tot stranden en duinen overal verboden is, onder mededeeling, dat aan de wachtposten bevel is gegeven *zonder waarschuwing* te schieten op iedereen, die handelt in strijd met dezen order.

Twee kapelaans gearresteerd

DE DUITSCHE autoriteiten hebben onlangs twee kapelaans uit Blerick gearresteerd, omdat zij zich in gunstigen zin over de Sowjet-Unie hadden uitgelaten. *Volk en Vaderland* dat hiervan melding maakt, zegt voorts, dat, waar Blerick, Maasbree en Baarlo in de gemeente Venlo zijn opgenomen, de 16.500 inwoners thans de beschikking hebben over zes kerken en ook de kapellen van vijf kloosters kunnen bezoeken. Daar wordt, aldus genoemd blad, den inwoners van Blerick verkondigd, hoe zij zich dienen te gedragen.

"Daar is het mannetje... U weet wel!"

MIJN GEDIENSTIGE komt de huiskamer binnen. "Meneer daar is het mannetje—U weet wel".

Zooals U en ik vroeger ons mannetje hadden voor sigaren of voor Bols, hebben we nu "een mannetje" voor—och zegt U het zelf maar.

We hebben een speciaal—vertrouwd—adresje voor boter, voor rijst, voor suiker, voor thee; de slagersjongen zorgt voor een nieuwen fietsband (40 gld. zonder binnenband, 't is te geef), de fietsenmaker voor vleesch, want hij heeft een knecht en die zijn meisje heeft een broer en die broer vrijt met de dochter van een boer buiten het dorp en dus—de fietsenmaker komt me vertellen: "Meneer, morgenavond wordt er weer een knorrepotje kapot gemaakt" en dan bestel ik 6 mooie karbonaatjes en een varkenbiefstukje van 3 pond en wat kluiven voor de erwtesoep. Ik heb namelijk juist verleden week van mijn schoenmaker (die toch niets te doen heeft want hij heeft haast geen leer) een zak mooie erwten gekocht.

Zwarte handel—smokkelen—het zit den Hollander in het bloed en hoe de maatregelen van de moffen ook zullen worden—de zwarte handel blijft! Want het is niet alleen bittere noodzaak maar bovendien sport! Natuurlijk bedoel ik Zwarte handel in Holland—hier is Black Market alleen maar verachtelijk, maar daár: *Wat we uit de klauwen van de rotmoffen kunnen houden moeten we er uit houden.*

De Zwarte handel is bijna niet te onderdrukken—dat zien we wel aan de zware straffen die de bezetter ertegen uitvaardigt. Zelfs de doodstraf werd reeds gegeven!

Een heel apparaat controleurs—meest N.S.B.-ers want anders controleren ze niet en doen zelf mee—is dag en nacht in touw in stad en op het land om dezen handel te bestrijden maar de boeren zijn die N.S.B.-ers veelal te slim af.

Ik woonde tot voor kort "ergens" in Holland op het platteland en zoo gebeurde het dat ik mijn vriend de jonge boer Dries P. ... op een goeden ochtend in race vaart voorbij zag fietsen en even later weer in race vaart terug zag komen. 's Middags hield hij me aan en zei—"Me-

neer, ik was er haast bij vanochtend. Daar komt toch zoo'n rot N.S.B.-er controleeren van de varkensbeweging, want die goeie jongen van vroeger hebben ze eruit gegooit, en laat ik nu toch 2 biggetjes te kort hebben. Toen ben ik er maar eventjes 2 gaan leenen bij Uw buurman Jan—en ik was juist op tijd hoor—Hij heeft niets gemerkt en we hadden ze weer op tijd bij Jan terug en dus klopte het daar ook!" Zoo helpen ze elkaar.

En ik heb altijd wel geweten waar die 500.000 (ja vijfhonderdduizend) varkens gebleven zijn die "tekort kwamen" toen de moffen hun rekensommetje

maar niet konden oplossen in den zomer van 1941. Immers de varkensstapel van zomer 1940 was precies bekend—66k de varkensproductie—66k de binnenlandsche consumptie—66k de "export" naar onze goede Duitsche "afnemers"—en dus was de varkensstapel van 1941 zelfs zonder algebra te berekenen, en toch, er mankeerden er 500.000 bij de contrôletelling van 1941.

Die varkens zijn in Holland-sche magen terecht gekomen—en we hebben ervan gesmuld!

Weet U wel dat een gesmokkelde biefstuk, of een gesmokkeld kopje koffie, of een gesmok-

keld kluwen wol waar moeder een trui voor de kinderen van breit, of een gesmokkeld bord aardappelen veel lekkerder smaakt en dat de trui veel mooier zit.

De mof steelt en rooft alles wat los en vast is—wij zijn in oorlog en het N.S.B.-verraad als zouden we "tegen de volksgemeenschap handelen" sterkt ons in ons besluit: eerst wij—zoolang we kunnen, en zoo goed als we kunnen—noot iets vrijwillig aan de moffen laten—rijdt ze in de wielen—maakt ze het leven zelfs in de kleinste dingen zuur.—

O, "mannetje", of je nu handelt in slaolie—kolen—of textielpunten, of je je vak uitoefent in de groote stad, of op het land, in het Noorden of in Brabant, je bent altijd en overal welkom, je bent discreet en geheimzinnig, je verdient goed, vaak te goed, maar ik vind toch dat je 66k een lauwerkransje verdient.

FELIX.

★ ZWARTE MARKT EN BONNENZWENDEL

Prijzen op de Zwarte markt

OP DE ZWARTE markt in Nederland golden in Juni 1942 de volgende prijzen voor levensmiddelen en distributiekaarten:

Extra distributiekaart (zonder aardappelenkaart) een maand geldig 30 gulden; broodbon voor een heel brood 1.75 à 1.80 gulden; boterbon voor pakje van ½ pond 3 gulden; suikerbon voor 1 kilo suiker 3.50; peulvruchtenbon voor ½ pond 45 cent; rookbon voor 20 sigaretten 1 à 1.50; pond koffie of thee 50 à 70 gulden; mud aardappelen 70 gulden; ei 45 cent in de stad en 25 cent buiten; literflesch Bols 20 gulden; pond rundvet ongeveer 6 à 10 gulden; een paar schoenen 35 gulden; een paar dameskousen 8 gulden; buitenband voor fiets 50 gulden en een liter benzine 2 gulden.

Dezen zomer kostte in de buurt van Amsterdam en in de stad zelf een mud cokes buiten de distributie gemiddeld fl.23; een pond vet fl.12; een pond gort fl.3.50; een flesch slaolie fl.15 en meer; een pond koffie fl.30; een pond thee fl.60; een ei een halven gulden. Dit zijn dus prijzen, die alleen kunnen worden betaald voor menschen met groote inkomens, of die een klein vermogentje opmaken. De massa heeft alleen iets extra's, wanneer ze nog toevallig een vriend heeft op het land.

Het Dorado Loosdrecht

IN HET VACANTIEOORD Loosdrecht was voor korten tijd nog van alles en nog wat te krijgen, wanneer men maar goed daarvoor betalen kon. De zwarte markt tierde er volgens de bladen welig. De restaurants serveerden er uit-smijters voor den prijs van zes en een halven gulden. Handelaars van de zwarte markt

verkochten er aan de restaurants duizend eieren voor 450 gulden; 50 pond vleesch voor 450 gulden; honderd pond vleesch voor 225 gulden enz. In de banketwinkels kon men gebak van vooroorlogse kwaliteit koopen voor het tienvoudige bedrag. Maar thans is ook dat dorado verdwenen, want de autoriteiten hebben een spaak in het wiel gestoken, terwijl tegen tientallen Loosdrechtaren proces-verbaal is opgemaakt.

Bonnenzwandel in het Maas en Waalsche

DE POLITIE is tot het verbaliseren van meer dan 100 personen in het Land van Maas en Waal overgegaan, die ervan worden beschuldigd bonnenzwandel op groote schaal te hebben bedreven. De daders hadden in tal van gemeenten agenten aangesteld, die tegen hooge prijzen bonnen opkochten van minder goed gesitueerden, en ook van boeren. Ruilhandel speelde een belangrijke rol. Men verkocht bijv. kousen en andere textielgoederen zonder bonnen tegen betaling met bonnen voor levensmiddelen. De omzet bedroeg van 10 tot 20.000 gulden per week.

De tarieven waren: boter bonnen fl.2.80; suikerbonnen fl.2.75; melkbonnen 50 cent; een rijtje broodbonnen fl.2.25; aardappelbonnen 16 cent; peulvruchtenbonnen 20 cent, enz.

Het toezicht op voedingsmiddelen

IN NORMALE TIJDEN was de keuringsdienst voor waren al voldoende ter bescherming van het publiek tegen het gebruik van voor de gezondheid schadelijke voedingsmiddelen. Waar thans op het gebied van de voeding ongeveer alles ontbreekt kan die keuringsdienst het begrijpelijkerwijze alleen niet af. In de Staatscourant is nu op 9 Augustus een decreet gepubli-

ceerd, volgens hetwelk vervaardigers van voedingsmiddelen een volledige opsomming moeten geven van de samenstelling daarvan, tegelijkertijd met een opgave van de details omtrent hun prijsberekening. De *Deutsche Zeitung in den Nederlanden* merkt naar aanleiding hiervan op, dat hier de eerste stap gezet wordt in de richting van een algemene prijsregeling.

De contrôle vooraf van de bestanddeelen, waaruit men al die surrogaten vervaardigt, die thans in Europa als voedingsmiddelen optreden, is op die manier tegelijkertijd ingevoerd, en blijkt ook zeer noodig te zijn. Het bericht heeft ons althans bereikt, dat b.v. een zekere vischworst niet alleen oorzaak is geworden van vele ziektegevallen maar dat dit surrogaat ook al menschenlevens heeft gekost. Darmziekten komen in Nederland op het oogenblik veel voor. Een deel ervan schrijft men toe aan het gebruik van melkpoeder. Trouwens het brood stinkt vaak als gevolg van alles wat men erin moet doen.

(Op bladzijde 302 van dit nummer vindt men een artikel, ontleend aan de *Haagsche Post*, waarin wordt verteld, hoe men in Nederland tegenwoordig die heerlijke versch-broodgeur van vroeger mist.)

Inventarisatie van textielvoorraden

DE VIER rijksbureaux voor textiel: rijksbureau te Arnhem, rijksbureau voor wol en lommen te Tilburg, sectie confectie te Amsterdam en rijksbureau Distex te 's-Gravenhage zijn belast met de inventarisatie van alle textielvoorraden in Nederland. Deze inventarisatie heeft van 6-14 September plaats gehad. Gedurende die periode was alle verkoop van textielproducten verboden.

INDIEN GE LIJDT AAN MAAGPIJN

neemt dan na elken maaltijd een lepel vol "Bisurated" Magnesia in poeder-vorm, of als tablet. Het is het beste middel tegen alle maagkwalen. Het neutraliseert overtollig zuur, vaak de oorzaak van deze maagkwalen en brengt verlichting voor den geïrriteerden maagwand.

'BISURATED' MAGNESIA

Bij elken drogist:
7d. & 2/10 inclusief, omzetbelasting.
Eenige fabrikanten:
International Chemical Co., Ltd., Londen

Caricaturen van het bestaan — leven kan men niet zeggen — van een nazi in Nederland, ontleend aan . . . ge raadt het nooit . . . Nazi-“Volk en Vaderland” zelf!

★ Leerzame lectuur

HET IS SOMS NIET onvermakelijk, en vaak stellig erg leerzaam, berichten uit Nederland in onderling verband te lezen. Uiterst leerzaam b.v., zij het ook niet vermakelijk, is het eerstvolgende geval.

Een lezer stelt in *Volk en Vaderland* van 4 September een onkiesche vraag. Ieder weet, zoo betoogt hij, dat verscheidene N.S.B.-burgemeesters of niet uitblinken door bekwaamheid, of uitgaan al te gunstig verleden hebben. Waarom worden dergelijke mensen gehandhaafd en zelfs bevorderd?

Volk en Vaderland zit niet verlegen met deze vraag. Daarvoor is er een morele verstandsverduistering, die nationaal-socialisme heet. Daarvoor gelden niet meer de oude begrippen omtrent integriteit en geschiktheid, maar telt alleen de onderworpenheid aan de partij. “Onze tegenstanders”, zoo antwoordt het blad, “trachten onze kandidaten voor het burgemeesterschap af te schilderen als onbekwaam of misdadig, of als beide tegelijk. N.S.B.-burgemeesters worden echter voor hun benoeming aan den tand gevoeld, en het is vrijwel onmogelijk dat leden der partij met een ongunstig verleden een ambt krijgen. Sommige N.S.B.-burgemeesters zijn minder bekwaam dan andere”. En daarop volgt dan het mooiste: “Gij moet bedenken dat geschiktheid, in de betekenis van technische geschiktheid, niet langer het allervoornaamste is. In de allereerste plaats zijn trouw, offervaardigheid, standvastigheid en revolutionaire wil vereischten”.

Het is waarlijk stichtelijk dat te vernemen. De N.S.B. heeft een cursus van drie maanden ingesteld om onontwikkelde menschen voor het burgemeesterschap klaar te stoomen. Het kan ook bij correspondentie-cursus. Dat is het criterium van technische geschiktheid. Maar daarop kan men blijkbaar afdingen als men maar de eigenschappen bezit van een onderworpen partijtje. Voor het overige is de verlangde offervaardigheid ook slechts betrekkelijk. Prof. Westra voldeed aan den eisch, ofschoon hij een salaris van fl.50.000 vroeg als burgemeester van den Haag.

Maar nu de vergelijking met een ander bericht. Het Medische Front heeft te Utrecht een bijeenkomst gehouden. “De tegenwoordige Geneeskundige Raad”, zoo sprak Dr. Keyer, de leider, “is vrijwel machteloos geworden. Dit is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het feit, dat de meerderheid van zijn leden tegen het nationaal-socialisme zijn. Daarom wil de leider van de N.S.B. een Raad voor Volksgezondheid instellen, zoodat de toekomstige gezondheid van onze natie verzekerd is”.

Het eerste bericht heeft ons reeds geleerd wat dit beteekent. Een bekwaam en onkreukbaar man is ongeschikt voor onze volksgezondheid te waken, als hij geen N.S.B.-lid is. Niet zijn eigenschappen zijn van het grootste belang, maar trouw aan Hitler en Mussert, — hoogbetaalde — offervaardigheid, standvastigheid als nationaal-socialist en revolutionaire wil. Hoofdzak is lid te zijn van de N.S.B., die

blijkens haar burgemeester-cursussen de hoop heeft moeten prijs geven ooit iets anders te worden dan een rapaillepartij. Prettig vooruitzicht voor onze volksgezondheid.

Wij vermoeden dat de leden van den Landstand de criteria der partij niet zullen aanvaarden als zij een veearts moeten kiezen voor hun dieren. Met de familie is het misschien anders. Daar hij heeft men eer iets over voor zijn overtuiging.

Vroolijker gedachten wekken twee andere berichten, die wij alleen in samenhang kunnen lezen. Twee Overijsselsche burgemeesters zijn de helden van het eerste geval. Zij hebben bekend gemaakt dat alle voorwerpen, die uit een vliegtuig vallen, onmiddellijk bij de gemeentelijke overheid moeten worden ingeleverd.

Welk een verstrekkend bevel! Het heeft te zwaarwegender betekenis gekregen nu wij weten dat Engelsche vliegtuigen over ons land komen, beladen met bommen van 3.6 ton (3.600 kg.) gewicht. Wij mogen aannemen dat die gewoonlijk niet voor Nederlandsch gebied bestemd zijn en ook onderweg niet verloren worden. Maar zelfs als men dit voorbeeld als extreem beschouwt, ziet men toch tot welke consequenties dergelijke bevelen leiden kunnen.

Feitelijk bevatten zij overwegenswaardige vereenvoudiging. Men zou te Londen alle verplichtingen van dakbewakers, brandwachten en politie bij een bombardement kunnen samenvatten in deze ééne instructie: “Alles wat uit vliegtuigen valt moet bij de plaatselijke autoriteiten worden ingeleverd”. Werd dat uitgevoerd dan konden wij rustig slapen.

Wij vermoeden echter dat de

Overijsselsche burgemeesters meer gedacht hebben aan thee en sigaretten uit Londen en aan verkleinde exemplaren van *Vrij Nederland* dan aan brand- en andere bommen. Dat is begrijpelijk, en zij hebben daarmede onze sympathie.

Meer dan onze sympathie nog — veel meer zelfs — heeft de held van het daarmede overeenkomende bericht. Ook hier een man, die zijn verwachtingen ten deele op de gevleugelde wereld gesteld heeft, maar op een wijze, die het *Nationale Dagblad* heeft kunnen kwaad maken. Wij kennen zijn woorden uit dit blad van 1 September. Na een tennistournooi in den Haag constateerde de voorzitter van de wedstrijdcommissie, zoo vertelt het ons, dat het succes groot was geweest, ook al waren de ballen slecht. En hij wekte lang en geestdriftig applaus, toen hij eraan toevoegde: “Wij hopen dat wij spoedig nieuwe ballen zullen krijgen; misschien komen zij wel uit een vliegtuig”.

Wij brengen de wenk gaarne over, ook al kunnen wij er geen adres bijvoegen. Men ziet hier een nog hooger begrip omtrent het nut van de R.A.F., dan dat der Overijsselsche burgemeesters. Want het gaat gepaard met een onverbloemd en dapper vaderlandsch optimisme.

De burgemeesters houden, als Hans-kijk-in-de-lucht, den blik slechts naar het zenith gericht; de tennisvoorzitter denkt blijkbaar ook met verwachting aan mogelijkheden, die de horizon bieden kan. Voor één keer kunnen wij met instemming Hitler aanhalen. Deze sprak eens, tot de Engelschen, toen dezen het uitblijven van zijn invasie gingen bespotten: “Geduld, mijne heeren, wij komen”. En wij voegen eraan toe: De tennisballen zullen wij niet vergeten!

Overgenomen uit "De Haagsche Post"

★ Zelfs die heerlijke, versch-brood-geur ruikt men niet meer in Nederland

HET IS NIET de bedoeling bij den lezer herinneringen wakker te roepen aan rustiger tijden, maar wij kunnen ons duidelijk ten allen tijde den geur van het vroegere versche brood voor den geest halen, waarmede de bakker ons eertijds reeds aan de ontbijttafel kwam verwelkomen! Bakkers zijn zeer nuttige leden der maatschappij. Ze brengen ons de geurige producten van hun nachtnijverheid, zoodra het maar eenigszins wettelijk is toegestaan en als dank oogstten zij vaak slechts opmerkingen en zelfs standjes. Helaas, het spreekwoord van de paarden en de haver, wordt ook in de bakkerswereld vaak bewaarheid. . . . Wij zouden het hebben over den onvolprezen bakgeur, die ons destijds deed watertanden en ons begeerig liet grijpen naar een broodbolletje, een cadetje of knappend korstje. Zulk "een-voudig" brood deed in smaak vaak voor het lekkerste gebak niet onder. Deze verse oven-producten verspreidden een aroma, dat niet te beschrijven, doch alleen te genieten was. Over dien beroemden broodgeur werd indertijd menige interessante verhandeling geschreven. Bij het bakken en dextrineren van meel zouden allerlei vluchtige producten ontstaan, die met den algemeenen naam van "furanen" werden aangeduid, maar die naam liet ons even wijs als wij aanvankelijk in deze heele kwestie waren. Ook de knappende korst zou het hare bijdragen tot die harmonische geuren en als dor een welluidend accoord zou ons zintuig getroffen worden . . . dit zou de broodgeur zijn! Wij zouden zoo gaarne dit aroma benaderen, maar nauwkeurig indetificeren kunnen wij het niet. Daartoe is ons reukorgaan te onbeholpen. Onze neus is tegenwoordig nog juist in staat om ons te vertellen, dat iets heerlijk, minder heerlijk, onaangenaam of walgelijk riekt. Wanneer wij praten van een fijnen neus, dan is dat niet anders dan een zeer betrekkelijk begrip. Gelukkig intusschen dat ons reukorgaan niet gelijk is aan dat der speurhonden, want anders zouden wij een nog grooter verschil bemerken tusschen eertijds en thans . . . want ons tegenwoordig baksel geurt anders. Vele oorzaken werken samen om de attractie van vroeger thans aan het brood te ontnemen. Helaas, de bakker zelf staat hier machteloos, want het beroemde brood-aroma was een resultaat van jarenlange ondervinding. Destijds stonden immers alle ingrediënten tot zijn beschikking: patentbloem, bakkervet, krenten, rozijnen, sucade, melk, en wat niet al,

thans moet hij wonderen doen met wat ter beschikking is. En hij doet er vaak wonderen mede. Men moet achter de schermen hebben gekeken om daarvan overtuigd te worden.

★

Toch is het noodzakelijk resultaat, dat het baksel niet is wat het vroeger placht te zijn, al is de voedingswaarde, afgezien van de vroegere toevoeging van melk, niet belangrijk verminderd.

De oorzaken zijn velerlei. Een der voornaamste is nog altijd, dat thans geen selectie bij het kiezen van grondstoffen kan worden uitgeoefend. Men is verplicht te nemen wat er is. Tarwe of rogge, die onder gewone omstandigheden niet in de eerste plaats in aanmerking zouden zijn gekomen voor menselijke consumptie, zullen nu als grondstof in de bakkerijen gebruikt worden. In het meel kan bovendien een zure, gisting opgetreden zijn, het kan iets duf ruiken, doordat het te vochtig was en daarna gedroogd werd. Vaak ook zal minder ooglijk meel opgewerkt en tot brood verbakken worden. De geur van meel is zeer subtiel. Een kleine afwijking kan aanzienlijke schade veroorzaken. Een onaangenaam geurtje is zeer lastig te overstemmen of te compenseren. Dergelijke kleine oorzaken hebben vaak ten gevolge, dat er "iets" aan het baksel te bemerken is en dan staan wij direct met ons afkeurend oordeel klaar en de bakkersknecht moet het ontgelden. En nu betreft het alleen nog maar de minder aangename geuren, die wij aan het brood opmerken, omdat er de heerlijke broodgeur van vroeger aan ontbreekt, die ons sprak van een knappende korst en een molig zacht broodkruim . . . maar thans gaan wij iets zeggen over de geprononceerd onaangename geuren, om ten slotte met de stankjes te eindigen.

★

Werkelijk walmt ons zoo nu en dan tijdens het broodsnijden een onaangename lucht tegen.

Wij zeggen dan niet "het is niet zoals vroeger", maar wij mopperen, dat het vandaag "weer niets is". Wat is nu het geval? De bakker is weer even onschuldig, want de oorzaak zit in de grondstof, die hij moest verwerken. Er zat dan waarschijnlijk wat "schot" in het graan. "Schot" komt van "schieten". Er was een begin van kieming, toen de korrel tusschen de molenstenen liep. Zoo kwam de "schot" ook in het meel en vervolgens in het deeg. Niet in den grond, maar

reeds in de aar of anders op den graanzolder werden de eerste levenskreetjes in de korrel geslaakt. Uiterlijk was er nog niets te zien, maar inwendig des te meer. Het vocht riep het sluimerende leven wakker. De enzymen en andere wonderlijke stoffen doorrokken het zetmeelweefsel en dit werd gedeeltelijk tot mout-suiker en dextrine gemaakt, uitstekend voedsel voor het jonge plantje, maar minder appetijtelijk voor ons, die over die kinderkostjes heen zijn. Het brood, van dergelijk meel gebakken, heeft een geprononceerd onaangename lucht.

Maar nu iets over de onaangename ervaring, die men kan hebben, nl. "leng" in het brood, een bepaalde broodziekte veroorzaakt door een bacterie-woeking. Uiterlijk is er aan de korst in zoo'n geval niets te bespeuren. Argeloos zet ge het mes of broodzaag in het dagelijksch rantsoen . . . maar dan

komt plotseling een zeer onfris-sche lucht in uw neus. De kruim is klef en plakkerig, de geheele massa vreemd rullig, de plakjes brood "kruipen" als het ware tegen het mes op en blijven met kleverige draadjes aan elkander verbonden. Dit is een natuurgetrouwe schildering van de "leng", den schrik van bakkers en consumenten, want uw bakker is minstens even onaangenaam verrast wanneer hij dit verschijnsel bemerkt. De schrik slaat hem om het hart, want hij weet bij ondervinding, dat met leng niet te spotten valt. Wanneer zoo'n klevend draadje onder het microscoop wordt bekeken, bemerken wij, dat het bestaat uit een zuivere kolonie of verzameling van micro-organismen. Zij worden tot de groote groep van de hooi- of aardappelbacteriën gerekend. Reeds de naam is een aanduiding, dat ze zich op de genoemde materialen bijzonder thuis zullen gevoelen. Het zijn dan ook echte grondbewoners, volkomen aangepast aan het leven in de vrije natuur, d.w.z. buitengewoon resistent en gewapend tegen koude en andere ongemakken. De lengbacterie is buitengewoon hardnekkig en laat zich niet meer zoo gemakkelijk verdrijven van het terrein, dat ze eenmaal in beslag heeft genomen. Er is echter één lichtzijde, de bacterie is bang voor zuur. Alles besprenkelen met verdunnen azijn en bakken met zuurdeeg of karnemelk, zijn onfeilbare middelen tegen deze infectie. Hiermede kan de bakker het kwaad succesvol bestrijden.

De beste vervangersrijwielbanden

IN DE KAMPIOEN van 15 Augustus j.l. vonden wij de volgende samenvatting van het rapport naar aanleiding van den uitslag van de prijsvraag, uitgeschreven door het Centraal Instituut voor de Industrialisatie, waarbij gevraagd werd een rijwielband te construeeren, die den normalen rubberband zou kunnen vervangen.

Volgens het oordeel van de jury, zoo lezen wij, bood de inzending onder het motto "Libra" de beste kans op een bruikbare en uitvoerbare oplossing van het bandenvraagstuk.

Omtrent den "Libraband" kan worden medegedeeld, dat deze bestaat uit een dunnen stalen band met een met thiokol bekleed loopvlak, dat ondersteund wordt door een aantal houten blokjes, waaronder zich spiraalveeren bevinden, die in dezelve bevestigd zijn.

De Gertro-band, die ook een hoofdprijs werd waardig gekeurd, heeft een houten loopvlak, ondersteund door een groot aantal schuingeplaatste, veerende houten lamellen, die in de velg zijn bevestigd. Ook op deze constructie is octrooi aangevraagd. De eerste hiermee genomen proefnemingen brachten teleurstelling, doch na het aanbrengen van een loopvlak heeft de band bij latere proeven voldaan.

De Flexifix-band bestaat uit een houten hoepel, waarin de velg van het wiel veerend is opgehangen. Op deze constructie is eveneens octrooi aangevraagd. Er zijn verschillende uitvoeringen van veeren en loopvlakken beproefd, waarvan drie uitvoeringen geslaagd mogen heeten.

De beslissing van de jury zal moeten worden gevolgd door een onderzoek of de noodige grondstoffen ter beschikking kunnen worden gesteld.

Alleen Voor Geallieerde Militairen

PLAZA SIGARETTEN
TABAK "HUIS VAN ORANJE"

ZWARE, GROVE SNEDE, VOOR DE PIJP
LICHTE, FIJNE SNEDE, VOOR DE SIGARET

★ Vervaardigd uit Nederlandsch Oost-Indische tabaksoorten ★

GELIEVE U TE WENDEN TOT: N.A.A.F.I. OF

NETHERLAND SHIPPING & TRADING COMMITTEE LIMITED

Tobacco Department:

ROOM 240, 5/6 CROSBY SQUARE, E.C.3. Tel.: Avenue 5260—Ext. 435

★ Personalia

DE commissaris-generaal voor Bestuur en Justitie heeft tot burgemeester benoemd:

Jhr. D. de Blocq van Scheltinga te Utrecht tot burgemeester van Wassenaar; burgemeester mr. F. M. A. Schokking te 's Gravezande tot burgemeester van Hazerswoude; mr. E. G. Bisschop te Rijnsburg tot burgemeester van 's Gravezande; burgemeester G. Hermans te Ouddorp tot burgemeester van Rijnsburg; Ph. J. A. Schipper, inspecteur der waterleidingsmaatschappij te Ede tot burgemeester van Ouddorp; burgemeester G. M. C. Ort te Maassluis tevens tot burgemeester van Rozenburg; burgemeester J. G. van Houten te Oostvoorne tot burgemeester van Brielle en den adj. commies A. P. L. Bia in Den Haag tot burgemeester van Ooltgensplaat.

De Rijkscommissaris heeft den burgemeester van Groningen, Cort van der Linden, uit diens functie ontzet. Het hoofd van den Gemeentelijken Dienst, de heer Decker, is door den commissaris der provincie tot waarnemend burgemeester benoemd.

De burgemeester van Zuidwolde, Harm Boelens, is benoemd tot burgemeester van Assen.

De rijkscommissaris heeft mr. C. den Besten als burgemeester van Apeldoorn ontslagen.

De burgemeester van Delft,

F. W. van Vloten, zal binnenkort zijn functie neerleggen om zich geheel te kunnen wijden aan zijn taak van directeur-generaal van Winterhulp Nederland en landelijk leider van den Nederlandschen Volksdienst.

Er wordt ons op gewezen dat niet J. L. D. Rogmans als burgemeester van Koudekerke is ontslagen, zooals door ons op bldz. 202 van het nummer van 12 September is gemeld, doch J. L. D. Dregmans. De naam was dus klaarblijkelijk verminkt overgekomen.

Tot Rector Magnificus der universiteit van Amsterdam is benoemd prof. dr. H. T. Deelman, hoogleeraar in de ziektekundige ontleedkunde en gerechtelijke geneeskunde aan die universiteit.

De nieuwe hoofdcommissaris van Politie, luitenant-kolonel G. J. Kennen, is te Utrecht geïnstalleerd door burgemeester van Ravenzwaay.

Franecker bestaat 750 jaar

FRANEKER, dat door zijn inwoner professor Sibrandus Lubertus "het oog van Friesland" genoemd werd, bestaat 750 jaar. Het jaar 1192 wordt namelijk in den regel aangenomen als het begin van het ontstaan van het oude Froonacker. De tijdsomstandigheden zullen helaas een eigenlijke feestviering onmogelijk maken, maar wel is, naar wij in de *Haagsche Post* lezen, een jubileumboek in

bewerking genomen, waaruit de grootheid van Franekers verleden zal blijken.

Reeds in 1297 sloot Franeker een verdrag met de stad Hamburg, waarna men in het belang van handel en zeevaart een kanaal uit de Ried groef, waarvan thans nog een gedeelte bekend staat als "Hamburger rak". Voorts is Franeker de zetel van het Hof van Friesland geweest, ja het bezat zelfs een hogeschool, die echter door Napoleon in 1815 is vervangen door een atheneum, dat tot 1843 heeft bestaan.

Voorts zal menig bezoeker van Franeker zich het beroemde planetarium herinneren, vervaardigd door Eise Eisinga, dat later door het rijk werd aangekocht.

Overleden

Dr. A. Th. Planten, 60 j., Hilversum, directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen en Gezondheidsdienst aldaar.

G. Doorenboom, 92 j., Breda, geachte Bredasche persoonlijkheid en bekend musicus.

Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, 82 j., den Haag, oud-vice president van het Gerechtshof te 's-Gravenhage.

G. Boomstra, 62 j., Arnhem, oud-directeur der Posterijen.

J. Bax, 62 j., Barendrecht, oud-burgemeester van Barendrecht.

Steunt de geallieerde zaak door uitsluitend te schrijven met

Burgerlijke Stand

(Eind Augustus 1942)

BEVALLEN

's-Gravenhage: Jhr. en Mevr. Gevers Deynoot-van Tienhoven, d. Hilversum: Greidanus-Greidanus, z. Nijmegen: Dr. M. Fausk-v. Hellmer, d. Rotterdam: J. v.d. Sluis-v.d. Spek, d. J. de Moei-van Yperen, z.; P. Th. F. Pastijn-Moeken, z.; A. v.d. Cammen-van Benten, d. Terborg: Van Haften-van der Pol, z. Zwolle: Dikkens-Tijl, z. en d. Warnsveld: Lulofs-van den Berg, z.

GETROUWD

Amersfoort: B. Beltman en M. M. L. L. Goossens. Duivendrecht: Jo Nieuwenhuis en Annie van Putten. 's-Gravenhage: Mr. F. H. van Leeuwen en Ria Verhagen; J. van Heuven en E. Luttjens. Haamstede: P. L. Vis en J. E. Geluk. Hilversum: A. R. Buwalda Jr. en L. Terlet. Middelburg: F. Prince Litt. Dr. en L. H. van der Kop. Rotterdam: Giel van Dijke en Mimi Kok; F. Putter en M. W. H. K. Klevis; O. M. Oosterhout en P. S. Westerhof.

OVERLEDEN

Baarn: Jacobus van der Heiden, m., 67 j. 's-Gravenhage: Willem Jacobus Guise, m.; Henr. Jean. Hulswit, v. Groningen: Annie M. Mulder, v., 55 j. Heemstede: Marinus Smith, m., 54 j. Hilgersberg: Marius Grandia, m., 65 j.; Chr. Agnes Twigt-Janssen, v., 48 j.; Lamb, Franc. Edema van der Tuuk, m., 70 j. Hilversum: Cath. Wilh. Huisinga, v., 83 j. Middelburg: D. Kruidt, m., 65 j. Noordwijk: Jakob Pieter Niekerk, m., 40 j. Querschic: Jacoba Adr. Bekink, v., 52 j. Voorburg: Dr. Hendrik van Straaten, m., 60 j. Wassenaar: Corn. Bronger, m., 61 j. Zwollerkerspel: Willem Tyl, m., 46 j.

KNIPSELS

Van der Ven aan het malen

DE FOLKLORIST D. J. van der Ven, de specialist in oude volksgebruiken, die bijtijds zich aanpaste aan de komende omstandigheden, beleefde daarom dan ook onder de nazis een gouden tijd. Hij heeft nu weer twee boeken gepubliceerd met de zonderlinge titels: "De Heemliefde van het Nederlandsche Volk" en "Ons Eigen Volk in het feestelijk Jaar". Over het laatste boek schrijft *De Schouw* het nazi "koeltoer"-blad:

"Deze deugd van ruimhartigheid zonder kleurloosheid siert eveneens het breed-uitgemaalde werk: 'Ons eigen volk in het feestelijk jaar'. Dit is geenszins een dubbelde van het hierboven behandelde (andere boek). Het is veeleer een nieuw opgetrokken halle, waarin al het schoone van den tijdeloozen jaarkring verzameld is."

Wie kan ons uitmalen, wat het schoone van den tijdeloozen jaar-

met het bijltje

kring is? Dat moet Van der Ven ons toch nog eens persoonlijk uitleggen.

Bonzen

NIET IN EEN VIJANDIG of slecht gezind neutraal blad hebben wij het gevonden, maar *Erzsébet Bartfai* heeft het in de goed spilgezinde "Boedapester Magyar Nemzet" uit Bayreuth, dus onder Duitsche censuur, geschreven. Zij is de gast geweest van de, door Hitler eens bewonderde, zoo niet aanbeden mevrouw Winifred Wagner, op een theepartij.

"Deze avondthee was gelijk een maaltijd in vrede. Vijf of zes dienstmeisjes, in bruine japonnetjes, schonken thee gedurende den heelen maaltijd, iets waarnaar men zoo lang heeft verlangd. Er was overvloed van suiker, wat zeer werd gewaardeerd, omdat deze elders in Duitschland alleen op bon te krijgen is. Er waren 40 of 50 mensen, maar er werd naar geen bon gevraagd. Die waren ook niet noodig voor de broodjes met caviaar en ganzelever. Voortdurend werden er broodjes opgediend en andere schotels eveneens. Iedere gast al wel genoeg ganzelever voor een week vleeschrantsoen van 300 gr. Evenmin werden bonnen gevraagd voor de taartjes en de koekjes, die in onbepaalde hoeveelheid gepresenteerd werden. Van zooveel goedgeefschheid maakte iedereen, met het oog op de tegenwoordige omstandigheden, naar hartelust gebruik."

Men kan het in Duitschland nog doen, ondanks het heerschen- de, nijpende gebrek en de, voor Engeland onbegrijpelijke strengheid der rantsoeneering, als men maar de goede lieden te vriend heeft.

"Wie het laatst slacht, lacht het best"

IN HEERDE speelde zich onlangs de volgende gebeurtenis af; het verslag er van, dat wij in een N.S.B. blad vinden, danken wij, als we ons niet vergissen, aan de spijtige pen van den "chefveldwachter ter plaatse".

Nadat deze N.S.B.-veldwachter n.l. een aantal frauduleuze slachters had weten te betrappen en doen veroordeelen, keerden, twee hunner, na acht maanden te hebben gezeten, weer terug in hun woonplaats. Op het station staat een heele menigte, om hen te verwelkomen. Vooral "Jaap" heeft door zijn geheime slachterijen en daaropvolgende veroordeeling blijkbaar een groote populariteit verworven, "Já hoor, hij is er, Jaap is terug", wordt er geroepen.

De beide slachters worden "bestormd, gefeliciteerd, toegeroepen en toegewuifd". Een uitbundig "hoera" stijgt op. Vervolgens wandelen Jaap en zijn hem vergezellend koor door "de voormalige Julianalaan" (de verslaggever vertelt spijtig, dat deze laan ondertusschen is herdoopt in Korenlaan, "d.w.z. op papier", maar dat de nieuwe bordjes er altijd nog niet zijn en

waarschijnlijk achtergehouden zijn door den schilder). Vervolgens wordt "Japie" feestelijk begroet door een "verstokten Liberaal en oud lid van de vroegere Provinciale Staten" en de oude grijsaard, buigende boven zijn stok, steekt een welgemeende krachtige toespraak af, drukt Jaap de hand, gevolgd door mevrouw. De avond wordt binnenshuis feestelijk doorgebracht en verschillende bloemstukken en een taart, versierd met koeien- en varkenskoppen in deeg, worden bezorgd. Als Jaap den volgende dag door het dorp fietst, en den oud-burgemeester "met den titel van Jonkheer" ontmoet, is er alweer een hartelijke begroeting. Jaap, van zijn kant, stuurt bloemen aan den gemeente-secretaris, die zijn vrouw ondersteund heeft, en plaatst de volgende advertentie in de plaatselijke krant:

Dankbetuiging

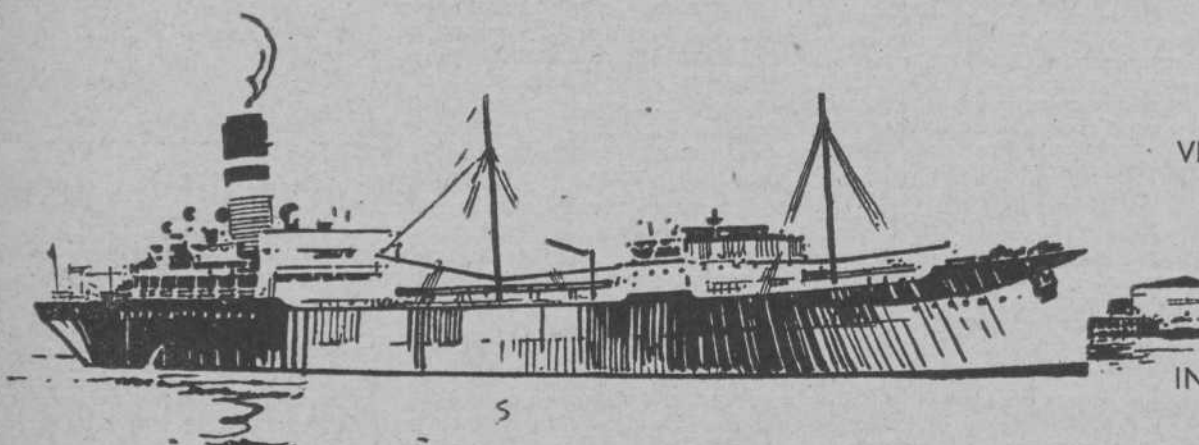
"Ondergeteekende betuigt zijn hartelijken dank aan Buren, Familie en Vrienden, voor de goede hulp en bijstand, welke zijn vrouw tijdens zijn afwezigheid en bij haar ziekte heeft ondervonden en tevens voor de vele belangstelling en hartelijke ontvangst bij zijn thuiskomst."

De booze schrijver sluit zijn verslag met de vraag, of het geen eerste vereischte zou zijn, dat de vereiders van Japie nu eens allen zelf acht maanden werden opgeborgen? Maar hij kan toch alle negen miljoen Nederlanders niet achter slot en grendel sluiten?

PRUNIER
72 St. James's St., London, S.W.1. Reg. 1373
LUNCH and DINNER
as usual
OPEN ON SUNDAYS
Huitres, Crustaces,
Poissons de Mer

★ THE INTERNATIONAL PAINT AND COMPOSITIONS CO. LTD. ★

Grosvenor Gardens House, London, S.W.1

FABRIKANTEN VAN
VERVEN EN MENGSELS
VAN ALLE SOORT
VOOR DE
SCHEEPVAART EN
INDUSTRIEEL GEBRUIK

ONZE AGENTEN IN NEDERLANDSCH INDIË WAREN
N.V. INTERNATIONALE CREDIT EN HANDELS VEREENIGING "ROTTERDAM"
EN ZULLEN DAT WEER WORDEN

Het
handelsmerk
van
QUALITEIT
IN
GEALLIEERD EN
GIETIJZEREN,
GEGOTEN EN
GESMEED STALEN
KLEPPEN

Newman, Hender & Co. Ltd
WOODCHESTER, GLOS. ENGLAND

**Gezondheid
voor alles!**

Niets geeft een zoo
neerslachtig gevoel
als de gevolgen
van een gestoorde
stofwisseling.

DRINKT
ENO'S
'FRUIT SALT'
elken ochtend

HUNTING & SON

LIMITED

(Gevestigd 1874)

SCHEEPSEIGENAREN, REEDERS,
SCHEEPVAARTMAKELAARS EN
SCHEEPSAGENTEN

★

Reeders van de "Field" Tankers.
Reeders van Tankers voor het De-
partement voor Oorlogstransport

★

B MILBURN HOUSE
NEWCASTLE-ON-TYNE

**BETROUWBARE
STAALSOORTEN en
GEREEDSCHAPPEN**

SNELDRAAI STALEN
BOREN : VIJLEN
FREEZEN
SMEEDSTUKKEN
GEGOTEN STAAL
GELEGERDE STALEN
STALEN PLATEN

SAMUEL OSBORN & Co., Ltd.
SHEFFIELD

C & A MODES LTD.

Fashion Specialists

LADIES' COATS · FUR COATS · COSTUMES
AFTERNOON DRESSES · MILLINERY
KNITWEAR · BLOUSES · SKIRTS

London: Marble Arch · 140, Oxford St · Kensington High St · Rye Lane, Peckham · High St, Lewisham
Provinces: Manchester · Birmingham · Liverpool · Leeds · Nottingham · Newcastle · Glasgow · Edinburgh

DE VROUW aan het woord

★ HET SOMBERE VOORUITZICHT

DE DAGEN KORTEN, en— zij het ook met tegenzin— wij moeten ons verzoenen met de gedachte aan den komenden winter. Maar liever zien wij terug naar de zomerdagen, want winter . . . brr, nare gedachte . . . beteekent vroeg verduisteren, uiterst zuinig stoken en eentoniger maaltijden. Winter beteekent op donkere avonden haastig uit trein of bus naar huis keeren, zoekend en tastend naar den weg met behulp van een zaklantaarn. Uitgangetjes en bezoeken worden vastgesteld op "volle maan." We kunnen niet zo maar een warme mantel of een paar stevige schoenen koopen als we niet wat kleerenbons in reserve hebben gehouden. Nee, het vooruitzicht is weinig aantrekkelijk, en we zouden geneigd zijn ons over te geven aan een partijtje zelfbeklag, indien niet bijtijds onze gedachten naar het vaderland gaan.

Nederland! Ook daar ziet de vrouw de winter met een huivering tegemoet, maar een huivering van weten wat er te wachten staat aan gebrek en ontbering. Het brandstoffenrantsoen is volkomen onvoldoende. Een Engelandvaarder bekende openhartig, dat hij in den afgeloopen winter dank zij de zwarte markt zijn kolenrantsoen had weten te verdubbelen, en daardoor tenminste één kamer op temperatuur had weten te houden. Maar de meeste berichten, die ons bereikten, verhaalden van veel te lage kamertemperatuur, zoodat men in dekens gewikkeld in de armstoelen zat, om tenminste de lichaamswarmte bij zich te houden. Een huisvrouw uit Wageningen schreef: "We hadden het niet mogelijk geacht dat we zoo'n kou zouden lijden; de ijskegels hingen aan de

dekens; de lakens waren als planken."

Hoe kan de mensch zich daartegen verzetten? Warme kleding, ja; maar als die niet te krijgen is? Heel wat oude kledingstukken, die eigenlijk al voor den lompkoopman bestemd waren, worden nu vertroeteld en verpleegd, vermaakt, gekeerd, losgetornd, uitgehaald, opnieuw gebreid, en er gaat geen draadje wol verloren, maar toch; eenmaal komt de dag dat moeder of de oudste dochter nu toch heusch een nieuwe mantel moeten koopen. En wat dan? Zijn er nog genoeg punten op de textielkaart? Ja, dat wel, maar dat is niet voldoende. Er moet bovendien, een speciale vergunning aangevraagd worden. De aanvraag, met redenen omkleed, wordt in zee gestuurd. Dan: . . . afwachten. Weken lang geen antwoord. Dan de volgende maand maar weer een nieuwe aanvraag insturen . . . wéér geen bescheid. Na enkele maanden is de hoop opgegeven. Dan wordt er op een goeden dag aan de deur gebeld: "Mevrouw, ik ben ambtenaar van de distributie. U heeft een aanvraag voor een speciale vergunning ingestuurd. Mag ik even uw kasten nazien?" En de ambtenaar doorsnuffelt niet alleen de kleerenkasten, maar hij kijkt meteen in alle hoekjes en gaatjes om te zien of er niet nog ergens wat verstopt is. Mevrouw kan natuurlijk weigeren haar woning te laten doorzoeken, maar dan heeft zij eens en voor altijd de kans op een vergunning verloren. Het is heel wel mogelijk, dat de ambtenaar op zijn speurtocht iets tegenkomt dat volgens hem "hamster-voorraad" is en dat hij dan maar vast "in beslag neemt", en het is óók heel goed mogelijk dat de pseudo-ambtenaar naderhand blijkt een doodgewone dief te zijn geweest.

Een Nederlandsche moeder, die een baby verwacht, ziet zich voor groote moeilijkheden geplaatst. De maximale hoeveelheid breiwool, waarvoor zij een vergunning kan aanvragen, is 500 gram, d.w.z. een garen dat uit ten minste 50% wol bestaat. Dat beteekent evenwel niet dat dit allemaal gebruikt kan worden voor het uitzetje, want na deze eene toewijzing kan het moedertje geen wol meer krijgen, zoolang de oorlog duurt. Luiers

zijn haast nergens te krijgen. "Geen nood!" luidt een opgewekt advies in de krant, "gebruikt oude zachte lakens." Dat advies zijn we al zoo vaak tegengekomen, nu eens om in het te kort aan zakdoeken, of theedoeken te voorzien, dan weer om kussensloopen of handdoeken te maken. We hebben het gevoel, dat de oude zachte lakens in Nederland nu wel langzamerhand verknipt en opgebruikt zijn, en dat bovendien de jonge moeders van net, of nog in het geheel niet, geboren babies beter voorzien zijn van mooie, nieuwe, dan van oude, afgesleten lakens.

Voor de schoolgaande kinderen is hét probleem: schoenen. In verschillende steden—Rotterdam begon er mee—zijn z.g. schoenenbeurzen ingesteld, een ruillokaal waar men kinderschoenen mocht brengen en dan later komen kijken of er een geschikt paar schoenen voor de ruil te vinden was. Blijkbaar is de vraag veel groter geweest dan het aanbod, ofwel er werden heel veel oude afgesleten schoenen gebracht en maar weinig in goeden staat verkeerende, want wij lezen van moeders die zich zeven wandelingen naar de schoenenbeurzen moesten getroosten alvorens een eenigszins bevredigenden ruil te hebben gedaan. Ook in de steden ziet men dan ook steeds meer en meer kinderen op klompen lopen. Menigmaal is het voorgekomen dat jongens of meisjes, op een koude winterdag zonder jas of mantel thuis kwamen, omdat hun dat kledingstuk op school ontstolen was. In het begin van den oorlog leerde men nog op ouden voorraad; maar nu is de toestand werkelijk nijpend geworden.

Behalve door warme kleding kan men zich tegen de kou beschutten door goede voeding. En hoe zeer daar de schoen wringt, is wel bekend. Het ergst wordt in Nederland gevoeld het gebrek

aan olie en vet, die het lichaam warm moeten houden. Het spook van de ondervoeding staat dan ook niet meer voor de deur, het is reeds binnengedrongen en heeft zich boven aan tafel geplaatst. En het eerste slachtoffer van de ondervoeding is moeder de vrouw. Een Amsterdamsche dokter wist ons te vertellen, dat de gezondheid van de Nederlandsche moeders, die zich natuurlijk vaak het noodige ontzeggen om haar kinderen iets meer te kunnen geven, belangrijk achteruit is gegaan.

Groenten en fruit zijn den geheelen zomer erg schaarsch geweest, doch zelfs bij overvloed had de huisvrouw niets kunnen innemen als reserve voor den winter. In de eerste plaats is geen suiker beschikbaar gesteld voor het maken van jam; voor den groenten-inmaak zijn noch flesschen, noch sluitingen te koop. Als schrale troost wordt in de krant gezegd, dat de kwaliteit van de groente dit jaar zoo slecht was, dat ze voor weken totaal ongeschikt was. Intusschen is het wel bekend, dat heele treinvrachten Nederlandsche groenten gestuurd zijn naar de Duitsche steden, die een bezoek van de R.A.F. genoten hebben. Slechts zij, die gewoon waren uit eigen moestuin te wekken, en dus waarschijnlijk nog een voorraad potten en sluitingen bezitten, kunnen dezen winter van eigen inmaak genieten.

En de huisvrouw uit de stad? In den afgeloopen zomer moest zij al vaak drie uur in de rij staan om ietwat groente te bemachtigen.

Wij zouden nog eens de hoeveelheden van de verschillende rantsoenen kunnen opsommen, doch het zou geen juist beeld geven, want zij zijn aan voortdurende verandering (meestal vermindering) onderhevig, en bovendien moet het officiële rantsoen beschouwd worden als een maximum, dat lang niet altijd te verkrijgen is.

Een groot gedeelte van de taak der huisvrouw bestaat dan ook uit winkelen, in de rij staan, en trachten "waar" op de bonnen te krijgen.

Wie kan het verwonderen, dat Nederlandsche vrouwen en moeders met sombere voor gevoelens den winter tegemoet zien?

★ Nieuws uit Nederland

Landvrouwenleidster geïnstalleerd

IN DEN HAAG is geïnstalleerd als "landvrouwenleidster" een zekere Mevr. Zwiers-Luth, naar eigen zeggen geboren en getogen op den Groningschen zandgrond. Mevr. Zwiers is benoemd door den boerenleider, en het schijnt haar taak te zullen zijn, te heerschen over de Nederlandsche boerinnen. Deze waren vroeger verenigd in den Boerinnenbond, doch zooals zoovele bonden en verenigingen is ook deze ontbonden en ingelijfd in den Landstand. In hoeverre de leden van den vroegeren Boerinnenbond zich bij den Landstand hebben aangesloten—indien zij daartoe al gedwongen kunnen worden

—is niet bekend. Voor elke provincie is een provinciale leidster benoemd.

Kinderen naar Duitsland

OOK DEZEN ZOMER zijn enkele duizenden kinderen voor een zesweeksch verblijf naar Duitsland gestuurd. Het heette, dat iedereen zich kon aanmelden, waarna zonder eenige partijdigheid een keuze uit de liefhebbers zou worden gedaan. In het begin gaven ook sommige niet-N.S.B. ouders hun kinderen op voor zoo'n Duitsche vacantie, doch merkwaardigerwijze behoorden zij nooit tot de uitverkorenen, terwijl alle kinderen, die wél mochten gaan, toevallig uit N.S.B.-gezinnen afkomstig zijn.

OP EN OM HET DAMRAK

★ Geforceerde koersdaling

DRIE DAGEN na de opschorting van den vrijen handel ter beurze van Amsterdam bereikten de omzetten van aandeelen niet meer dan een bedrag van fl. 618.000 tegen een week daarvoor tusschen de fl. 2½ en fl. 3½ miljoen. Er was vrijwel uitsluitend vraag en nagenoeg geen aanbod op de koersen, welke de noteeringscommissie bereid was toe te staan, waardoor koopers en verkopers niet tot elkaar vermochten te komen. Op 16 September was bovendien bekend gemaakt, dat alleen koersstijgingen boven het niveau van Dinsdag, voor zoo ver deze niet meer dan 1½% zouden bedragen, zouden worden toegestaan. Voor de meeste actieve fondsen bestond echter zoo'n groote marge tusschen de laatste officiële noteeringen en de voorgestelde koersen (gebaseerd op de advieskoersen van de hoeklieden), dat slechts enkele aandeelen het tot een notering konden brengen. Aan de limiet van 1½% koersstijging is niet lang vast gehouden, en na eenige dagen werden iets grooter veranderingen toegelaten, waarbij koersdalingen, welke vooral in het begin van die week vrij algemeen werden, onbeperkt toegestaan werden. Typeerend was het koersbeloop de vorige week Donderdag. Koninklijke werd aanvankelijk geadviseerd op 325 bieden-350 laten (tegen den laatsten officiële koers van 315). Voor dit fonds werd tenslotte een koers voorgesteld aan de noteeringscommissie van 321½, waarbij dan een reductie van 50% op de aangevraagde afdoeningen zou worden toegepast. Deze koers werd echter geweigerd hoewel den daarop volgende dag zaken tegen die notering werden toegestaan. Enkele dagen later bleek de markt in sterke verwarring geraakt te zijn, en viel het niet mogelijk voor Koninklijke verkopers te vinden tegen 300. Unilever, die een geheele week zonder notering gebleven

waren, bij een advieskoers van 190 en laatste officiële notering van 167, bleken aan het eind van de week tegen 169 verkopers te vinden.

Na een week van nagenoeg algeheelen stilstand van den handel heeft de Vereeniging voor den Effectenhandel zich tot Rost van Tonningen gewend, in zijn capaciteit van secretaris-generaal van Financiën en president van de Nederlandsche Bank. Bij deze besprekingen schijnt de Vereeniging eenige concessies toegezegd gekregen te hebben. Er werd althans verklaard, dat het niet de bedoeling van de autoriteiten was den beurshandel onmogelijk te maken of zoodanig aan banden te leggen, dat koopers en verkopers elkaar practisch niet tegen normale koersen konden vinden en dat evenmin de bedoeling was den bonafide belegger te treffen.

Sindsdien is de handel iets verbeterd, hoewel nog steeds tal van leidende fondsen niet tot een notering kunnen komen. Een nieuwe ontwikkeling zijn de executies welke nu geregeld gehouden worden, vooral van Koninklijke en Scheepvaart Unie, welke voortspruiten uit de vroeger reeds ingevoerde bepalingen waarbij verboden werd deze fondsen als leenings-onderpand te gebruiken.

De vrij zwakke stemming, welke zich had ontwikkeld als

gevolg van het drastische ingrijpen schijnt ook nog in de hand gewerkt te zijn door de aankondiging, dat een nieuwe groote leening te wachten staat. Per 15 Augustus was de vlottende schuld, schatkist papier plus uitstaande zilverbonnen al weer gestegen tot het enorme bedrag van fl. 2.711 miljoen.

Voor de invasie bedroeg de vlottende schuld niet meer dan fl. 400.000, terwijl sindsdien nog twee semi-gedwongen leeningen van elk fl. 500 miljoen zijn uitgegeven. Een jaar geleden bedroeg de vlottende schuld fl. 1.789 miljoen gulden, waaruit blijkt dat ook in de afgelopen 12 maanden de schulden in Nederland in onverzwaakt tempo zijn blijven toenemen, ondanks de sterk gestegen belastingen.

★ Britsche K.v.K. voor Ned. Oost-Indië

OP 24 SEPTEMBER j.l. is te Londen de 23ste algemeene Jaarvergadering gehouden van de Britsche Kamer voor Koophandel voor Nederlandsch Oost-Indië.

In zijn jaarverslag gaf de voorzitter (majoor L. H. Cripps, een broer van Sir Stafford) uiting aan de gevoelens van warme sympathie van de Britsche zakenwereld met het tijdelijk door een vijand bezette Indië en Nederland.

De tijdsomstandigheden hebben niet nagelaten invloed uit te oefenen op de werkzaamheden van de Kamer. Toch heeft men kans gezien de belangstelling voor Nederlandsch Oost-Indië levendig te houden in de Britsche zakenwereld en verschillende firma's hebben reeds hun verlangen te kennen gegeven om, zoodra de omstandigheden

dit toestaan, opnieuw het contact met Nederlandsch Rijksgebied in het Verre Oosten te heropenen.

Sprekende over de handelsmogelijkheden na den oorlog wees Major Cripps op de noodzakelijkheid om alle handelsbelemmeringen drastisch af te schaffen. Wij moeten streven naar een internationaal betaalmiddel waarnaar de valuta's van de respectieve landen zich kunnen richten op een basis van vraag en aanbod, zoodat een werkelijke ruil van goederen mogelijk wordt. Men moet niet vergeten, dat de import van primair belang is, en dat bij een natuurlijke import de export slechts wél kan varen.

Spreker verklaarde zich tevens een voorstander van nauwe samenwerking tusschen de zakenwereld en de overheid, maar hij verzette er zich tegen, dat de overheid de taak van den deskundigen zakenman zou overnemen.

De aftredende leden werden allen bij acclamatie herkozen. Sir Edward Campbell, M.P., die als gast aanwezig was, hield tenslotte nog een korte toespraak, waarin hij op de noodzakelijkheid wees om, wanneer de geallieerden de overwinning hebben behaald, er, nog voor het onderteekenen van eenig vredesverdrag, voor te zorgen, dat alle Japanners die zich in het Verre Oosten bevinden, zonder uitzondering, naar hun vaderland terugkeeren. Zij zullen anders blijven voortwoekeren als een malaria-pest. En de eenige oplossing daartegen is: "zorg dat je ze kwijt raakt".

BEURSKOERSEN AMSTERDAM

	Prae Oorlog					
Japan 6.12.41	6.3*	5.9	17.91	21.91	24.91	
Ned. Handel Mij.	175	105	135	a	127	127
Kon. Olie	344	187	385	a	a	b
H.V.A.	484	180	394	335	320	a
A'dam Rubber	328	110	239	a	187	a
K.P.M.	285	127	220	a	187	a
Ned. Scheepv. Unie	229	114	198	a	a	173
Jav. China Jap. Lijn	173	—	153	a	a	130
Vorstenlanden	137	59	106	a	89	90
Deli Batavia	280	109	178	a	155	152
Deli Mij.	334	134	226	198	188	190
Senembah	266	120	176	a	151	154
Ned. Indië 3% 1937 A	93½	81½	86½	86	85½	85½
Philips	285	240	353	305	275	266
Lever N.V.	174	137	218	a	a	172
AKU	158	148	164	156	156	153

*Voor val van Bandoeng

1) Door noteeringscommissie toegestane koersen

a) Geen notering

b) Biedkoers 305

B. W. BLYDENSTEIN & CO.

54-56 Threadneedle Street, London, E.C.2

BANKIERS: Gevestigd te London sedert 1858

DEPOSITO'S
REKENINGEN-COURANT BELEGGINGSADVIEZEN
ALLE BANKZAKEN

Onze desbetreffende afdeling is gaarne bereid inlichtingen te verstrekken omtrent de formaliteiten, welke noodzakelijk zijn in verband met de bepalingen van de Defence (Finance) Regulations.

★ EEN ONGELUKJE van Dr. Goebbels

DR. GOEBBELS is erin geloopen. Het is wel niet onze schuld, maar *Vrij Nederland* heeft toch de gelegenheid ertoe geschapen. Men hoore slechts.

Wij krijgen tal van denkbeelden toegestuurd omtrent hetgeen wij de Duitsers na de overwinning moeten aandoen. Nooit zijn zij zachtzinnig; er zijn erbij waarvoor Himmler nog geld zou geven. Soms is het wenschelijk er eens een op te nemen en te weerleggen. Men kan het verschijnsel niet negeren.

In ons nummer van 19 September hebben wij weer eens een dergelijk "uitvinder" aan het woord gelaten. Hij had een onmogelijk plan met Duitse kinderen. In een onderschrift is het gekarakteriseerd. Reuter achter vond blijkbaar originaliteit in de gedachte en seinde haar uit. Zoo ving Dr. Goebbels haar op.

Nu had Reuter de waarlijk onvergeeflijke fout begaan, *Vrij Nederland* te noemen, maar niet van de redactionele tegenspraak te gewagen. Verder ontstond misverstand doordat Reuter sprak van een "correspondent" als schrijver. Zoo heet hier een inzender. Maar op het vasteland is een correspondent een medewerker, waarvoor het blad verantwoordelijk is. Het was

voor een vervalscher als Goebbels een kleine stap, van een redactioneel voorstel van *Vrij Nederland* te spreken. Eerst heette het: *Vrij Nederland*, door Churchill betaald. (Downing Street 10 betaalt ons niet eens een abonnement!) Dat was weldra niet mooi genoeg. Churchill zelf had het voorstel gedaan, zoo verkondigde toen Berlijn.

Het geval was wat pijnlijk op den duur voor Dr. Goebbels. Want uit *Vrij Nederland* was te bewijzen dat hij vervalscht had. Daar was niet aan te ontkomen. Een leek weet, dat het Lezersparlement niet redactioneel is. En dan de tegenspraak onder het stuk!

De B.B.C. liet hem dan ook niet ontglippen. In het Nederlandsche, het Duitse, het Vlaamsche nieuws, en waarschijnlijk ook nog in andere uitzendingen, stelde zij het doortje aan de kaak. Hendrik de Prater illustreerde het geval met een lang en treffend gedicht. Zijn leven lang had Goebbels voor Reuter gewaarschuwd. Nu was hij zelf dupe.

Natuurlijk houdt hij nu vol. Overschreeuwen, met stalen gezicht liegen, dat is zijn kunst. Hij is nu geen dupe meer. Churchill had het plan uitgedroefd, en daarbij blijft het.

Maar plezier zal hij er niet meer van hebben. Dat hebben de onderdrukte volken, die, anders dan wij, zonder de geringste gevoeligheid zijn als het de Duitsers betreft, zoo veel te meer!

Wij gelooven niet, of Goebbels met het opblazen van het denkbeeld fortuinlijk geweest is. Maar hij moet het zelf weten. Zelfs zijn Duitsers weten nu — beter!

Amerikanen spreken voor "PRO PATRIA"

DE BEKENDE Amerikaansche vliegende correspondent H. R. Knickerbocker heeft Donderdagavond 24 September voor een vol Pro Patria-huis op vlotte wijze verteld van zijn ervaringen sedert Amerika aan Japan den oorlog heeft verklaard.

Op den dag waarop Singapore viel was hij in het laatste Nederlandsche vliegtuig uit Australië op weg naar Indië, waar hij tot enkele dagen voor den val van Java is gebleven. De heer Knickerbocker bracht hulde aan de Kon. Nederlandsche Marine, die ondanks het gebrek aan voldoende steun van "ons" (Amerika) tot den aanval overging. Hij was diep onder den indruk geweest van de kalmte in Batavia, de laatste dagen voor het einde. "Er waren geen vluchtelingen op de wegen. Ieder had gevolg gegeven aan den oproep van de regering om te blijven waar hij zich bevond."

Aan boord van een van de laatste schepen uit onze Oost begaf hij zich tenslotte naar Perth in Australië, vanwaar hij wederom met

een Nederlandsch vliegtuig zijn reis vervolgde.

Knickerbocker gaf zijn hoorders de verzekering, dat Amerika zich van ganscher harte in de oorlogvoering heeft geworpen. Hij sprak over de indrukwekkende productiecentra van vliegtuigen, die hij had bezocht. Over eenige jaren zou Amerika per jaar gemakkelijk 200.000 vliegtuigen kunnen produceren, die—indien de bomrekken zouden worden gevuld met zand inplaats van met bommen—heel Duitsland diep onder het zand kunnen bedelven.

Na hem sprak Majoor Nixon van het Amerikaansche leger, die er in een geestige toespraak den nadruk op legde, dat de Amerikanen niet naar Europa waren gekomen om voor de andere volkeren "den oorlog te komen winnen."

Gift voor Prins Bernhard Fonds

ONS WORDT medegedeeld, dat van "The Anglo-Dutch Plantations of Java Ltd.," wederom, thans voor de derde maal, een gift van £1.000 ontvangen werd voor het Prins Bernhard Fonds.

ROBIN HOOD
SAFETY RAZOR
BLADE
MADE IN SHEFFIELD, ENGL.

ROBIN HOOD SCHEERMESJES

Een prima kwaliteit
★ Sheffield mesje ★

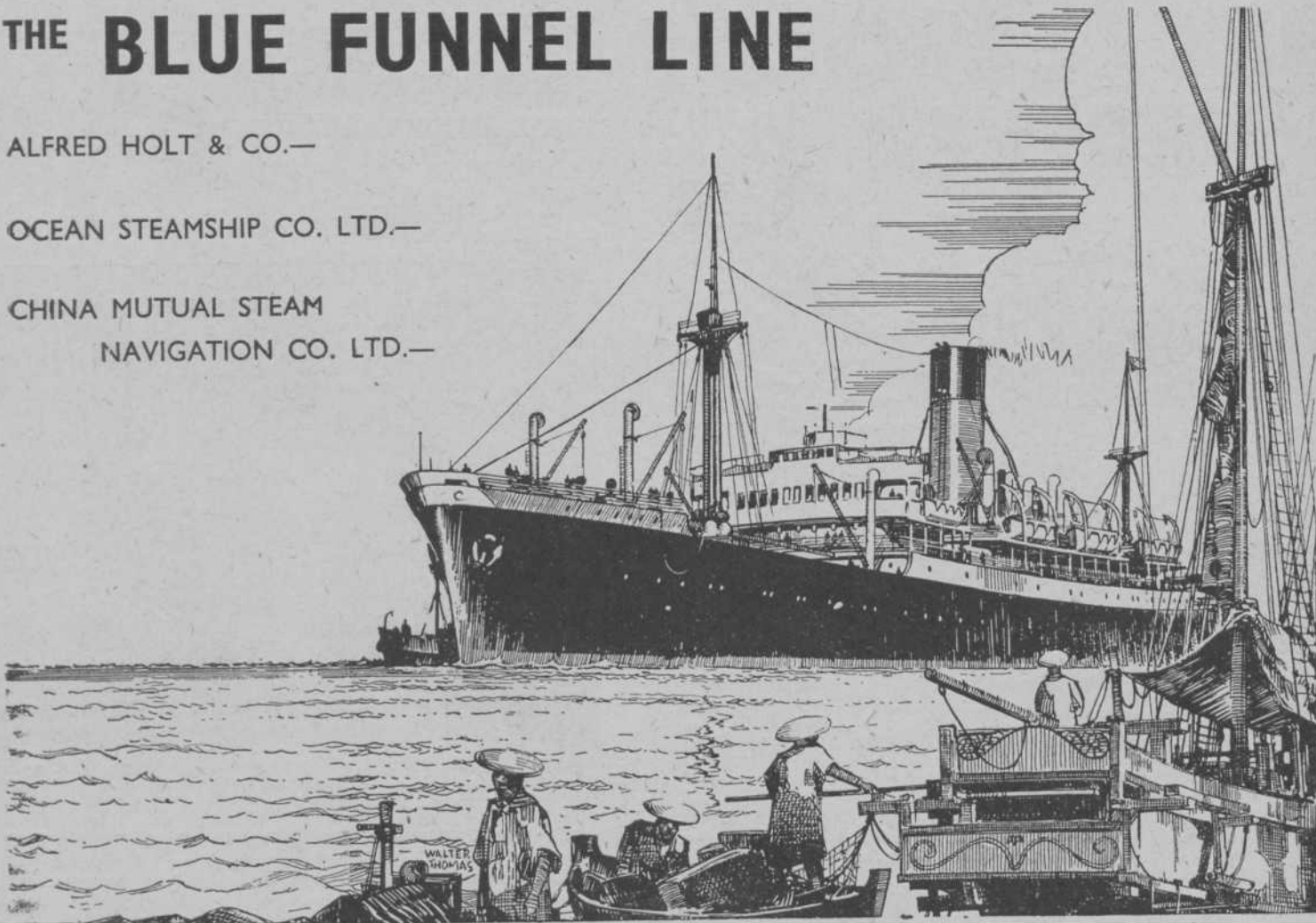
Eenige Fabrikanten:
George Ibberson & Co., 146 West St.,
Sheffield, Eng.

THE BLUE FUNNEL LINE

ALFRED HOLT & CO.—

OCEAN STEAMSHIP CO. LTD.—

CHINA MUTUAL STEAM
NAVIGATION CO. LTD.—

For all information on Netherlands East Indies Trade apply to
THE BRITISH CHAMBER OF COMMERCE FOR THE NETHERLANDS EAST INDIES (Inc.)
Cecil Chambers, Strand, London, W.C.2.

Aberdare Cables

**WEEST UZELF VAN VOORDEEL
DOOR ONS VAN DIENST TE ZIJN**

Wij verzoeken onzen overzeeschen klanten dringend om zooveel mogelijk onbeschermd kabels te bestellen, zoodat het staal voor noodzakelijker doeleinden bestemd kan worden.

Alleen wanneer bijzondere bescherming van den kabel absoluut noodzakelijk is, late men ons beschermde kabels zenden.

Onbeschermd kabels, die behoorlijk met jute of papier over het lood zijn geïsoleerd, zooals "Aberdare" ze kan leveren, hebben bewezen in tijd van nood, zooals thans, zeer goed te kunnen voldoen in plaats van beschermde kabels.

ABERDARE CABLES LTD.
NINETEEN WOBURN PLACE · LONDON · W.C.1

CABLEGRAMS: ABERCABE · WESTCENT · LONDON

METAL CONTAINERS

VOORZIEN VAN "Tri-Sure"

EN ANDERE SLUITINGEN

IJZEREN VATEN

voor BENZINE · BITUMEN · VETTEN
OLIE · POEDERS · ASFALT · CEMENT etc.

Aanvragen: METAL CONTAINERS LTD., SEYMOUR HOUSE, PALL MALL, LONDON
Fabrieken: N.W. Engeland & Schotland, Geaffilieerde Maatschappijen Oversea M.W.50

NETTLEFOLDS SCHROEVEN

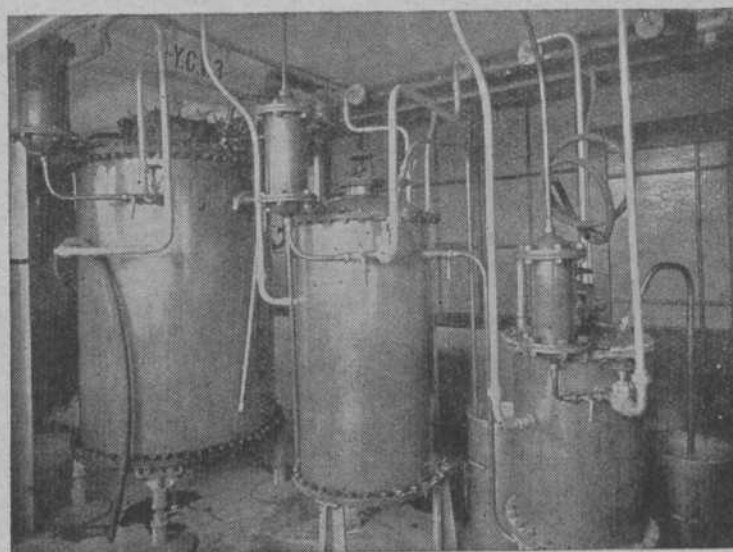
'KWALITEIT OVER DE
GEHEELE WERELD DEZELFDE'

HANDELSMERK

GUEST, KEEN & NETTLEFOLDS, LTD
BIRMINGHAM

**SALUUT AAN ALLE
VRIJE NEDERLANDERS
VAN EEN BRITSCH
INDUSTRIE**

No. 18. Het aantal gistcellen vermeerderd zich snel, zoodat steeds grotere reservoirs noodig zijn om de nieuwe cellen ook gelegenheid te geven aan het vermenigvuldigingsproces deel te nemen

BRITISH FERMENTATION PRODUCTS LTD.

Londen, Ipswich en agentschappen in alle deelen van het land
De fabrikanten van

CHIEFTAIN GIST, CHIEFTAIN Ei-vervangings-
middel, **CHIEFTAIN** beschuitjes, en andere Chieftain
producten voor het publiek, den bakker en den
levensmiddelenfabrikant.

LEZERS PARLEMENT

De lezers kunnen op deze bladzijde meeningen of denkbeelden te kennen geven ten bate van de nationale zaak, onafhankelijk van de opvattingen der redactie

EEN CENTRAAL ADRES-BUREAU GEWENSCHT.

Geachte Redactie,

Velen van ons refuges zijn in de noodzakelijkheid geweest, eenige malen van woonplaats te veranderen, hetgeen met zich medebracht, dat wij de daarvoor in aanmerking komende instanties daarvan kennis gaven. In de praktijk blijkt echter, dat dikwijls vergeten wordt aan alles te denken, waardoor, bij enkele van die instanties, het reeds verouderde adres als het juiste geboekt staat. Ook komt het voor, dat men op een gegeven oogenblik zijn adres ergens opgeeft en dat na eenige maanden soms, voor het eerst gebruik van bedoelde opgave moet worden gemaakt, doch dat op dat tijdstip deze woonplaats al niet meer de onze is. De adreswijzigingen die men aan de postkantoren opgeeft, blijken nu eens wel, dan weder niet op de brieven te worden aangebracht en zoo gebeurt het vaak, dat een voor ons bestemde brief aan een verouderd adres bezorgd wordt, waar hij lang blijft liggen voordat hij als onbestelbaar wordt teruggezonden, dan wel dat hij toevalligerwijze door een bevriende hand toch nog te bestemder plaatse bezorgd wordt. De Nederlandsche instanties, waarmee me hier te lande te maken heeft zijn o.m. Consulaat, emergency committee, Stratton House, Roode Kruis, Nederlandsche Belasting dienst en dan zijn er nog enkele committee's en instanties, die van tijd tot tijd over onze juiste adressen de beschikking willen hebben. Het komt mij daarom uiterst nuttig voor indien men een centrale afdeling in het leven zou roepen, waar de juiste adressen van alle refuges geboekt en ook bijgehouden worden en van waaruit alle daarvoor in aanmerking komende instanties — in voorkomende gevallen — van de juiste adressen van de door hen te verzenden circulaire's of andere mededeelingen aan ons refuges worden voorzien. Het voordeel hieraan verbonden is, dat wij refuges, bij verhuizing, slechts aan de bovengenoemde centrale van onze adreswijziging behoeven kennis te geven en dat van daar uit die wijziging aan alle daarvoor in aanmerking komende instanties wordt doorgegeven. Die binnengekomen opgaven en wijzigingen zouden dan van week tot week bijeenverzameld worden en dan doorgegeven, om daarna, nadat iedere instantie voor zoverre hij van die opgave kennis behoort te nemen, aan het centrale bureau te worden teruggezonden. Aan ons refuges dient dan de verplichting te worden opgelegd, genoemde centrale steeds van elke wijziging van ons adres en kennis te stellen.

EEN REFUGEE.

(Het Informatie Bureau van het Ned. Roode Kruis, Stratton House, Stratton Street, London, W.1, is reeds het centrale Bureau voor adressen van Nederlanders. Het Bureau staat in geregeld contact met andere Nederlandsche instellingen. Helaas ondervindt het bureau echter nog veel te weinig medewerking van Nederlanders buiten het bezette gebied. Indien iedere Nederlander — zelfs wanneer hij nog geen Roode Kruis berichten heeft ontvangen of verzonden — het bureau zoo spoedig mogelijk in kennis stelde van zijn adresverandering, zou het bureau de taak vervullen van de door "Refugee" genoemde centrale afdeling van de Nederlandsche regering. Het Roode Kruis beschouwt de in zijn bezit zijnde adressen als vertrouwelijk en geeft deze nooit door zonder toestemming van de persoon in kwestie.)

Deze regeling beantwoordt nog niet geheel aan den wensch van den inzender, doch het zou zeker aanbeveling verdienen, indien de regerings instanties dit voorstel in overweging zouden kunnen nemen. Red. "V.N.")

VERANTWOORDING

Geachte Redactie,

Het schijnt dat het hoofd van de Centrale voor Koopvaardij-

officiëren niet in staat is een eigen vakblad uit te geven, wat bij de heerschende paperschaarschte begrijpelijk is. Er is dus geen gelegenheid, verantwoording af te leggen van de geïnde contributie. Mijn vraag is nu of het niet mogelijk is dit eens per jaar in Vrij Nederland te doen? Ik schat het ledenaantal op een 5.000 en tegen £3 per jaar geeft over twee jaar een bedrag van £30.000 hetgeen ik wel de moeite waard vind.

Bedankend voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,

H. A.

Wij zijn steeds gaarne bereid dergelijke verantwoordingen, mits kort gehouden, op te nemen.

Red. "V.N."

EEN MISLEIDEND PSEUDONIEM

In ons vorig nummer had een inzender het pseudoniem Kortlang gekozen. Wij wijzigden steeds een pseudoniem, dat samenvalt met een familienaam, maar ditmaal was ons het bestaan van een dergelijke familienaam niet bekend. Daar dit wel het geval blijkt, stellen wij er prijs op mede te deelen, dat Kortlang niet als familienaam bedoeld was.

Red. "V.N."

★ Stuurliu aan den wal

HET IS EEN dierbare, Nederlandse gewoonte om aan iedereen, die het al of niet hooren wil, zijn meening over alles en nog wat ten beste te geven. Wij zouden niet gezond zijn, als wij het nalieten. Hiertegen is ook geen bezwaar, zolang het niet schadelijk is. Anders is het, als de opmerkingen verdeeldheid en wantrouwen dreigen te brengen in ons kamp. Het voorbeeld van bezet Nederland reeds moet ons daarvan afhouden. Voor ons is bovenal vereischte: Eenheid.

Daarom heb ik mij eenige weken geleden tot de pas aangekomen in Engeland gericht, en hun aanbevelen, zich niet door den schijn te laten misleiden en de betrekkelijkheid der dingen niet uit het oog te verliezen. Op nuchtere, Hollandse wijze moeten wij de feiten bekijken en laten spreken.

Stuurliu aan wal hebben ons verweten, dat wij toch maar toegaven, dat er dingen hier niet in orde waren. De Duitschers zouden dat in het Vaderland gebruiken, en wat zou men daar dan van ons denken? Inderdaad, men heeft daar totnogtoe in de illusie

geleefd dat hier alles volmaakt is. Twijfel aan onze volmaaktheid is daar nooit opgekomen. Welk een schok nu, deze ontdekking! Neen, waarde landgenooten in den vreemde, men zou ons benijden, omdat hier nog critiek mogelijk is, omdat wij onzen mond mogen open doen. Men zal zich verheugen dat hier de vaderlandsche traditie van openhartigheid en een vrije pers nog voortbestaat.

Van dergelijke stuurliu heb ik ook critiek op Vrij Nederland gehoord, naar aanleiding van de artikelen over de kampen in Zwitserland. Ik raakte er zelfs onder den indruk van en vroeg mij af, of de redactie en de censuur door wier zeven dergelijke artikelen behooren te gaan, waren te kort geschoten. Toen ik inlichtingen ingewonnen had, was ik gerustgesteld. De betrokken instanties, die toch wel tot het beoordeelen van het gewenschte of ongewenschte van dergelijke mededeelingen bevoegd zijn, hadden niet gefaald.

Men meende dat de Zwitsersche Regeering ons deze opmerkingen euvel zou duiden! Wij vernamen daartegen-

over: De Zwitsers staan onder sterken, eenzijdigen druk. Wat tegendruk, zij het ook in den zachten vorm van een voorstelling der feiten, is noodzakelijk, willen de onzen niet in een onmogelijken toestand geraken. Die tegendruk is niet enkel voor de onzen nuttig en noodig, maar zelfs voor de Zwitsers. Waar komen dezen anders terecht? Menig Zwitser bleek erkentelijk voor de critiek. Toen wij neutraal waren, heeft critiek van de eene partij ons menigmaal geholpen in onze positie tegenover de andere partij. Wie alleen maar het hoofd buigt, komt te kort. Men heeft zelfs niet bestaande conventies, welke Zwitserland zouden verplichten, illegaal over de grenzen gekomen te interneren, tegen de artikelen aangehaald. Waarlijk, op den wal weet men niet alles van navigatie. Pijnlijk ware het voor de Zwitsers geweest, als zij geprezen waren.

De fraaiste opmerking was, dat wij de Duitschers te wijs maakten. Dezen, zoo meenden blijkbaar dergelijke critici, hadden totnogtoe geloofd, dat Nederlanders slechts naar Zwitserland ontsnapt om er

rotswanden te bestijgen, te skiën, of om watersport te bedrijven op de Zwitsersche meren. Dat de publiek belangstelling in de heele wereld zich bezig houdt met aan Duitschen greep ontsnappen, dat deze dapperen voor microfoon en in de geïllustreerde bladen verschijnen — en dat er ook Duitschers met Argus-oogen in Zwitserland, in Frankrijk, in Spanje en Portugal rondwaren; dit alles scheen aan de aandacht van deze stuurliu aan wal ontsnapt.

Laten wij minder eraan denken wat de Duitschers kunnen doen en de angstvalligheid overlaten aan hen, die de gepaste maat daarvan beter behooren te kennen, dan de critici zonder ervaring en zonder kennis van zaken. Laat ons niet als nurkschen van den walkant onze opmerkingen maken, maar gezamenlijk de handen aan tuig en roer slaan — ieder op zijn post — opdat ons schip van staat zoo spoedig en zoo zeker mogelijk de haven van een bevrijd Nederland binnenloopt.

Met de beste wenschen voor een behouden vaart,

IGNITARIUS.

★ JAPSCH REGIEM IN INDIË

Vrouwen in woonbuurten geconcentreerd

BLIJKENS DE JAPANSCH radio heeft het Japansche militair bestuur op 9 September een besluit afgevaardigd, waarbij alle Nederlandsche, Britsche, Amerikaansche en Australische vrouwen naar speciaal daarvoor aangewezen woonbuurten moeten verhuizen. Een officieel woordvoerder legde uit, dat het besluit was genomen uit het verlangen, de gezinnen van krijgsgevangenen en die van vijandelijke nationaliteiten, die door de oorlogsomstandigheden niet langer in hun vroegeren staat kunnen leven, te doen samenwonen.

Een bureau voor buitenlandse ingezetenen zal voor de regeling van deze aangelegenheid worden geopend.

De exploitatie van Sumatra

Een Jap-rapport uit Medan zegt, dat men daar druk bezig is de op Sumatra aangerichte schade in de havens, aan bruggen, wegen en industrieën te herstellen. Sumatra, zoo zegt dit rapport, leed het ergste onder den oorlog, want de Nederlanders vernielden op hun terugtocht alle olie- en steenkoolvelden, de fabrieken en haveninrichtingen.

De Jappen beweren weliswaar, dat de haven van Belawan, 25 kw. van Medan verwijderd, thans beter is ingericht dan te voren, maar daar gelooven we geen steek van.

Ongeveer honderd Japansche "landbouw - deskundigen" (waarschijnlijk de plundersaars van de drie-maands-cursussen) zijn op Sumatra aangekomen om er den landbouw "te verbeteren."

De rubberondernemingen van Sumatra zijn met die van Malakka bijeengebracht in de

"Shonan (Singapore) Japanese Rubber Association." Meer dan 100 maatschappijen, zoo zegt het rapport, zijn lid van dit verbond, dat een gigantisch plan heeft om de rubberproductie van Malakka en Sumatra te verhooogen. En de stumpers weten nu al geen raad met de millioenen ton productie, waar ze geen koopers voor hebben en die ze gedeeltelijk probeeren te verwerken tot olie en benzine, welke er natuurlijk veel goedkoop uit den bodem te winnen is, zoodra de olievelden hersteld zouden zijn.

Verschillende maatregelen

Om de plundering der verschillende bezette gebieden wat eenvoudiger te maken hebben de Jappen den Indischen gulden nu maar gelijk verklaard

met de Straitsdollar, die in 1940 ongeveer 90 ct. noteerde.

De directie van een der drie warenhuizen-concerns in Japan, alle in handen van de Japansche aristo-geldmagnaten, heeft besloten in Indonesië filialen te openen. Onder Nederlandsch bestuur waren er reeds duizenden kleine Japansche toko's en enkele die den omvang van een warenhuis aannamen.

Een stroom van Japanners drijft terug terug naar Indië om nu vooraanstaande plaatsen in de cultuur, industrie en rijstpellerijen in te nemen.

Tokio-radio kondigt aan, dat een ex-professor der universiteit te Tokio te Batavia de geneeskundige behandeling der Inheemschen is begonnen. Alsof Indië niet overdekt is met een

★ DE HEROVERING VAN DE PACIFIC

Het geallieerde offensief

DE AUSTRALISCHE troepen hebben de Japansche aanvallers in de Owen Stanleybergen in Oost-Nw.-Guinea iets teruggedrongen. De geallieerde luchtmacht bombardeert in toenemende mate de Japansche aanvoerlijnen van Timor tot Rabaul. Amerikaansche mariniers hebben en houden de bezette Salomonseilanden stevig vast.

Wij deden reeds uitkomen, dat deze gevechten op zich zelf niet van groote beteekenis zijn, maar dat ze het uitgangspunt vormen voor het geallieerde offensief, dat nader komt met den groeienden stroom van vliegmaschinen, schepen en versterkingen uit Amerika. Reuters correspondent bij de Amerikaansche vloot in dat deel der Pacific berichtte dezer dagen, dat de geallieerde plannen voor de herovering van de Pacific met groote voortvarendheid zijn uitgewerkt. Tegen-invalen der Vereenigde Naties mogen moeilijk zijn en tijd kosten — de Japanners besteedden ten minste tien jaar aan de voorbereiding hunner invasie — ze zullen vastberaden worden uitgevoerd, langs wel overdachte lijnen.

Een der grootste moeilijkheden zijn de verbindingslijnen. In de geallieerde plannen zijn

speldepunten op de kaart belangrijke voorraadbases. Nieuwe vliegvelden zijn aangelegd in de rimboe. Convooien loopen havens binnen waar twee jaar geleden een dag vrijaf werd gegeven als een schip ze aandeed. Machtige vloot-eenheden stoomen langs eilanden, waar tot voor kort de kano's der inboorlingen de eenige vaartuigen waren.

De Japanners hebben geen tijd verloren laten gaan in de versterking der bezette gebieden en de herovering is een geweldige taak, maar nu het offensief is begonnen moet het voortduren en in kracht winnen. Dat beteekent een onafgebroken stroom van mannen en schepen naar het front in de Stille Zuidzee. Amerika, zoo voegen wij eraan toe, kan en zal ze er brengen.

Nederlandsche vliegers in Amerika

Reeds zijn de eerste 44 Nederlandsche vliegers te Fort Leavenworth in Kansas afgeleverd. Ze gaven een vliegemonstratie. Vlieger Van Haselen sprak hen toe voor hun vertrek.

Wijlen majoor Jack Berry van het Amerikaansche Luchtwapen werd postuum onderscheiden voor zijn dapperheid en diensten in de verdediging van Ned.-Indië. Hij streed boven Java, Celebes en Australië.

net van moderne hospitalen en klinieken.

De Mof-sche radio kondigt zelfs aan, dat de Jappen een Medische Hoogeschool op Java willen openen en dat ze malaria, tuberculose, lepra en typhus willen bestrijden. Alsof die hoogeschool niet bestond en dat niet reeds tientallen van jaren gedaan is, beter dan de Jappen het ooit zullen doen.

Delitabak en katoen

Een Japansch deskundige heeft de "vruchtbare en dunbevolkte" streken van Noord- en Zuid-Sumatra als de meest geschikte districten aangewezen voor de Japansche emigratie naar Oost-Azië. Hij wil er in plaats van rubber, rijst en katoen verbouwen. De Sumatraansche tabakscultuur zal evenals de Philippijnsche, van sigarentabak op sigarettentabak worden gebracht.

Wat de katoenplannen op Celebes betreft, hooren we dat de productie tot 40.000 ton zal worden opgedreven, als het mogelijk is voldoende arbeiders voor die cultuur te krijgen. Japansche militaireen hebben daar echter speciale middelen voor.

Verder worden natuurlijk steeds door brieven van Australische krijgsgevangenen door de radio uitgezonden, met pathetische opmerkingen en verzoeken om antwoord. Australië blijft hardnekkig zwijgen.

Japansche vliegtuigfabriek

Er is een bericht van het Koreaansche Nationale Front in Amerika, dat de Japanners voornemens zouden zijn een groote vliegtuig-montage-industrie op Java te openen. Zeer waarschijnlijk klinkt het bericht niet, maar het is mogelijk. Er is naar men weet, een dergelijke auto-industrie van de General-Motors te Batavia.

Er was ook een gerucht, dat er cholera in Indië zou uitgebroken zijn. Dat zou de grootste aanklacht zijn jegens Japansche bestuur, want sedert 1920 hebben we, dank zij den dienst der Volksgezondheid, in Indië geen cholera meer gehad. En tot 1915 hadden we die schrikkelijke ziekte bijna ieder jaar.

★ Eerbewijs

voor minister Soejono

Pangeran en Gouden Pajong

De Staatscourant van 15 September bevat een Kon. Besluit, waarbij aan Raden Adipati Ario Soejono, den Indonesischen minister zonder portefeuille, den hoogsten adellijken titel van Pangeran wordt verleend. Deze titel geeft den heer Soejono het recht den gouden Song-Song te dragen, en is een waardeering voor zijn diensten aan het Koninkrijk der Nederlanden.

NUFIX

is good
for your hair

* Obtainable everywhere in limited quantities

DE VERDEDIGING VAN DE WEST

Lt.-Admiraal Furstner op Curaçao

IN EEN persgesprek te Washington gaf Lt.-Admiraal Furstner een uiteenzetting van het werk der Koninklijke Nederlandsche Marine. Daarbij verzekerde hij, dat alles gedaan wordt om onze zeewegen in de Caraïbische Zee te beveiligen.

Enkele dagen later vloog de admiraal naar Curaçao, bij zijn aankomst begeleid door twee Amerikaanse bommenwerpers, als eerewacht in de lucht. Bij de landing werd hij verwelkomd door den gouverneur, schout-bij-nacht Robinson en tal van Curaçaosche ambtenaren. Er was een militaire eerewacht op het vliegveld en bij het Paleis van den gouverneur.

Des namiddags was er een welbezochte ontvangst, waar honderden met onzen vlootvoogd en minister van Marine kennis maakten.

De toekomst van Suriname

Prof. Kielstra, gouverneur van Suriname, op bezoek in de Vereen. Staten, zeide in een rede voor de Nederlandsche Club te New York, dat er een uitstekende samenwerking bestaat tusschen de bevolking van Suriname en de daar gelegerde Amerikaanse troepen.

Tezelfder tijd gewaagde gouverneur Kielstra met grooten nadruk van de trouw en afhankelijkheid der bevolking. Alle klassen en alle rassen zijn bereid tot elke opoffering om de bezette Nederlandsche gebieden te bevrijden.

Wat de toekomst van Suri-

name betreft, noemde hij de vraagstukken meer van economischen dan van politiek aard. Emigratie is volgens hem in de eerste plaats noodzakelijk. De exploitatie van bauxiet heeft sedert 1932 nieuwe mogelijkheden geopend en Suriname financieel onafhankelijk van het Moederland gemaakt. Deze betrekkelijke voorspoed houdt echter verband met den oorlog en het gebruik van aluminium. De toekomst van Suriname daarentegen is afhankelijk van de toeneming der bevolking. In dit verband bracht hij hulde aan ex-minister Welter, die de noodzaak van landbouw-immigratie inzag. Zoodanige immigratie kan geen enorme voorspoed brengen, maar ze is de basis van elke verdere ontwikkeling.

Het zal daarom een vraagstuk van langen duur zijn en groote offers van de andere deelen des Rijks eischen. Moederland en Ned.-Oost-Indië moeten samenwerken en hun emigranten zenden; Curaçao's samenwerking is noodig voor den afzet van meer Surinaamsche producten. Op zijn beurt kan Suriname medewerken door een verandering in den geest en door zijn deuren open te zetten voor deze immigratie. Dat is de eenige weg voor de economische verheffing van Suriname.

Desgevraagd deelde gouverneur Kielstra nog mede, dat de Nederlandsche Regeering een mijn-ingenieur uitzendt om een onderzoek in te stellen naar metalen in Suriname's bodem, buiten goud en bauxiet.

Pakketten voor krijgsgevangenen

De president van de Nederlandsche Club, J. A. Delaney, deelde nog mede, dat hij een kaart had ontvangen van sergeant-vlieger-waarnemer A. C. den Boer, behoorend hebbende tot een groep Nederlandsche vliegers die op hun reis door Amerika in Juli 1941 te New York zijn onthaald en die nu in Duitse krijgsgevangenschap is met drie anderen. Hij schreef: "Wij zijn in goede gezondheid en in goeden Nederlandschen geest". Hij vroeg om postpakketten voor

Binnenkort verschijnt HET TWEEDE DEEL VAN

Verkrijgbaar bij de Boekenafdeling van de Netherland Publishing Comp., 7 Park Lane, London, W.1. tegen den prijs van **10'6** of 11 sh. per post thuisgestuurd

U KUNT het tweede deel van dit boekwerk slechts ten volle apprecieeren indien U het eerste deel, dat het eerste jaar der Nazi-Overheersching in Nederland behandelt, heeft gelezen. Er zijn nog maar eenige exemplaren voorradig. Bestelt daarom nog heden het eerste deel van "JE MAINTIENDRAI"

Eveneens verkrijgbaar:

DE OVERWELDING VAN NEDERLAND
door Z.E. Minister E.N. van KLEFFENS—Prijs 4sh.
EEN LITHO VAN H.M. de KONINGIN
door COR VISSER—prijs 2sh. 6d.

de krijgsgevangenen en daaraan was met liefde voldaan.

Stemmen van Curaçao

Op Curaçao werd het eeuwfeest herdacht van de instelling van het Apostolisch Vicaraat aldaar. Gouverneur Kasteel en de apostolisch vicaris, msg. Verriet, hielden toespraken. Die van bisschop Verriet, gericht tot de katholieken in Nederland, werd uitgezonden. Daarin zegt bisschop Verriet: "Wij bidden elken dag voor U in Uw verschikkelijk lijden."

Monseigneur Verriet kreeg van de Venezolaansche Regeering de Orde van Fransisco de Miranda.

Beurs- en Nieuwsberichten betreurt het, dat ondanks de toezegging van minister Kerstens, Curaçao niet vertegenwoordigd is in de Nederlandsche Missie in de Vereen. Staten.

"Men moet niet vergeten," zegt het blad, "dat dit thans het eenige gebied is van *Vrij Nederland*." (Een kleine vergissing!)

★ Lezing van Dr. van MOOK en Dr. I. W. Beyen

HET "INSTITUTE OF EXPORT" heeft een serie bijeenkomsten gearrangeerd ter behandeling van het onderwerp: "Trade after the War."

Z.E. Dr. H. J. van Mook zal op een van deze bijeenkomsten in dit verband een bespreking geven over Nederlandsch Oost-Indië. Deze bespreking zal worden gehouden in de "Assembly Hall" of the "Royal Empire Society," Northumberland Avenue, Londen, W.C.2, op Maandag, 5 October, om 5 uur n.m. Toegang voor belangstellenden.

DE "Czechoslovak Economic Advisory Association in London" heeft een serie lezingen georganiseerd, waarop vertegenwoordigers van de geallieerde regeeringen te Londen zullen spreken over: "De economische problemen in Europa na den oorlog." De vol-

gende spreker zal zijn de financieele adviseur van de Nederlandsche regeering, Dr. I. W. Beyen, president van de Bank van Internationale Betalingen in Bazel. Deze lezing zal plaats vinden op Vrijdag, 9 October 1942 om 5 uur n.m. in de "Czechoslovak Institute," 18 Grosvenor Place, London, S.W.1. Toegang voor belangstellenden.

GOUD · DIAMANTEN JUWELEN · ZILVER

Gevraagd: Onverschillig in welken toestand
Oud of nieuw
Tegen de hoogste prijzen
A contant of *taxatie* zonder verplichting
Wij hebben geen agenten

Komt persoonlijk bij ons of schrijft per aangestekenden brief aan

HARRODS LTD.

Tel.: SLOane 1234 Londen, S.W.1

Reeds jaren heeft men getracht immigranten naar Suriname te krijgen en er zijn daar ook heel wat nederzettingen van niet-inheemsche bevolkingsgroepen (Javanen Britsch-Indiërs, e.a.), doch, zooals men op deze bladzijde kan lezen in een rede van den Gouverneur van Suriname, dr. Kielstra, er moeten nog veel meer werkkrachten van buiten komen, wil Suriname met vrouwen de na-oorlogse toekomst tegemoet kunnen zien. De foto toont immigranten-woningen op een plantage in Suriname

HART ACCUMULATOR CO. LTD.

ELECTRISCHE
ACCUMULATOREN
VOOR
LICHT EN DRIJFKRACHT
INSTALLATIES
TELEFOON-KANTOREN
AUTO'S, RADIO'S, ENZ.

Prijscuranten op aanvraag

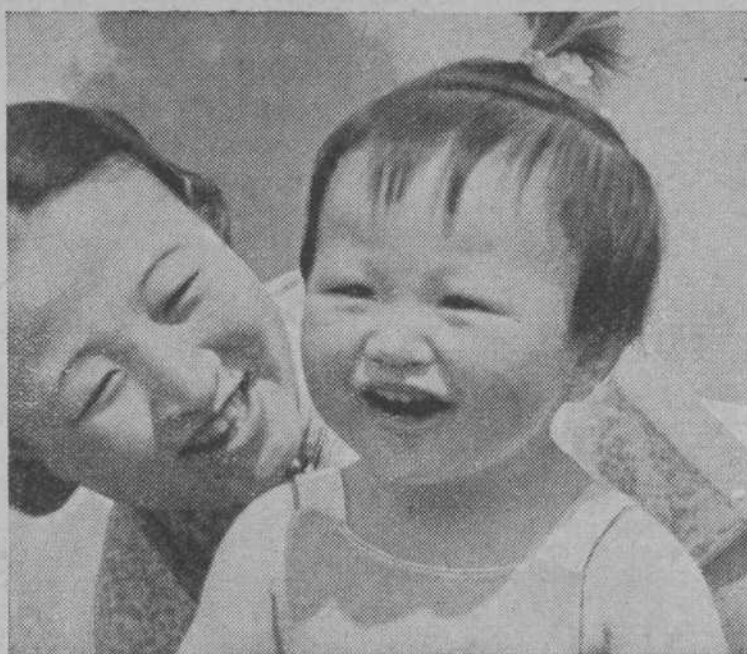
STRATFORD, LONDON, E.15
Telegram-adres : Hartmossel Strat London
CODES : ABC 5de en 6de druk & Benthleys

Zoodra de Geallieerden de
overwinning hebben
behaald, zullen "Triumph"
sigaretten weer verkrijgbaar
zijn om de smaak-
zintuigen van de
oude klanten in
Nederland weer
te streelen.

TRIUMPH

'n triumph
van smaak

Militair Doelwit

De kleine Woe Lien van Tsjoenking is heusch niet zooveel anders dan kleine Wim. Hij houdt van snoepen en van spelen en van vogeltjes en bloemen en van ondeugend zijn en van zijn mamme.

Maar er is één groot verschil. Het hart van zijn moeder wordt nu door vreeselijke angst verscheurd. Want duizenden kleine Woe Liens in China zijn vermoord.

Vijf jaar geleden zette het zachtmoedige, culturele China zich schrap tegen een barbaarschen vijand der vrijheid. Het staat vandaag den dag nog op beide beenen, rechtop, onversaagd en zonder morren. Maar het lijdt onder een wanhopig tekort aan alle mogelijke dingen, niet alleen oorlogsmateriaal en verbandmiddelen, doch ook alles wat moeders voor haar kinderen nodig hebben.

Geeft toch! Geeft toch, wat u missen kunt, uit den grond van uw hart, als bewijs van dankbaarheid voor China dat ons zooveel heeft geholpen, om te voorkomen dat wij zouden lijden, zooals het zelf lijdt.

helpt China zooveel ge kunt

Cheques of postal orders worden gaarne ingewacht bij Lady Cripps, United Aid to China Fund (B.42), 13 Regent Street, London, S.W.1
(Geregistreerd bij de War Charities Act, 1940)

THE BRITISH PLASTER BOARD LIMITED

Eigenaars van de grootste gipslagen in Engeland

FABRIKANTEN VAN

GEBRANDE GIPS alle gradaties

MUUR- EN ZOLDERING GIPSPLEISTER

Voor snel en duurzaam stucadoorswerk

KEENES EN PARIAN CEMENTSOORTEN
PARAMOUNT VUURVASTE GIPSBETIMMERING

Gemakkelijk te bevestigen en te spijkeren $\frac{1}{2}$ " - $\frac{3}{4}$ " - $1\frac{1}{2}$ " dik.

GROF EN FIJN GEMALEN GIPS
VOOR ALLE DOELEINDEN

WALLASEY, CHESHIRE . ERITH KENT

Telegramadres : PLASBOARD. WALLASEY . PLASBOARD, ERITH

HOWDEN

- Zuig- en onderwind-ventilatoren met stoom-machine of elektrische aandrijving.
- Howden—Ljungstrom lucht-verhitters.
- Howden—"Vortex" vlieg-aschvangers, natte en droge soort.
- Howden—Johnson hoofd- en hulpketels.
- Howden snelloopende stoom-machines.

Howden scheepshulp-werktuigen voor vaartui-
gen van elke grootte, van
de "Queen Elizabeth" af
tot de kleinste sleepboot
toe.

JAMES
HOWDEN
& COMPANY LIMITED

195 Scotland Street, Glasgow, C.5.

Elken dag
BOVRIL
beteekent
elken dag
meer
levenslust

Bovril
gezondheid
en levenslust

★ Buiten het Rijksgebied

De nieuwe Minister van Oorlog bij de Brigade

"IK SPREEK TOT U als landgenoot tot landgenoot, als man tot man," aldus zeide Minister Jhr. O. C. A. van Lidth de Jeude in zijn toespraak tot de officieren en soldaten van de Kon. Ned. Brigade "Prinses Irene", die hij in het kamp bezocht. "Dit is" zoo vervolgde hij, "geen tijd voor woorden, maar voor daden. Gij hebt Uwe gezinnen verlaten, Uw persoonlijke belangen moeten opofferen. Gij zijt uit alle deelen der wereld naar hier gekomen. Er is hier een grootsche taak voor U weggelegd. Het vaderland zal U, indien gij deze goed vervult, grooten dank verschuldigd zijn. Die taak omvat de voorbereiding voor den dag, dat gij tot den aanval zult kunnen overgaan. Een dag, die stellig eenmaal zal aanbreken. Gij dient U zoo voor te bereiden, dat gij volkomen gereed zijt om den strijd te strijden, waarin gij alles zult herwinnen wat verloren is gegaan. Men zal van U moeten kunnen zeggen: 'dit zijn de mannen, die den spits hebben afgebeten in den strijd om de vrijheid, en die de vlag weer op Nederlandsch grondgebied hebben geplant'".

Minister van Lidth de Jeude was vergezeld door den inspecteur van de Nederlandsche troepen Generaal-Majoor J. H. Phaff. De brigade-commandant Luit. Kol. A. C. de Ruyter van Steve-

Bij zijn bezoek aan de Brigade (zie elders op deze bladzijde) heeft de nieuwe minister van oorlog, Jhr. O. C. A. van Lidth de Jeude, de Brigade toegesproken

ninck, O.B.E., ontving den Minister, die daarna Col. Bernard, van British Liaison H.Q., aan zich liet voorstellen.

Na de troepen geïnspecteerd te hebben, nam de minister de parade af. Als parade-commandant fungeerde Majoor E. M. A. Suylen.

Versterking der Brigade

ONLANGS is een zesde detachement Nederlandsche vrijwilligers en dienstplichtigen, uit Zuid-Afrika afkomstig, in Engeland aangekomen, voor dienstneming bij de Koninklijke Nederlandsche Brigade "Prinses Irene."

★ Amand voor den Krijgsraad

"IK BEN BLIJ, dat ik mijn zaak verloren heb. Van nu af aan zal iedereen zijn militairen dienstplicht moeten vervullen."

Dat waren de woorden van Jean Jacques Amand, dienstplichtig soldaat in de Nederlandsche Brigade "Prinses Irene," die wegens desertie terecht stond voor een Nederlandschen Krijgsraad. Hij voegde daaraan toe: "Ik heb mijn ouders in bezet Nederland. Mijn broers zijn daar ook. Ik hoop in staat te zijn actief deel te nemen aan den strijd tot hun bevrijding van het Duitsche juk."

Maar de auditeur-militair—het Openbaar Ministerie—wees erop, dat Amand zonder verlof te hebben uit het kamp was verdwenen en in de tweede plaats niet was teruggekeerd. Derhalve eischte de auditeur (zooals wij reeds hebben gemeld) een gevangenisstraf van 3 jaren. De zitting van den Krijgsraad werd daarop verdaagd tot 13 October.

Deze zitting vond op 22 September plaats in een raadhuis in de Midlands. Het was niet de eerste zitting, maar nog

nimmer tevoren kreeg de Krijgsraad een dergelijke belangrijke zaak te behandelen.

De rechtszaal zag er zeer eenvoudig uit. Er hingen wat ouderwetsche schilderijen en zelfs een dartboard.

Ofschoon de zitting openbaar was, bestond het publiek uit slechts enkele personen, allen officieren en manschappen van de Brigade.

De Krijgsraad was samengesteld uit een President en twee rechters, resp. een majoor, een kapitein, en een eerste-luitenant. De auditeur-militair was een kapitein. Als raadsman van den verdachte trad op een advocaat van het Nederlandsche Maritieme Gerechtshof te Londen. Militaire politie, ongewapend, was in de zaal aanwezig. Amand was met een anderen dienstplichtige die voor hetzelfde feit terecht stond, naar de rechtzaal gekomen. Zij hadden zonder bewaking gereisd.

Ter zitting werd een schriftelijke verklaring van Amand voorgelezen, waarin hij te kennen gaf uit een rede van Minister Morrison te hebben opgemaakt, dat "allied nation-

★ Werk voor den zeeman te Belfast

EEN ONZER medewerkers, die Belfast bezocht heeft schrijft ons over het goede werk, dat daar in het Geallieerde Zeelieden Centrum voor de mannen der Nederlandsche Marine en Koopvaardij wordt verricht.

De eer van dit werk komt in het bijzonder toe aan mej. Lawther en haar zuster, mevr. Briggs-Lawther, die het in samenwerking met den Nederlandschen consul, den heer J. D. Mc Ildowie, georganiseerd hebben en zich de medewerking hebben verzekerd van vele anderen.

In November 1940 werd op initiatief van het Netherlands Welfare Committee dit werk ter hand genomen en sedert zijn er ongeveer 1.700 zeelieden ontvangen en onthaald, van wie verreweg de meesten Nederlanders zijn. Uit den mond van zeelieden hoorden wij groote waardering. Er is gelegenheid tot ping-pong, darts, schaken en lezen. Het Shipping Committee zorgde voor een aantal boeken, die grif belangstelling vinden. Een zeeman was zeer gelukkig er Nederlandsche grammofoonplaten te vinden en gedurende de maand die hij te Belfast moest doorbrengen, bezocht hij het tehuis dertig malen!

Bovendien worden de zeelieden door de Nederlanders te Belfast in hun woningen ontvangen en zoo goed mogelijk bezig gehouden. Hollandsche schepen in de haven worden zoo mogelijk bezocht. Zij krijgen uitnodigingen om het Tehuis te bezoeken. Hulde voor dit werk.

als" niet—althans op dat oogenblik—voor militairen dienstplicht in aanmerking kwamen. Amand is met een Engelsche vrouw getrouwd en woont al 13 jaren in Engeland. In 1938 of 1939 had hij zijn naturalisatie aangevraagd, maar door het uitbreken van den oorlog kon deze niet worden verleend. Aanvankelijk had hij gevolg gegeven aan den oproep tot dienstneming. Hij zeide, dat hij zooveel Nederlanders had ontmoet, die dit niet hadden gedaan, en nog steeds hun burgerlijke betrekkingen vervulden zonder gestraft te worden, dat hij een bekenden Engelschen advocaat in den arm had genomen.

De behandeling vorderde daarna heel langzaam, daar krachtens voorschrift alle verklaringen en vragen van den verdediger, den President en den auditeur in het Nederlandsch moesten worden vertaald, hoewel ieder der betrokkenen de Engelsche taal volkomen beheerschten.

In zijn requisitoir zeide de auditeur, dat in vredetijd de maximum-straf voor desertie 2 jaar is, maar in oorlogstijd 7½ jaar. Hier betrof het een te ernstiger misdrijf, daar het buiten de landsgrenzen was gepleegd, waarvoor de maximum-straf 15 jaren is.

EET WAT U WILT ZONDER INDIGESTIE

Duizenden personen, die leden aan maagzuur, een branderig gevoel in de maag, gevoel van oververzadigdheid na maaltijden, en alle andere gevolgen van indigestie, zijn genezen door de Shorth Acidty Prescription (No. 1877), algemeen bekend als "White Lions," samengesteld volgens een recept dat door vooraanstaande geneesheeren in ziekenhuizen wordt gebruikt. Deze medicijn is een purgeermiddel. Zij geeft binnen de vijf minuten verlichting. Alle onangenamen en pijnlijke gevoelens verdwijnen en inplaats van een zuur gezicht te trekken, zult ge goedgemoed kijken, of ge wilt of niet. Dosis: 1, 2 of 3 tabletten driemaal daags voor of na den maaltijd. Prijzen inclusief omzetbelasting: 7d., 1/6, 2/6 en 7/6, bij elken drogist of port-vrij voor denzelfden prijs van

SHADFORTH PRESCRIPTION SERVICE, LTD. (Dept. NL 626), 63, Grove Rd., Bow, London, E.3.

PERRY

TERUGTRAP-REMNAVEN

Fabrikanten van de beste rijwielerdeelen ter wereld.

Perry & Co., Ltd., Birmingham, Engeland

Thermometers, Manometers en andere meet-instrumenten voor gebruik aan boord

CASARTELLI BROS.

1-3 DUKE ST., LIVERPOOL

Gevestigd 1790

OP DE ADMIRALTY LIST

Telegramadres: "FRATELLICAS" ★ Telefoon: ROYAL 2367

Wij specialiseeren in thermometers zooals zij aan boord van Nederlandsche schepen worden gebruikt.

John **READHEAD** & Sons Ltd.

Gevestigd 1865

West Docks South Shields

Scheepsbouwkundige Ingenieurs Stoomketelfabrikanten en Droogdokeigenaars

SOUTH HETTON COAL CO. LTD.

WEARDALE STEEL, COAL & COKE CO. LTD.

EASINGTON COAL CO. LTD.

Verdieping D, Milburn House, Newcastle-on-Tyne, I.

Voor: stookkolen, gas, bunker-kolen, eierkolen, coke en gruis.

TYNE-TEES STEAM SHIPPING CO. LTD.

NEWCASTLE-ON-TYNE

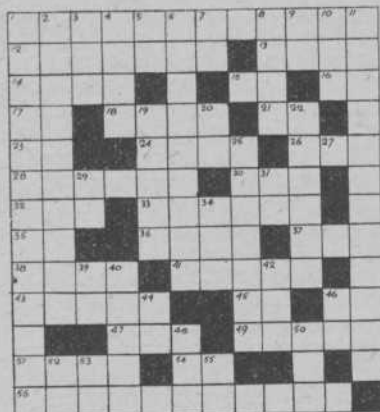
In vredetijd onderhield deze maatschappij geregelde-diensten tusschen de Tyne en

ROTTERDAM AMSTERDAM DORDRECHT

★ Onze puzzle-rubriek

HORIZONTAAL

1. Streek in het westen van ons land.
12. Niet eensgezind.
13. Bloedvat.
14. Omlaag.
15. Voorzetsel.
16. Buiten bewustzijn (bekende internationale boksuitdrukking) afk.
17. Graad van Technische Hogeschool (afk.).
18. Germ. myth. de oppergod.
21. Het jaar dat achter ons ligt (lat. afk.).
23. Vereeniging van personen tot een handelsonderneming (afk.).
24. Advies.
26. Boos, listig.
28. Gesmaal.
30. Plaats in Duitschland bekend om zijn bronwater.
32. Bewoner van deel van Groot Brittannië.
33. Vader en Moeder.
35. Nummer (afk.).
36. Oud paard.

37. Ik (lat.).
38. Het knippen met de vingers.
41. In koor zingen en dansen.
43. Deel van het been.
45. Gelijk aan 23.
46. Plaatsaanduiding.
47. Telwoord.

VERTICAAL

1. Feestdag voor alle Nederlanders.
2. Zenuwachtig maken.
3. Ontkenning.
4. De Hitler in het begin van de jaartelling.
5. Voegwoord.
6. Zeer klein.
7. Ploeg.
8. Boedhistische priester.
9. In het jaar onzes Heeren (lat. afk.).
10. Deel van den hals.
11. Figuur uit Multatuli's Max Havelaar.
19. Zonder vocht.
20. Achter.
22. Op de juiste maat afmeten.
25. Het deelen van een getal door een ander.
29. Oudste (afk.).
31. Advocaat (afk.).
34. Aanwijzend voornaamwoord.
39. Wat het eerste gebeurt (afk.).
40. Zoogdier uit de familie der eenhoevigen (!).

De schoonheid van een vrouw

wordt niet verhoogd door overtoellig haar. Het is een teken van aandoening van sekere klieren. De eenige natuurlijke wijze van bestrijding van dit onaangename verschijnsel is een radicale behandeling van de diepere oorzaak. Geen elektrische behandeling. In sommige gevallen kan de behandeling per post worden aangegeven. Spreken bij afspraak.

Natural Health Clinic, Ltd.

Erkende specialisten voor alle gezondheidsproblemen.

14 Herbert Cres., S.W.1. Telefoon: SL 0ane 7947
1 min. van Knightsbridge Underground Station

42. Eén van de bekendste vrouwen uit de geschiedenis.
 44. Pas geleden (afk.).
 46. Bekende dienst van het Nederlandsche leger (afk.).
 48. Vrouwelijke goede geest.
 50. Galop.
 52. Lidwoord.
 53. Maat.
 55. Muzieknoet.
- Er worden twaalf prijzen beschikbaar gesteld waarvan zes voor overzee. De termijnen van inzending luiden: Groot Brittannië en Eire 24 October, Spanje, Portugal en Zwitserland 24 November en andere landen 24 Januari.

Hij kwam, zag, en

(Daily Mirror, Londen)

★ De oorlog in karikatuur

"Natuurlijk houdt het suikerdepoteitje nog altijd heel veel van het honneponnetje, maar, ahum, neemmeniekwalijk, mijn soldaten staan in de gang en kunnen alles hooren."

(Daily Herald, Londen)

"Van het materiaal dat ik nog over had, heb ik dat kleine granaatje gemaakt."

(Daily Sketch, Londen)

De tijd dringt.

(Daily Mail, Londen)

De Marseillaise van Laval: "Allons enfants de la patrie . . ."

(News Chronicle, Londen)

★ Hoe decoraties worden verdiend

IN EEN VORIG NUMMER van *Vrij Nederland* hebben wij gemeld dat onlangs 103 onderscheidingen zijn toegekend aan helden van de Nederlandsche weermacht.

Hieronder maken wij eenige staaltjes bekend van de daden waarvoor deze dapperen met hun decoratie zijn geëerd.

Een van de gedecoreerden is een Indonesisch officier, die het bevel voerde over een mijnenveger in de Java-Zee. Japansche vliegtuigen deden een aanval op het schip, waarbij de commandant ernstig gewond werd. Toch bleef hij op zijn post, zijn bemanning inspireerend door zijn voorbeeld. Door voortdurend bloedverlies verzwakte hij meer en meer, doch pas toen de Japansche aanval afgeslagen was, en het schip onder zijn leiding weer veilige haven bereikt had, raakte hij buiten kennis. Na eerst in een hospitaal te zijn verpleegd, werd hij naar een Javaansch bergdistrict gezonden om weer op krachten te komen. Hier ontving hij, toen de strijd om Indië ten einde liep, order tot evacuatie. Ofschoon verre van hersteld, begaf hij zich naar de aangewezen verzamelplaats.

Thans neemt hij weer actief deel aan den strijd.

Een andere officier was commandant van een onderzeeër in Indië. Hij opereerde in een gebied, waar de Japanners praktisch meester van de zee waren. Op een goeden dag zag hij een groot Japansche tankschip, geëscorteerd door verscheidene Japansche oorlogsbodems. Hij wist, dat het lanceeren van een torpedo in die omstandigheden vrijwel zeker den ondergang van zijn onderzeeër beteekenen zou. Toch aarzelde hij niet. De torpedo kliefde door het water, trof doel, en de tanker zonk bijna onmiddellijk. Zonder tijd te verliezen, dook de onderzeeër diep en bleef roerloos op dezelfde plaats liggen, terwijl aan alle kanten de dieptebommen der toegesnelde Japansche torpedojagers ontploften. Het was een bepaald onprettige situatie, maar een poging om weg te komen, zou de plaats waar de onderzeeër zich bevond hebben aangeduid, en onherroepelijk zijn ondergang hebben beteekend. Dus hield de commandant zich rustig, wachtte een paar uur en slaagde er toen in stiltejes weg te komen.

Maar niet alleen op en onder

de zee, doch ook in de lucht mochten de Hollandsche jongens er zijn tijdens den strijd in het Verre Oosten. Maandenlang hebben onze vliegers boven de Indische wateren gepatrouilleerd, dag en nacht, zich nauwkeurig rust gunnend. Tallooze verkenningsvluchten hebben zij ondernomen en vele malen zijn ze met de Jappen in de lucht slaags geraakt, maar ook verscheidene transportschepen hebben ze gebombardeerd en tot zinken gevracht. Het vliegerskruis siert thans de borst van vijf van de meest verdienstelijke leden van den marinevliegdiens in Nederlandsch-Indië.

En als we dan uit het verre Insulinde eens wat dichter bij huis komen, dan blijkt, dat onze jongens hier in de buurt niet voor hun collega's van de Indische marine onderdoen. Een van onze motortorpedobooten raakte in de Noordzee slaags met Moffen. De eerste machinist werd door een vijandelijk kogel gedood, terwijl andere trefers de twee motoren ernstig beschadigden. Alhoewel de overige leden van het machinekamerpersoneel bijna stikten door de ontsnappende gassen, slaagden zij er in, de machines gaande te houden, terwijl de commandant, door zijn tegenwoordigheid van geest schip en bemanning behouden weer thuis bracht.

Het bronzen kruis werd uitge-

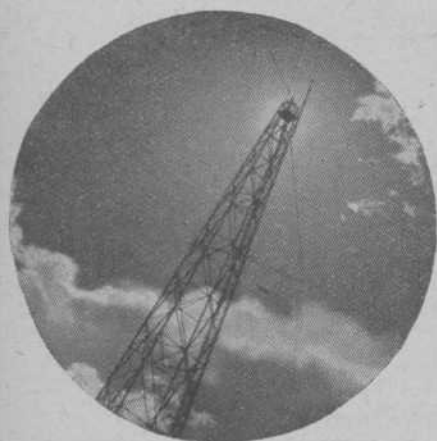
NEDERLANDSCH KOOR

Het Nederlandsche Koor onder leiding van Mevrouw Lhombino Kouveld zal weer samenkomen op Woensdag 7 October van 1-2 uur n.m. 2b, Wimpole Street, Londen, W.1.

Zij, die wenschen deel te nemen, kunnen zich wenden tot Mevrouw Lhombino Kouveld, 97 Kingston Hill, Surrey, tel. Kingston 6664, of tot Mevrouw Schrok, 120 Pall Mall, Londen, S.W.1, tel. Abbey 2117.

reikt aan een zeeman, die als telegrafist op een koopvaarder dienst deed. Door een vijandelijk aanval ontstond brand op zijn schip en raakte de radio-installatie onklaar. Maar deze telegrafist rende, door de hoog opblaienden vlammen heen, naar den noodzender op een ander deel van het schip en bleef van daar uit zijn oproepen en berichten de wereld inzenden.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Wij zouden nog lang zoo door kunnen gaan, ofschoon er ook vele helden daden zijn verricht, waarover nog niets bekend gemaakt mag worden. Doch hieruit blijkt wel, dat die 103 onderscheidingen aan mannen van stavast zijn uitgereikt.

Nederlandsch in de Aether

RADIO-ORANJE

10.45-11.00 uur 19.45-20.00 uur

"DE BRANDARIS"

11.45-12.00 uur

B.B.C. 05.40-05.50 uur 06.40-06.50 uur 12.45-13.00 uur 18.45-19.00 uur 22.50-23.00 uur

★ Enkele Engelsche Zomertijd ★

1500

EN

373.1

METER

En Donderdagavond was het program van de serie "Zij zullen herrijzen" in de Home Service opgedragen aan Rotterdam. Deze Engelsche B.B.C. uitzending eindigde met strophen van het zoo bekende "Vliegers die genade kennen."

Trouwens, eveneens in de Home Service gaf de B.B.C. Vrijdag een uitzending van Nederlandsche muziek van de zeventiende tot de twintigste eeuw, waaraan de Nederlandsche zangeres Joy MacArden medewerkte.

★

Dat uit den Hilversumschen moffenmicrofoon soms de waarheid komt, blijkt wel uit een waarschuwing, die in verband met de in Nederland gehouden verduisteringsweek werd uitgesproken. Het heette woordelijk: "Hij die niet goed verduistert, is medeverantwoordelijk voor de slachtoffers die bij vergissing getroffen worden." Dat lijkt niets op de beschuldiging van moedwillige aanvallen door Engelsche vliegers op onschuldige woonwijken. Voor dezen microfoon spraken eveneens (zooals wij reeds in ons vorig nummer vermeldde) Rost van Tonningen en Roskam over hun Oostlandplannen. Zoowel Radio Oranje als de B.B.C. richtten terstond enkele korte, waarschuwende woorden tot de Nederlandsche luisteraars. Dat zal wel genoeg zijn geweest.

★

In verband met de benarde voedselvoorziening in Holland wekten "de sergeant van het Nederlandsche Legioen" en "de boer" die, zooals bekend, geregeld voor Radio Oranje spreken, de menschen in Nederland op elkaar in den komenden moeilijken winter meer te helpen dan ooit te voren.

DE VRIJHEID GETUIGT!

Het geweten buigt niet! is de titel van een nieuwe reeks Zaterdagavonduitzendingen van Radio Oranje. Een kwartier actualiteiten uit het bezette Europa;—probleem van "de enkele mensch die staat tegenover den eisch van zijn geweten; toegeven of doorzetten"—En terwijl de Zondagochtendwijding tot tekst had "De Blijde Verwachting," werd Zondagavond de Groote Verzoendag herdacht. Uit deze uitzending zij het volgende aan gehaald: "Daarom houden wij het antisemitisme voor iets veel ernstigers dan een onmenselijke rassenideologie. Wij houden het voor een der hardnekkigste en doodelijkste vormen van verzet tegen den Heiligen en Barmhartigen God, Wiens naam wij belijden. Zoo heeft ons volk geschreven en gesproken over de vervolging van zijn medeburgers, zoo heeft het ook gehandeld. — Het heeft geen scheiding geduld: het Joodsche leed was zijn leed."

Ook Boston W.R.U.L. wijdde een uitzending voor Nederland aan Grooten Verzoendag.

Het binnenlandsch politiek overzicht van Radio Oranje herinnerde nog eens aan de regeringsoproepen van October vorig jaar

en Februari dit jaar, ten aanzien van een georganiseerd verzet, voor het geval Mussert op het regeringskussen zou worden geplaatst, wat militaire dienstplicht voor alle Nederlanders in bezet gebied ten gevolge zou hebben.

★

Minister Furstner sprak voor de CUROM tijdens zijn bezoek aan Curaçao. En de Brandaris verhaalde van de dappere daden der 103 officieren en manschappen die kortgeleden gedecoreerd zijn. Het in ons blad van 19 September ingezonden stuk "Een oplossing van het Duitsche gevaar?" wekte in het begin der week heftige aetherdeining op. Elders in ons blad komen wij hierop terug.

★

Voor de B.B.C. sprak de heer Oldenbroek, secretaris van het Internationaal Verbond van Transportarbeiders, die er de Nederlandsche transportarbeiders op wees dat het met Hitlers macht gedaan is wanneer zijn transportapparaat ineenstort. Radio Oranje besprak voor alle Nederlandsche arbeiders de kwestie van den gedwongen arbeid in Duitschland — hoe te handelen en zoo noodig eraan te ontkomen.

Alkaloiden
Chemische praeparaten
Opium-derivaten

EXTRACTUM ERGOTÆ

EMETINA · CHRYSAROBINUM

JALAPÆ RESINA · CAFFEINA

OLEORESINA CAPSICI

STRYCHNINA · DIAMORPHINA

CANTHARIDINUM · ALOINUM

T. & H. SMITH LTD

EDINBURGH
Blandfield Chemical Works

LONDON

GLASGOW
32 Virginia Street

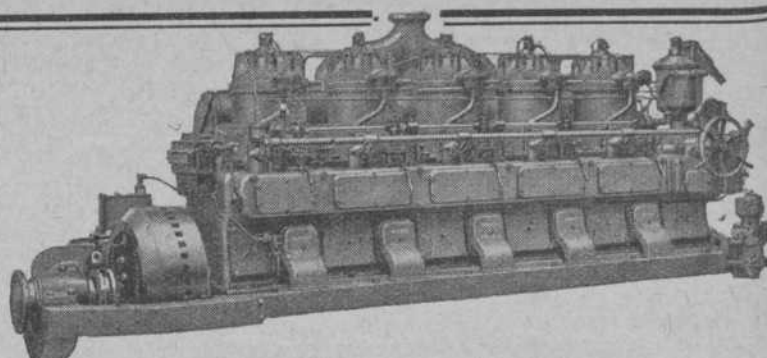
Artikelen vallende onder de Dangerous Drugs
Acts kunnen alleen dan geleverd worden indien
aan alle wettelijke voorschriften voldaan is

CHESTERMAN
SHEFFIELD ENGLAND

Geweven
Centimeter Maat

Voor Nauwkeurigheid
en Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid
Eenvoud • Zuinigheid

zijn kenmerkende eigenschappen van den Nederlander.

Wij zijn er trotsch op, onzen producten dezelfde eigen-
schappen te kunnen toeschrijven.

H. WIDDOP & CO. LTD.
KEIGHLEY · ENGLAND

Fabrikanten van langzaam loopende ruwolie motoren van 5 tot 500 Pk. voor Groote
vaart, Kleine vaart, Binnenvaart en stationaire doeleinden.

★
**Curçaosche
Handel
Maatschappij
n.v.**

Hoofdkantoor
CURÇAO
N.W.I.

★
Bijkantoren: NEW YORK
SURINAME · COLUMBIA
VENEZUELA · SALVADOR
HAITI · GUATEMALA
SANTA DOMINGO

**BRITISH ROPES
LIMITED**

De grootste fabrikanten
van staalraad, kabels en
trossen van staal of touw
in het Britsche Imperium

Hoofdkantoor:

DONCASTER.

Kantoor te Londen:

52, HIGH HOLBORN.

Michell Bearings

★
DRUK EN
DRAAG LAGERS VOOR
INSTALLATIES TER ZEE
EN TE LAND

MICHELL BEARINGS LIMITED,
NEWCASTLE-ON-TYNE

LOCKWOOD
and
CARLISLE LTD.
Eagle Foundry
SHEFFIELD II

Patent Zuiger en Cilinder Ringen en Voeren
Diesel Zuiger Ringen tot 36" doorsnee.

**BRITSCHE
(DURHAM)
STEENKOOL**

Speciale Bunker
Fornuis • Gas en Stoom
ook Smeltoven Coke

**JOHN BOWES
AND PARTNERS LTD.**

Milburn House,

★ NEWCASTLE-ON-TYNE ★

**Metallo Chemical
Refining Co. Ltd.**

PALMERSTON HOUSE,
BISHOPSGATE, LONDON, E.C.2

METALEN, HALF-FABRIKATEN EN
CHEMISCHE PRODUKTEN voor
iedere industrie, ERTSEN.

Gespecialiseerd in: Verfstoffen en andere
produkten voor de Textiel-Industrie.

KANTOREN TE: NEW YORK & SAO PAULO

LONDENSCH KRONIEK

TIJDENS DE LONDENSCH blitzzdagen verbrandde ook het aandelenregister van de z.g. "Channel Trust Company," een maatschappij die eenige tientallen jaren geleden werd opgericht met het doel een tunnel onder het Kanaal te graven. Het plan werd indertijd in het Britsche Parlement getorpedeerd en de tunnel is er nooit gekomen.

De promoters schijnen de hoop echter niet op te geven, want eenige tijd geleden plaatsten ze een oproep in de *Financial Times*, met het verzoek aan de aandeelhouders om naam en aandeelnummer op te geven om een nieuwe lijst samen te stellen. Hierop kwam een paar dagen geleden het volgende antwoord van een Nederlander uit Montreux, den heer J. C. Drukker:—

"Als de tunnel waarvoor ondergeteekende, tezamen met Lord Weardale, Lord Rotherham, Sir Philip Stanhope en Sir William Holland zoo hard heeft gevochten, tot stand was gekomen, zou de *Financial Times* van 27 Mei, waarin deze oproep stond, geen twee maanden nodig hebben gehad om Montreux te bereiken (het blad arriveerde op 28 Juli)."

Maar zou het na Juli 1940 nog opengebleven zijn?

Zelfs Professor Joad is er niet ingeslaagd 150 Duitse krijgsgevangenen aan het lachen te krijgen. Dit heeft het beroemde lid van de "Brains Trust" wel zeer teleurgesteld. Op zijn bezoek aan een interneringskamp geeft de geleerde heer het volgende commentaar:— De Duitse krijgsgevangenen zijn een toonbeeld van gezondheid, maar

ze zien er bijna allen gelijk uit. Er schuilt geen sprankje geest achter deze maskerachtige gezichten. Ik deed mijn best contact met hen te krijgen, maar hierin slaagde ik niet tot ik toevallig de naam Hitler uitsprak. Het gehele gezelschap vloog als één man in de houding en riep "Heil Hitler."

"Wat kunnen we na den oorlog met een dergelijke mentaliteit beginnen?", de oplossing van deze vraag is zelfs te moeilijk voor den antwoorden-kunstenaar Joad.

U herinnert zich nog wel het verhaal in ons blad, waarin de ontsnapping van een Nederlands officier uit het Duitse krijgsgevangenen kamp Oflag IV C werd verteld. In het Londensche weekblad *London Illustrated News* vindt men deze week twee bladzijden met teekeningen gemaakt door een Engelschen luitenant J. F. Watton, die in dit kamp gevangen zit. Tusschen de vele portretten vindt men ook een portret van een Nederlands Zee-officier-krijgsgevangene, D. van Doorninck.

De belangwekkendste afbeelding is een technisch buitengewoon knappe tekening getiteld:—"Train jumpers." Men ziet twee geallieerde krijgsgevangenen uit een in volle vaart rijdende trein springen. Watton, die zelf een poging deed om op deze wijze te ontsnappen, zegt in zijn onderschrijft: "Men riskeert zware verwonding en zelfs den dood als men op deze wijze poogt te ontsnappen, maar velen onzer verkiezen dit risico boven de 'eer' om de Duitschers voor den duur van den oorlog gezelschap te houden."

* Bijeenkomst van den Bond van Ned. Vrouwen

DE BOND van Nederlandsche Vrouwen in Groot-Brittannië hield een geanimeerde bijeenkomst op Woensdag 23 September. Vele dames, die uit belangstelling een kijkje kwamen nemen, gaven zich op als lid.

De voorzitter en enkele sprekers vestigden de aandacht op het vele werk, dat de leden naast haar dagtaak voor landgenooten hier en elders kunnen doen. Vele plannen zijn in voorbereiding; enkele praktische werkzaamheden, welke reeds thans kunnen bijdragen tot verlichting van den nood, worden krachtig aangepakt door de leden. Zoo gaven zich vele medewerksters op voor het Kleedingcomité van het Roode Kruis, dat hoopt onmiddellijk na het eindigen van het wapengeweld vele kisten met kleren naar Nederland te zenden. Tal van leden namen op zich in eigen omgeving een penny-per-week te collecteren voor de Nederlandsche krijgsgevangenen in Duitsland. Voor dit doel stelt de Bond bussen beschikbaar met originele, suggestieve labels. De opbrengst wordt door den

Bond rechtstreeks afgedragen aan het Nederlandsche Roode Kruis, hetwelk pakketten naar Duitsland verzorgt.

Mevr. Wurfain, uitgenoodigd om te spreken over de Women's Voluntary Services, gaf een interessant en humoristisch kijkje op de vele nuttige, hoewel niet altijd prettige, karweitjes, die deze Engelse organisatie van vrouwen opknapt.

De voorzitter en ook de pennigmeesteresse, wees er op dat het werk van den Bond zich niet beperkt tot naaien, breien en collecteren, doch dat de leden steeds voor oogen moeten houden, dat zij in elk opzicht de miljoenen Nederlandsche vrouwen vertegenwoordigen, die in bezet Nederland tot zwijgen zijn gedoemd, en dat dit groote verplichtingen oplegt. Door het werk van de leden hoopt de Bond te toonen, zich deze taak waardig bewust te zijn.

Alle inlichtingen worden gaarne verstrekt door de secretaresse, Jkvr. C. van Boetzelar, Kamer 506, Stratton House, Piccadilly, W.1.

NEDERLANDERTJES

KLEINE ADVERTENTIES

Teneinde Nederlanders in staat te stellen werk te vinden, hun werkkring uit te breiden of anderen Nederlanders een positie aan te bieden, kunnen in deze rubriek aankondigingen van diversen aard tegen een gereduceerd tarief van 1 shilling per 6 woorden worden opgenomen. Het verschuldigde moet bij vooruitbetaling worden voldaan.

Deze "Nederlandertjes" moeten uiterlijk Dinsdagmorgen 9 uur in ons bezit zijn om in het daaropvolgend nummer te kunnen worden opgenomen.

GEVRAAGD Elementair leerboek Nederlandsch-Duitsch. Antwoord Box No. 568, Vrij Nederland.

HET INFORMATIE BUREAU v/h Londensche Comité v/h Nederlandsche Roode Kruis zou gaarne de laatste berichten over den heer Klass Koy (Klaas Kooy?) en zijn echtgenote Yvonne Klass-Dupont uit Darmokail, Soerabaja, ontvangen van personen, die enkele maanden geleden in verbinding met hen waren. De Heer Klass was luitenant bij de Koningin Wilhelmina Garde.

MRS. NIENHUIS wishes to thank patients of Ward 6, New Cross Hospital, Wolverhampton, for the kindness shown to her on Saturday, Sept. 26, 1942.

MRS. BROMET, 51, Gunnersbury Court, W.3, has now re-opened her correspondence courses in Dutch and English, beginning at £2 2s. per course of 12 lessons.

TE KOOP GEVRAAGD Nederlandsche en Nederl.-Indische postzegels gestempeld en ongestempeld, zaken en bankpost. Brieven in het Engelsch onder No. 554 van dit blad.

PENSION AANGEBODEN bij Hollandsch familie. Brieven onder No. 569 van dit blad.

COMFORTABLE FURNISHED house, 2 living rooms, 3 bedrooms, 4 beds, basins, 2 lavatories, partly central heated, anthrac. stove; linen, cutlery, china; near Northern Line, buses. 512 gns. weekly. Good refs. Phone: Speedwell 7380.

HULP IN DE HUISHOUDING gevraagd (intern), 3 in familie; Landelijke omgeving in Shropshire; Koken vereischt. Brieven onder No. 570 van dit blad.

FAMILIEBERICHTEN

Deze "Familieberichten" moeten uiterlijk Dinsdagmorgen 9 uur in ons bezit zijn om in het daaropvolgend nummer te kunnen worden opgenomen.

Dr. en Mevr. A. J. Gray-Newton Noordenbos geven met groote blijdschap kennis van de geboorte van hun zoon **JOHN ADRIAAN** South Broomhill, Morpeth, Northumberland. 27 September 1942.

Geboren op 26 September **JAN WILLEM** zoon van Schout-bij-Nacht J. W. Termijtelen en Mevrouw Termijtelen-de Heer. Princess Christian's Nursing Home, Windsor.

De Heer en Mevrouw Calten Houwing-Leeuwenberg geven met groote vreugde kennis van de geboorte van hun zoon **WILLEM WESSEL MARIE** op 22 September 1942. St. Mary's Hospital, Portsmouth. 4, Hawthorn Crescent, Cosham.

Verloofd: Miss B. FRANCES CURRY, "Greenwood," Elm Drive, Macclesfield, Cheshire, en Luit. KOERT GERZON, Willemstad, Curacao. 2 Juli 1942.

NEDERLAND'S AANDEEL IN DEN OORLOG

* Nederlandsche bommenwerpers treffen drie schepen bij Texel

LOCKHEED-HUDSONS van een escadrille van den Koninklijken Nederlandschen Marine vliegdiens, deel uitmakend van het Coastal Command, vlogen in den avond van 23 September naar de Nederlandsche kust en vielen nabij Texel een vijandelijk convooi aan.

Zij plaatsten treffers op drie schepen van middelmatige grootte en dit ondanks hevigen weerstand van vijandelijke nachtjagers en een zwaar vuur van het afweergeschut der Flakschepen.

Lichtfakkels werden uitgeworpen en in het felle licht, dat deze verspreidden, zag de waarnemer van een der machines, hoe zijn bommen een oranjeroode steekvlam op het achterschip van een der vaartuigen veroorzaakten. Daarna steeg een zwarte rookkolom op.

De piloot van een anderen Hudson zag twee koopvaarders. Hij viel het grootste aan en zijn achterste boordschutter kon hem mededeelen dat het schip zwaar getroffen was.

Ook op een derde schip werd een oranjeroode steekvlam waargenomen, nadat een ander vliegtuig van de escadrille het getroffen had.

Onderscheidingen aan de K.N.M.

HET BRONZEN KRUIS is toegekend aan een luitenant ter zee derde klasse der Koninklijke Marine Reserve en aan een officier van den Marine Stoomvaartdienst der tweede

klasse der Koninklijke Marine. Eerstgenoemde heeft zich aan boord van een kruiser tijdens een aanval van vijandelijke bommenwerpers bijzonder onderscheiden als leider van luchtafweergeschut.

De officier van den Marine Stoomvaartdienst heeft zich door zijn koelbloedigheid en vastberaden optreden onder oorlogsomstandigheden onderscheiden.

* Korte berichten

Bij Kon. Besluit van 21 Juli 1942 is met ingang van 15 Juni 1942 benoemd tot consul-generaal der Nederlanden te New York, T. Elink Schuurman, thans consul-generaal der Nederlanden te Sydney.

De Britsche Admiraliteit heeft thans bekeend gemaakt dat H.M.S. "Arctic Hunter" de mijnveger was, die een Duitse mijn uit de vaargeul verwijderde, waardoor de torpedojager, die H.M. Koningin Wilhelmina uit Hoek van Holland naar Engeland bracht, kon doorgaan.

Rectificatie

In een vorig nummer van *Vrij Nederland* is onder een foto, overgenomen uit *La France Libre*, en afkomstig van Thérèse Bonney, de regel weggevalen, waarin dit auteursrecht stond vermeld. De fout zij hierdoor hersteld. Het was de foto waarop twee jonge meisjes in een concentratiekamp waren afgebeeld.

Vrijheden en Blijheden

PERSOONLIJKHEDEN zien U aan

VRAAG: Hoe komt het, dat boekhouders in hun vrijen tijd vaak schilderen, maar schilders in hun vrijen tijd bijna nooit boekhouden?

Bezoek bij den schilder
P. Zabretsky

WIJ BEZOCHTEN den bekenden surrealist Zabretsky in zijn atelier in een gebomd bovenhuis in Chelstead. Hij was juist bezig een doorgesneden hoofd te schilderen boven in een lantaarnpaal, die van onderen in een vrouwenlichaam uitliep.

"Ah", zei de meester, en hij verfde met één strek een stroom groen bloed die tegen een zwarte paardenschedel opspoot, "van jongs af aan was mijn ideaal boekhouder te worden. Doch mijn ouders, diepgodsdienstige mensen, wilden absoluut, dat ik kunstenaar werd. "Jan moet schilder worden", placht grootmoeder Zabretsky altijd te murmelen. Er was niets aan te doen. "Ik kreeg les bij de grootste meesters van mijn tijd, doch 's avonds, na de vroolijke drinkgelagen met leerlingen en modelletjes, kroop ik stilletjes in een hoekje, om, bij kaarslicht, optellingen te gaan maken. Och, dat vond ik toch zoo fijn. Overdag, voor mijn ezel waarop een doek voorstellende een 'Zelfmoorde' naar die over een Seinebrug springt' (het was mijn Parijsche tijd moet U denken), stond ik stilletjes te huilen. Vaak maakte ik met vermiljoen kleine vermenigvuldigingetjes op mijn doek en als dan de meester kwam, schilderde ik er vlug een naakt overheen. En nu sta ik

hier maar"; en troosteloos zette hij met machtige penseelstreken de contouren van een ding, dat half paard half schoen leek te zijn. "Alles heb ik geprobeerd", zei hij: "ex- en impressionisme, cub- en realisme en nu neorealisme, maar bij alles had ik steeds maar één gedachte: cijfertjes. Ik hoop nu binnenkort genoeg gespaard te hebben om in de stad te gaan wonen. Ik raak geen penseel meer aan en zoek een positie als boekhouder, om mij heelemaal aan mijn liefhebberij te kunnen wijden".

Wij verlieten den bejaarden meester, wien wij een welverdienden ouden dag toewenschten.

PROTESTVERGADERING TEGEN Den Heer Klikjes

IN GEBOUW "Euston Station" hielden meer dan acht dozijn Nederlanders onlangs een protestvergadering tegen "Klikjes en alles waar Hij voor Staat". Voorzitter was de Heer Den Elleboog, die reeds lang zich dood geërgerd had bij wijze van spreken.

Kreten als "Weg met Klikjes", "Wij Willen Geen Toekomst" werden gehoord, terwijl spandoeken de leuzen "Klikjes Bah!" en "Foei Klikjes" propageerden.

De voorzitter, de vergadering openend, zeide dat in de harten van duizenden brandende haat gloeit voor "dat monster van belangrijdkdoenerigheid en hebzucht, F. Klikjes Jr. Ik spreek uit naam van duizenden", aldus Den Elleboog, "als ik Vrijbuiters den eisch stel, Klikjes voor eeuwig te laten verdwijnen. Hij en Klikjes zijn twee handen op één buik". Woest geschreeuw was de reactie op deze woorden.

Met belangstelling wachten wij de verdere ontwikkeling van deze verwoede controverse. U ook?

DE KOMENDE ZES WEKEN

Onze paramilitaire medewerker schrijft deze week:

PLOTSELING komt wij iets vreeselijks in gedachten, stel nou eens, dat wij een tweede front beginnen, maar dat tegelijkertijd Hitler besluit, een invasie in Engeland te maken. De beide legers zouden gewoon langs elkaar varen en terwijl de Britsche commando's Berlijn zouden nemen zou de Waffen-S.S. Trafalgar Square opmarcheren.

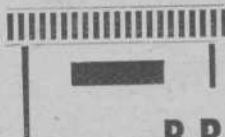
Heeft Whitehall deze mogelijkheid wel duidelijk onder oogen gezien?

In den verderen oorlog blijven de kansen tamelijk gelijk opgaan. De toekomst zal leeren, waarom Duitschland het verloren heeft; en de Geallieerden gewonnen.

In de komende zes weken zal de herfst ook al dichterbij komen.

Twee en veertig dagen en twee en veertig nachten! Dat wil zeggen: nog op zijn minst zes artikelen van Uw

MILITERAIEN MEDEWERKER.

BRIEVENBUS ★ ★

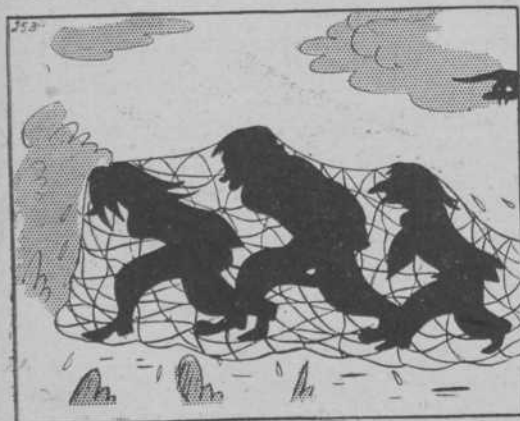
In deze rubriek behandelen we bij de "Vrijheden" binnengekomen brieven. Elken dag verwachten wij namelijk manden vol epistels van onze lezers. Ze komen echter nooit.

Mevrouw P.: Uw brief, zooals U ziet, ontvangen. Uw idee is heel goed; wij zullen het overbrengen aan onzen Minister van Oorlog. Als wij U goed begrijpen, is U van oordeel, dat de Geallieerden ergens in Europa zouden moeten landen, om de Duitschers in het Oosten af te leiden;

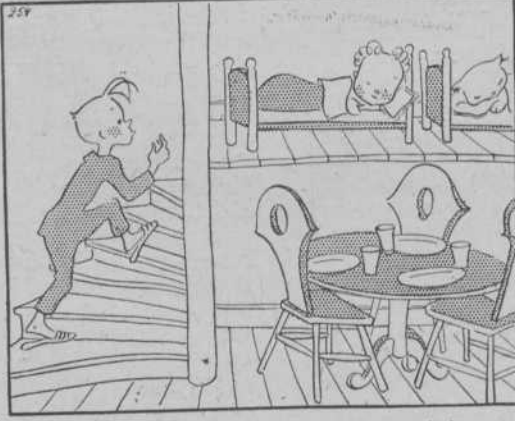
een soort tweede front dus. Wij vinden Uw originele idee zeker de moeite waard, hoor. Dag mevrouw.

Lord Brilcreme schrijft ons: "Kunt U, in Uw buitengewoon boeiende en geestige bladzijde, die ik, tot mijn spijt, door mijn gebrek aan kennis van het Hollandsch, niet kan lezen, niet eens iets opnemen over Brilcreme Palace, het slot mijner voorvaderen, dat thans openstaat voor militairen boven den rang van Luitenant-Generaal?" (W.g.) Brilcreme.

DE AVONTUREN VAN BANGERD EN FLINKERD

Lizzie de slang nam de mannen toen mee, sleepte het net, met hun drie, over zee. Elkeen in Lichtstad, die had staan te kijken, liet van zijn blijdschap heel duidelijk blijken. Iedereen juichte en danste als mal. Toen kwam het net met de mannen aan wal. Men zond de mannen, nog druipend en nat, Nog in hun net, voor hun straf, uit de stad.

Dien avond deed toen de slang nog zijn plicht, Baadde de stad voor het laatst in het licht. Want toen het morgenrood weer was gekomen, Had Flinkerd voor allen 't besluit maar genomen, Hij ging de anderen vroegtijdig wekken, En sprak: "Beste vrienden, we gaan weer vertrekken. We gaan per boot maar weer verder op zee." Hij deelde dit toen ook het stadbestuur mee.

Die gingen eerst allemaal erg aan 't weenen. Ze smeekten met tranen "Ach, gaat toch niet heenen." Maar zagen al gauw, er was niets aan te doen, Dat Lichtstad weer Donkerstad werd van af toen. Zoo voer het schip uit de haven weer voort. De slang die lag opgerold dit keer aan boord. Want die was, dat vat je, van alles wat moe. Zoo voeren ze weg. Niemand wist waar naar toe. (De volgende week: Zonnehitte)

'85. Lichtstad af

Eerelijst

DE volgende firma's meenen, in verband met de papierrantsoeneering, het Nederlandsche nationale belang het best te dienen door de plaatsruimte, waarop zij volgens hun advertentiecontract recht hebben, ter beschikking van de redactie te stellen. Hun namen zullen hieronder worden vermeld. Zij steunen *Vrij Nederland* in het vervullen van zijn nationale taak.

BILLITON MAATSCHAPPIJ.

GOUVERNEMENTS BANKA TIN BEDRIJVEN.

N.V. KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE
MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN
PETROLEUMBRONNEN IN
NEDERLANDSCH-INDIE.

LEVER BROS. & UNILEVER LIMITED.

WM. H. MULLER & CO. (LONDON) LTD.

NOVADEL LIMITED.

PHILIPS LAMPS LIMITED.

De onderstaande Nederlandsch-Indische firma's hebben, voordat hun land door den vijand bezet werd, met hun advertenties het werk van *Vrij Nederland* in belangrijke mate bevorderd. Daar hun kantoren zich thans in bezet gebied bevinden, zijn zij niet in staat daarmede door te gaan. Wij echter meenen die firma's op deze bladzijde verder met eere te moeten vermelden.

A.N.I.E.M. en G.E.B.E.O., JAVA.
N.V. BORNEO SUMATRA HANDEL
MAATSCHAPPIJ, BATAVIA.
BRANDON MESRITZ & CO., BATAVIA.
DELI SPOORWEG MAATSCHAPPIJ,
MEDAN.
N.V. DROOGDOK MAATSCHAPPIJ,
"TANDJONG PRIOK."
ERDMAN & SIELCKEN, BATAVIA,
ENZ.
HAGEMEYER & CO., HANDEL MIJ,
N.V. BATAVIA.
N.V. HANDEL MAATSCHAPPIJ,
VOORHEEN, G. HOPPENSTEDT,
BATAVIA.
FIRMA W. H. HILL.

HARMSSEN VERWEY & DUNLOP N.V.,
BATAVIA.
HOTEL DES INDES, BATAVIA.
INGENEGEREN-VRIJBURG.
BANDOENG & SOERABAJA.
JAVA TRANSPORT & TRADING CO.
LTD., SOERABAJA.
HET JAVA VEEM, N.V., BATAVIA.
FIRMA DE KOCK, SPARKS.
MAINTZ PRODUCTEN HANDEL N.V.,
BATAVIA.
N.V. MICHIELS ARNOLD, BATAVIA.
MOLUKSCHE HANDELS-VENNOOT-
SCHAP, BATAVIA.
N.V. NEDERLANDSCHE AANNEMING
MAATSCHAPPIJ.

N.V. NEDERLANDSCH-INDISCHE
SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ,
SEMARANG.
OEI TIONG HAM MAATSCHAPPIJ,
SEMARANG.
POST-TELEGRAAF-EN TELEFOON-
DIENST, BANDOENG.
FIRMA JOSEPH RUTE, SOERABAJA.
N.V. SOCIETE FINANCIERE DES
CAOUTCHOUCS, MEDAN.
SOERABAJA DROOGDOK MIJ, N.V.
FIRMA T. STIBBE, SOERABAJA.
H.V. TECHNISCHE BUREAU VRAAG
& AANBOD, SOERABAJA.
N.V. VOLKER AANNEMING MAAT-
SCHAPPIJ, BANDOENG.

Wij betuigen allen terwille van de goede zaak onzen dank

DE EERSTE GEDACHTE

bij het

TWEEDE FRONT

Het beste van het beste voor uitrusting, dat moet het zijn waarnaar wordt gestreefd. De geallieerde strijdkrachten moeten ervan doordrongen zijn, dat zij zich wat dat betreft geen zorgen behoeven te maken.

Burberrys leveren het beste antwoord op alles wat de officier kan vragen.

Wij leveren het beste materiaal voor de eischen welke het front kan stellen.

BURBERRYS LTD

HAYMARKET, LONDON, SW1

Filialen te Aldershot & Basingstoke

Schrijft voor volledige bijzonderheden,
met opgave van regiment of corps
Telefoon - - - - - WHI 3343